

VAASAN YLIOPISTO
KAUPPATIETEELLINEN TIEDEKUNTA
TALOUSOIKEUDEN LAITOS

Ronald Sulin

OSAKEYHTIÖN YRITYSJÄRJESTELYIDEN VEROKOHTELU

Talousoikeuden
pro gradu -tutkielma

VAASA 2010

SISÄLLYSLUETTELO	sivu
TIIVISTELMÄ	7
LYHENNELUETTELO	9
1 JOHDANTO	11
1.1 Tutkimuskohteen kuvaus	11
1.2 Tutkimustehtävä ja sen rajaus	13
1.3 Tutkimuksessa käytettävät menetelmät ja lähteet	15
1.4 Tutkimuksen rakenne	16
2 OIKEUSLÄHDEOPILLISET LÄHTÖKOHDAT	19
2.1 Sovellettavat oikeuslähteet	21
2.2 Verotuksen oikeuslähdeopin arviointia	23
2.3 Yritysjärjestelydirektiivin tarkoitus	25
2.4 Yritysjärjestelydirektiivin oikeusvaikutus	27
2.5 Yritysjärjestelydirektiivin tulkintaperiaatteet	28
3 VASTIKEOSAKEVAATIMUKSEN MUUTOKSEN TULKINTAA	30
3.1 EU-oikeus ja laintulkinta vastikeosakkeessa	30
3.2 Jäsenmaiden laintulkintaa	33
3.3 Osakeyhtiölaki ja vastikeosakkeet	35
4 SULAUTUMINEN VEROTUKSESSA	40
4.1 Sulautumistyyppit	41
4.2 Sulautumisen veroseuraamukset	43

4.3 Sulautuvan yhtiön osakkaan verotus	45
5 JAKAUTUMINEN VEROTUKSESSA	50
5.1 EVL:n alaisen yhtiön jakautuminen	51
5.2 Jakautumisen veroseuraamukset	55
5.3 Jakautuvan yhtiön osakkaan verotus	57
5.4 Jakautuminen ja verosuunnittelu	61
6 LIIKETOIMINTASIIRTO VEROTUKSESSA	66
6.1 Liiketoimintasiirron veroseuraamukset	70
6.2 Liiketoimintasiirto ja verovapaa osakeluovutus	73
7 OSAKEVAIHTO VEROTUKSESSA	78
7.1 Osakevaihtosäännöksen soveltamisedellytykset	78
7.2 Osakevaihdon veroseuraamukset	81
8 VERONKIERTO	84
8.1 Legaalin ja illegaalin verontorjunta	84
8.2 Verosuunnittelu, veron minimointi ja veronkierto	86
8.3 Verotusratkaisujen tulkintaperiaatteista	88
8.4 Veronkierron ehkäisykeinoista	91
8.5 Verotusmenettelylaki yritysjärjestelyissä	92
8.6 Elinkeinoverolain veronkiertosäännös	94
8.7 Elinkeinoverolain sisältämät terminologiset erot	97
8.8 Veronkiertolakien suhde toisiinsa	98
9 YHTEENVETO TUTKIMUSTULOKSISTA	101

LÄHTEET	106
OIKEUSTAPAUSTRUETELO	113

VAASAN YLIOPISTO

Kauppatieteellinen tiedekunta

Tekijä:	Ronald Sulin
Tutkielman nimi:	Osakeyhtiön yritysjärjestelyiden verokohtelu
Ohjaaja:	Asko Lehtonen
Tutkinto:	Kauppatieteiden maisterin tutkinto
Laitos:	Talousoikeuden laitos
Oppiaine:	Talousoikeus
Linja (tai koulutusohjelma):	Vero-oikeus
Aloitusvuosi:	2006
Valmistumisvuosi: 2010	Sivumäärä: 115

TIIVISTELMÄ

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selventää yritysjärjestelyjen verokohtelua sekä tuoda esille järjestelyihin liittyvät ongelmakohdat ja tulkinnanvaraisuudet. Järjestelyjen verosuunnittelullinen näkökulma on keskeinen osa tutkimusta. Järjestelyihin lähdeittäessä on syytä selvittää niiden edut ja haitat. Tutkimuksessa syvennyttään EVL 52 §:n mahdollistamiin järjestelyihin.

Tutkimuksessa lähestytään käsiteltäviä asioita lainopillisella näkökulmalla. Oikeusdogmaattisen lähestymistavan avulla selvitetään järjestelyjen toteuttamiseen liittyviä verotuksellisia vaatimuksia, tulkintakysymyksiä ja -ongelmia. Lähdemateriaalina tutkimuksessa käytetään alan kirjallisuutta, lakipykälää sekä ennakkoratkaisuja.

Yritysjärjestelyjen toteuttaminen verotukselliselta kannalta katsottuna on pääasiassa painotettava liiketaloudellisiin perusteisiin. Veronkiertonormi voi tulla sovellettavaksi järjestelyihin, mikäli toimien liiketaloudelliset syyt eivät ole perusteltuja ja osoitettu riittävän selkeästi. Järjestelyjen on noudatettava EVL:n säännöksiä, jotta verovelvollinen saavuttaa tavoittelemansa lykkääntyvän veroedun. Järjestelyitä tehtäessä on huomioitava EVL:n lisäksi myös direktiivin ja OYL:n säännökset. Nämä säädökset eroavat osaksi sisällöltään sekä vaatimuksiltaan ja saattavat aiheuttaa veroansan niistä tietämättömälle.

AVAINSANAT: Yritysjärjestely, EY-oikeus, elinkeinoverolaki, verosuunnittelu

LYHENNELUETTELO

EU	Euroopan unioni
ETY	Euroopan talousyhteisö
EV	Eduskunnan vastaus
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360
EY	Euroopan yhteisöt
HE	Hallituksen esitys
IAS	International Accounting Standards
IFRS	International Financial Reporting Standards
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KVL	Keskusverolautakunta
L	Laki
OK	Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4
OYL	Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624
PeL	Perustuslaki 11.6.1999/731
s.	Sivu
TVL	Tuloverolaki 30.12.1992/1535
VaVM	Valtiovarainvaliokunnan mietintö

VML	Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558
vp.	Valtiopäivät
VsVL	Varainsiirtoverolaki 29.11.1996/931
YHL	Laki yhtiöveron hyvityksestä 29.12.1988/1232

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuskohteen kuvaus

Yritysjärjestelyt ovat jokapäiväinen asia. Voimme lukea suurimmista yritysjärjestelyistä talouslehdistä viikoittain sekä kuulemme suunnitelmia ja huhuja erilaisista yritysjärjestelymahdollisuuksista ja -suunnitelmista. Valtaosa yritysjärjestelyistä ei tule yleisen median esiin nostamina tietoomme; ainoastaan suurimmat ja merkittävimmät saavat julkisuutta. Pienemmissä ja keskisuurissa yrityksissä tapahtuu kuitenkin jatkuvasti monia erilaisia yhdistymisiä ja jakautumisia sekä muita toiminnan uudelleenjärjestelyjä. Toimilla varaudutaan tulevaisuuteen tai ratkaistaan kyseisen hetken ongelmia. Nämä eivät ole aluetaloudellisesti välttämättä merkittäviä mutta omistajien ja monen muun sidosryhmäläisen kannalta kylläkin.

Nykyinen liiketalouden ympäristö on hyvin globaali ja dynaaminen. Se muuttuu jatkuvasti ja yritysten pitää pystyä sopeutumaan ja reagoimaan sen tuomiin haasteisiin ja synnyttämiin mahdollisuuksiin. Yritysten on havahduttava niin nousukauden kuin laskukaudenkin yritysjärjestelymahdollisuuksiin.

Yritysjärjestelyillä voi olla monia ja hyvin erilaisia tavoitteita. Kaikki yritysjärjestelyt ovatkin yksilöllisiä omana tapahtumanaan tarkasteltavia asioita. Yritysjärjestelyt ovat pohjimmiltaan omistus- ja rakennejärjestelyjä, joilla pyritään muokkaamaan yrityksen omistusrakennetta sekä toimintaa mahdollisimman tehokkaaksi ja tarkoituksenmukaiseksi. Yritysjärjestelyillä voidaan hakea suuria tai pieniä muutoksia. Yrityksen muoto muuttuu tarpeen ja näkemyksen mukaan. Muutoksilla pyritään esimerkiksi toiminnan yleiseen tehostamiseen ja voimavarojen parempaan koordinointiin sekä tulevaan varautumiseen¹.

Yritysjärjestelyyn lähdetessä on syytä selvittää sen tuomat edut ja haitat. Verotukselliselta kannalta katsottuna yritysjärjestelyjen toteuttamisen on pääasiallisesti painotettava liiketaloudellisiin perusteisiin ja toissijaisesti muihin tavoiteltaviin etuihin. Liiketaloudellisia syitä voi olla monia, ja ne ovat yksilöllisiä

---

¹ Immonen 2006:5, 28

jokaiselle yritykselle sekä osapuolelle. Toissijaisia tavoiteltavia etuja yritysjärjestelyissä ovat mm. verotuksellisesti edulliset toimet.

Kaikesta toiminnasta syntyy kustannuksia, niin myös yritysjärjestelyistä. Yritysjärjestelyjä suunniteltaessa on huomioitava niistä saatavien hyötyjen lisäksi niiden mahdollisesti aiheuttamat kustannuksellisesti kalliitkin seuraamukset. Yritysjärjestelyissä on monta osapuolta ja huomioon otettavaa asiaa. Verotukselliselta kannalta katsottuna epämieluisia seuraamuksia epäonnistuneesta yritysjärjestelystä ovat odottamattomat veroseuraamukset.

Osakeyhtiön yritysjärjestelyitä tehtäessä on huomioitava sen verotusta säätelevät lait. Näihin lakeihin kuuluvat laki elinkeinoverotuksesta, osakeyhtiölaki sekä Euroopan yritysjärjestelydirektiivi. Näistä laeista löytyvät säännöt, joita noudattamalla verovelvollinen voi niin halutessaan lykätä veronmaksua. Nämä lait edellyttävät kuitenkin tiettyjä kriteereitä, joiden puuttuessa ja toiminnan ollessa tosiasiallisesti muuta kuin esitettyä astuvat voimaan veronkiertämisen normit, jotka laukaisevat verot verovelvollisen suoritettavaksi.

Toisaalta parhaimmillaan verolakien tunteminen voi tarjota sellaisia suuria mahdollisuuksia ja saatavia etuja yritysjärjestelyistä, joita muuten ei osattaisi ottaa huomioon.

Elinkeinovalakimme 52 §:ssä on säädetty verotuksellisesti realisoitumattomien yritysjärjestelyjen toteuttamisesta. Siinä käsitellään sulautumista, jakautumista, liiketoiminnansiirtoa ja osakevaihtoa sekä niiden toteuttamisen ehtoja. Nämä säännökset ovat ehdottomia, mikäli verovelvollinen haluaa päästä elinkeinoverolain tarjoamien veroetuuksien piiriin.

Verolait ovat hyvin dynaamisia ympäristöstään johtuen, mikä ilmenee myös yritysjärjestelyjen verotuksen sääntelyssä. Osakeyhtiölaki uudistettiin hallituksen esityksellä eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi vuonna 2006². Uusin merkittävä muutos yritysjärjestelyjen verotuksessa astui voimaan 1.1.2009. Se toi huomattavia muutoksia järjestelyjen verokohtelua, kirjanpitosidonnaisuutta ja järjestelymahdollisuuksia silmälläpitäen. Suurin vaikutus koski annettavaa osakevastiketta sekä liiketoimintasiirron vapautumista kirjan-

---

² HE 109/2005

pitosisidonnaisuudesta. Elinkeinoverolain sopeuttamiseksi kansainvälisiin tilinpäätösstandardeihin ja kirjanpitolakiin annettiin hallituksen esitys HE 176/2008. Esitys hyväksyttiin muuttumattomana eduskunnassa³ ja se astui voimaan 1.1.2009.

Verolait vaativat, että yritysjärjestelyjen tulisi perustua liiketoiminnallisiin perusteisiin eikä pääasiallisesti veron välttämisen varaan. Mikäli järjestelyt toteutetaan liiketoiminnallisesti perustelluiksi, tehtyä järjestelyä ei veroteta vaan sen verotus lykkääntyy. Verotuksen näkökulmasta huomionarvoisia asioita yritysjärjestelyissä ovat osakkeenomistajan ajallinen omistus, omistajan vaihtuminen järjestelyjen johdosta, vahvistettujen tappioiden kohtalo, käyttämättömien verohyvitysten siirrettävyys, jatkuvuusperusteen soveltuvuus järjestelyihin sekä peitellyn osingonjaon tulkinta tehtyihin järjestelyihin. Lisäksi merkittäviä seikkoja ovat veronkierto sekä sen normiston vaikutus tehtyihin toimiin.

Yhteisöön kuuluvilla mailla on velvollisuus noudattaa EU-lakeja. EU-jäsenmaissa säädetään asetuksia ja direktiivejä. Näitä säädöksiä Yhteisön jäsenen on noudatettava ja sisällytettävä lakiinsa tarkoituksenmukaisesti. Tämä voi aiheuttaa tulkintaongelmia, mikäli kansallisella ja kansainvälisellä tasolla on useita lakeja, jotka määrittävät tehtävää toimea. Yritysjärjestelydirektiivi on implementoitu EVL 52 §:ään, ja se säätelee tehtäviä järjestelyitä.

1.2 Tutkimustehtävä ja sen rajaus

Tämän tutkimuksen tutkimustehtävänä on tarkastella osakeyhtiön verokohtelua elinkeinoverolain 52 §:n määrittämissä yritysjärjestelyissä. Tekstissä käsitellään direktiiviperustaisia osakeyhtiöiden yritysjärjestelyjä ja selvitetään niiden toteuttamiseen liittyviä verotuksellisia vaatimuksia, tulkintakysymyksiä ja ongelmia. Tutkimuksessa selvitetään järjestelyjä koskevien eri säännösten sisältöä ja niiden suhdetta toisiinsa. Tavoitteena on selventää yritysjärjestelyjen verokohtelua sekä tuoda esille sen ongelmakohdat ja tulkinnanvaraisuudet. Tämän avulla verovelvollinen saa tietoonsa ne keinot, joilla hän voi pienentää tehtäviin toimiin liittyvää verotuksellista riskiä.

---

³ VaVM 23/2008

Tutkimus rajataan osakeyhtiössä tapahtuviin rajat ylittämättömiin järjestelyihin. Näin tutkimuksessa ei käsitellä kansainvälisiä toimia eikä Eurooppa-yhtiö tai -osuuskunnan järjestelyjä. Tutkimuksesta on myös rajattu pois järjestelyjen vaikutus konserniin välisiin konserniavustuksiin sekä niiden verokohteluun. Myöskään arvonlisäverotusta koskevat kysymykset eivät kuulu tutkielman alueeseen. Nämä rajaukset estävät tutkielman liiallisen paisumisen.

Tärkein suomalaisen osakeyhtiön yritysjärjestelyä säätelevä verolaki on EVL. Veron realisoimattomista järjestelyistä säädetään EVL 52 §:ssä. EVL:n mukaisia eri yritysjärjestelyjen muotoja, joita käsitellään tarkemmin tässä tutkimuksessa, ovat sulautuminen, jakautuminen, liiketoimintasiirto ja osakevaihto. Suomen liittyttyä Euroopan yhteisöön olemme saaneet yhteisön sisäisiä direktiivejä lainsäädäntöön sisällytettäväksi. Yhteisön säätämä yritysjärjestelydirektiivi on sisällytetty elinkeinoverolakiin ja sen 52 §:ään.

Tutkimuksessa tarkastellaan elinkeinoverolain tarkoittamia purkautumattomia yritysjärjestelyjä. Näitä käsitellään elinkeinovero- ja osakeyhtiölainsäädännön kautta ja verrataan direktiivien tarkoitamiin toimiin. Tutkimuksessa selvitetään, millaisia eri toimia yritysjärjestelyissä voi tehdä ja mitä veroseuraamuksia niillä on. Tutkimuksessa nostetaan esille lakien säätämät ehdot ja selvitetään, mitä tulee huomioida, jotta selvittää verotuksellisesti tarkoituksenmukaisesti.

Tutkimuksessa tuodaan esille yritysten ja osakkeenomistajien verokohtelua tehtävissä järjestelyissä ja selvitetään, millä ehdoin verotus saadaan lykkääntyväksi. Näin vältetään osakkeenomistajalle lankeavasta välittömästä verotuksesta siirtämällä se tulevaisuuteen sekä osakeyhtiön varauksien purkautumiselta ja veroetujen menetyksiltä. Tutkimuksessa nostetaan esille yritysjärjestelyjä koskevia oikeustapauksia, ja niiden avulla selvitetään ja analysoidaan kyseisiä järjestelyjä ja niihin sisältyviä mahdollisuuksia. Tutkimuksessa tullaan tulkitsemaan ja systematisoimaan yritysjärjestelyihin liittyvää vero-oikeudellista sääntömaterialiaalia.

Yritysjärjestelylakien normit ovat myös hieman epäyhteneväisiä. Tutkimuksessa tuodaan esille direktiivin, EVL:n ja OYL:n eroavaisuuksia ja ristiriitoja. EVL:n ja OYL:n eroavaisuudet voivat aiheuttaa hankalia tulkintaongelmia niistä tie-

tämättömälle, ja ne voivat laukaista veroansan, josta voi seurata epäedullisia veron maksuja.

Suomen liittyttyä Euroopan Unioniin on EU-lailla ollut välitön tulkintavaikutus. EU:n asettama yritysjärjestelydirektiivi vaikuttaa Suomen yritysjärjestelyjä säättäviin lakeihin. Tutkimuksessa tarkastellaan EU-oikeuden vaikutusta Suomen lakiin ja erityisesti sen vaikutusta elinkeinoverolain 52 §:ään. Tutkimuksessa perehdytään yritysjärjestelydirektiivin implementoinnin onnistumiseen elinkeinoverolain 52 §:ään ja tuodaan esille näiden lakien eroavaisuuksia.

Järjestelyjen verosuunnittelullinen näkökulma on keskeinen osa tutkimuksessa. Eri toimien verotukselliset näkökulmat tuodaan esille, ja ne selvitetään järjestelyjen osalta. Tutkimuksessa perehdytään verolakien tulkintaan ja pyritään muodostamaan kuva veronsaajan verolakien tulkintaperiaatteista ja verottajan laintulkintaa koskevista tärkeimmistä veronkierron estämisen periaatteista. Tutkimuksessa perehdytään järjestelyihin liittyvään verontorjuntaan ja pyritään tuomaan esille verontorjunnan osalta veronsaajan ja veronmaksajan näkökulmat.

1.3 Tutkimuksessa käytettävät menetelmät ja lähteet

Tutkimuksessa lähestytään käsiteltäviä asioita lainopillisesta näkökulmasta ja käytetään kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimuksessa tulkitaan ja systematisoidaan voimassaolevaa lainsäädäntöä. Oikeusdogmaattisen lähestymistavan avulla selvitetään yritysjärjestelyiden toteuttamiseen liittyviä verotuksellisia vaatimuksia, tulkintakysymyksiä ja -ongelmia.

Lähdemateriaalina tutkimuksessa käytetään sitä koskevia lakipykäläitä sekä ennakkoratkaisuja. Oikeuslähteet ovat niin suomalaisia kuin eurooppalaisia. Laki-lähteet keskittyvät Osakeyhtiölakiin, Elinkeinoverolakiin ja Yritysjärjestelydirektiiviin. Ennakkoratkaisujen osalta korkeimman hallinto-oikeuden antamat ratkaisut muodostavat olennaisen osan käytettävästä ratkaisujen tulkintamateriaalista. Tämän lisäksi Keskusverolautakunnan sekä Euroopan tuomioistuimen antamat ratkaisut syventävät normien tulkintaa.

Lakeja ja ennakkoratkaisuja taustoitetaan ja selitetään kirjallisista lähteistä. Hallituksen esitykset sekä valtionvarainvaliokunnan mietinnöt avaavat lainsäätäjän tahtoa, minkä vuoksi ne ovat olennainen osa tutkimuksen lähdemateriaalia. Näiden avulla lain tarkoitus pyritään avaamaan ja sen tarkoittamat hyväksytyt toimet selvittämään.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksen toisessa luvussa esitellään verolain tulkintalähteitä. Luvussa esitellään yritysjärjestelyjen oikeuslähteet. Tavoitteena on jäsentää ja selventää niiden oikeusjärjestystä tehtäviin yritystransaktioihin. Kyse on oikeustieteen käsitteen sisällön ja oikeuslähteiden keskinäisen järjestyksen selvittämisestä⁴. Verovelvollisen on syytä olla selvillä näistä, jotta hän pystyy arvioimaan tekemänsä toimen järkevyyden ja sen seuraukset. Oikeuslähteitä hyödyntämällä verovelvollinen saa selville voimassa olevan oikeuden mukaisen kannan, jonka avulla hän saa tietoonsa ne yksilöidyt perusteet, joita käytetään ratkaistaessa yksittäisiä oikeuskysymyksiä. Tällöin hän pystyy selvittämään voimassa olevan oikeuden ja selvittämään, miten asia tulisi oikeusjärjestyksen mukaan ratkaista⁵. Luvussa esitellään myös yritysjärjestelydirektiivin tarkoitusta ja sen tulkintaa. Tämä on hyvä selventää, jotta verovelvollinen tunnistaa lain tarkoituksen ja pystyy hyödyntämään tätä laintulkinnan apuna.

Kolmannessa luvussa käsitellään uusimman säännösmuutoksen vaikutusta annettavaan osakevastikkeeseen. Aikaisempi säännös oli kyseiseltä kohdalta ankarampi kuin uusi. Luvussa pyritään tuomaan esille vanhan säännöksen sisältö ja sen saaman muutospaineen mielekkyys. Aihetta lähestytään tuomalla esille eri oikeuslähteiden asiasta säätämiä säännöksiä. Tätä kautta pyritään selventämään muutoksen syitä ja tarvetta. Luvussa tuodaan esille hallituksen esittelemiä perusteluita uusimman säännösmuutoksen tarpeesta sekä oikeuskirjallisuuden näkökulmia aikaisempaan, tiukempaan säännökseen.

---

⁴ VaVM 23/2008, EV 171/2008 vp

⁵ Myrsky 2002:13

Neljäs luku käsittelee sulautumista. Luvussa esitellään verotuksessa hyväksyttävät sulautumistyyppit ja tuodaan esille sulautumisen vaikutus verotukseen niin yhtiön kuin osakkaankin verotuksessa. Luvussa pohditaan sulautumisen veroseuraamuksia ja nostetaan esille huomioonotettavia verotuksellisia seikkoja. Näitä ovat verotuksessa vähennyskelpoisten tappioiden menettämisvaara sekä sulautumisvastikkeen määrään ja laskentaperusteeseen liittyvät kysymykset.

Viides luku käsittelee jakautumista ja sen säännösten soveltumista veron realisoimattomiin yritysjärjestelyihin. Luvussa nostetaan esille jakautumisen vaikutukset yhtiön ja sen osakkaan verotukseen. Luvussa tuodaan esille jakautumisen käyttökelpoisuus eriyttäessä yhtiön varallisuutta ja valmistauduttaessa tuleviin omistajamuutoksiin. Luvussa perehdytään myös siirrettävän liiketoimintakokonaisuuden määritelmään ja sen vaikutukseen verotuksessa. Näiden mahdollisuuksien ja huomioon otettavien asioiden hahmottamisessa käytetään apuna oikeustapauksia.

Kuudes luku käsittelee liiketoimintasiirtoa ja sen verotuksellista kohtelua. Luvussa käsitellään liiketoimintasiirron veroseuraamuksia sekä sen säännösten soveltumista. Liiketoimintasiirtoon liittyvänä ongelmana nostetaan esille siirrettävän liiketoimintakokonaisuuden arviointi ja sen perusteet. Luvussa pohditaan liiketoimintasiirron ja verovapaan osakeluovutuksen tuomaa mahdollisuutta ja sen hyväksyttävyyttä verotuksessa.

Seitsemäs luku käsittelee osakevaihtoa, ja siinä perehdytään osakevaihtosäännösten soveltamisedellytyksiin. Luvussa tutkitaan osakevaihdon veroseuraamuksia yhtiön ja osakkaan kannalta.

Kahdeksas luku käsittelee veronkiertoa. Siinä syvennyttään veronkiertolakien tulkintaan ja tuodaan esille verosuunnittelun käsitteistöä. Luvussa esitellään legaalisen ja illegaalisen verontorjunnan termit ja niiden sisältämät eri käsitteet. Luvussa selvennetään verotusratkaisujen tulkintaperiaatteita sekä tuodaan esille yritysjärjestelyjä koskevia veronkierron ehkäisykeinoja. Monen verolain yhäaikainen soveltuvuus ja sen tuomaa epäselvyyttä pyritään myös selvittämään selvittämällä niiden soveltamisjärjestystä sekä soveltamismahdollisuuksia.

Yhdeksännessä eli viimeisessä luvussa esitetään yhteenveto tutkimustuloksista. Luvussa nostetaan esille huomionarvoisia asioita järjestelyitä tehtäessä. Luku on kokoava katselmus tutkielmasta.

2 OIKEUSLÄHDEOPILLISET LÄHTÖKOHDAT

Oikeuslähdeopissa selvitetään niitä lähteitä, joista lainsoveltajat saavat muodollisen lainmukaisen perustan ratkaisuilleen. Tässä on kyse oikeustieteen käsitteen sisällön ja oikeuslähteiden keskinäisen järjestyksen selvittämisestä.⁶ Verovelvollisen on syytä olla selvillä näistä, jotta hän pystyy arvioimaan tekemänsä toimen järjestyksen ja sen seuraukset.

Oikeuslähde tarkoittaa sitä aineistoa, josta lainkäyttäjä saa normin ratkaisun pohjaksi ja oikeudellinen tulkinta saa sisältönsä. Oikeuslähdeoppi puolestaan sisältää oikeuslähteiden luettelon ja niiden käyttösäännöt eli oikeuslähteiden etusijaisuuden ja käyttötavan.⁷

Oikeuslähteitä hyödyntämällä verovelvollinen saa selville voimassa olevan oikeuden mukaisen kannan, jonka avulla hän saa tietoonsa ne yksilöidyt perusteet, joita käytetään ratkaistaessa yksittäisiä oikeuskysymyksiä. Tällöin hän pystyy saamaan selville voimassa olevan oikeuden ja selvittämään, miten asia tulisi oikeusjärjestyksen mukaan ratkaista.⁸

Myrsky⁹ esittää ratkaisijan näkökulmasta oikeudellisten ratkaisujen koostuvan:

- ratkaistavan asian relevanteista seikoista
- tapaukseen sovellettavasta oikeusohjeesta
- asiassa määrättävästä oikeusseuraamuksesta.

Tällöin ratkaisussa on huomattava sen kaksi puolta eli asiaan vaikuttavat tosiseikat ja valittavat oikeusnormit. Oikeuslähteisiin liittyy kysymys oikean oikeuslähteen valitsemisesta.

---

⁶ Myrsky & Linnakangas 2006:6–7

⁷ Myrsky 2002:12

⁸ Myrsky & Linnakangas 2006:7

⁹ Myrsky 2002:14

Ratkaisutilanteita on monenlaisia. Ne voivat olla yksinkertaisia, jolloin sovellettava oikeusnormi on ratkaisijalla heti tiedossa. Useamman normin tilanteessa asettuu voimaan normihierarkia sekä *lex specialis* että *lex posterior* -periaatteet. Tulkintatilanteessa pyritään löytämään sovellettava ratkaisuohje. Tulkintatilanteet voivat johtua monesta syystä, kuten lain ilmaisun epäselvyydestä. Tulkintatilanteissa kannalle haetaan merkityssisältöä oikeusperiaatteista, lain esitöistä, oikeuskäytännöstä, oikeuskirjallisuudesta ja reaalista argumenteista. Lain aukkotilanteessa päätöksentekijällä ei ole ratkaisuohjetta lainkaan käytettävissä. Tällöin voidaan turvautua analogiapäätelyyn ja soveltaa tosiseikastoon toisenlaista tosiseikastoa varten olevaa sääntöä. Vastakohtaispäätelmässä normeja tulkitaan suppeasti ja sananmukaisesti. Verovelvollinen voi pyrkiä hyödyntämään lain aukkotilanteita etujen toivossa.¹⁰

Perinteisesti oikeuslähteet on jaettu kirjoitettuun lakiin, tavanomaiseen oikeuteen, oikeuskäytäntöön ja oikeustieteeseen. Nämä sovellettavat oikeuslähteet ovat samat niin kansainvälisessä kuin kotimaisessakin vero-oikeudessa. Laki on näistä ensisijainen oikeuslähde. Kun verosta säädetään lailla, lainsäätävä asettaa ne normit, joihin verovelvolliset, verohallinto ja tuomioistuimet tukeutuvat¹¹. Lain ja tavanomaisen oikeuden katsotaan olevan tuomioistuimia sitovia oikeuslähteitä. Oikeuskäytäntö ja oikeustiede ovat puolestaan tosiasiallisia oikeuslähteitä. Ne ovat sisällöltään merkittäviä, mutta ne eivät ole oikeudellisesti sitovia. Vero-oikeudessa merkittävimmät oikeuslähteet ovat verolainsäädäntö ja sen valmistelu sekä säätämismateriaali ja oikeuskäytäntö¹².

Oikeuslähteet ovat eri vahvuisia niiden velvoittavuuden osalta. Vahvasti velvoittavia oikeuslähteitä ovat lainsäädäntö ja maantapa. Näihin ratkaisijalla on vetoamispakko. Heikosti velvoittaviin oikeuslähteisiin kuuluvat lainsäätäjän tarkoitus ja ylimpien tuomioistuinten ennakkopäätökset. Nämä tulee ottaa huomioon päätöksenteossa, mutta niistä voidaan poiketa perustellusti. Sallitut oikeuslähteet ovat heikoimpia velvoittavuudeltaan. Näitä ovat ne perusteet, joita käytetään pyrittäessä parhaaseen mahdolliseen ratkaisuun. Verotuksen osalta tällaisia periaatteita ovat veronmaksukyky- ja neutraliteettiperiaate. Nä-

¹⁰ Lehtonen 2000:47, Myrsky 2002:14–15, Tolonen 2003:21

¹¹ Myrsky & Ossa 2008:24

¹² Myrsky & Linnakangas 2009:5, Wikström 2008:32–33

mä oikeuslähteet eivät saa olla velvoittavien tai heikosti velvoittavien oikeuslähteiden vastaisia.¹³

2.1 Sovellettavat oikeuslähteet

Vero-oikeus luetaan kuuluvaksi julkisoikeuteen, joka jaetaan kansalliseen ja kansainväliseen oikeuteen. Verotuksessa on merkitystä myös muiden oikeudenalojen, kuten siviilioikeuden, normeilla.¹⁴ Suomessa sovellettava oikeus muodostuu EY-oikeudesta ja kansallisesta oikeudesta. EY-oikeus on otettava huomioon kansallisten viranomaisten ja tuomioistuinten toimissa. Nykyään oikeuslähteet voidaan jakaa kotimaisiin ja muihin oikeuslähteisiin.¹⁵

EY-oikeudella on etusija suhteessa kansalliseen lainsäädäntöön. EY-tuomioistuimen ratkaisut eivät ole muodollisesti sitovia, mutta ne velvoittavat ja ohjaavat tehokkaasti kansallista lainkäyttöä ja viranomaistoimintaa. EY-oikeudella on tulkintavaikutusta, joten kansalliset säädökset tulee soveltaa yhteensopiviksi EY-oikeuden kanssa.¹⁶

PeL 2.3 § määrittää, että julkisen vallankäytön on perustuttava lakiin. Tämä tarkoittaa sitä, ettei hallintoviranomainen voi itse laajentaa toimivaltaansa tulkinnanvaraisten säännösten pohjalta. Veronormien asetannassa ja tulkinnassa on korostetun laillisuuden periaate¹⁷. Verosta on säädettävä lailla¹⁸, josta on ilmevä verovelvollisuuden ja veronsuuruuden perusteet sekä selvät normit veron määräämistä varten ja riittävät oikeussuojakeinot. Ratkaisujen tulkinnan lähtökohta on aina kirjoitettu laki.¹⁹

Lainsäädännössä on annettu verohallitukselle valtuuksia antaa verotusta koskevia sitovia määräyksiä. Näitä sitovia määräyksiä, normeja, on alempien viranomaisten noudatettava ratkaisutoiminnassaan. Nämä normit eivät ole voi-

¹³ Aarnio 1988:220–221, Tolonen 2003:22–26

¹⁴ Myrsky & Ossa 2008:16

¹⁵ Myrsky & Linnakangas 2009:7, Wikström 2008:32–33

¹⁶ Myrsky & Ossa 2008:22–23, Tolonen 2003:111–114

¹⁷ Wikström 2008:23–24

¹⁸ PeL 81 §

¹⁹ Niskakangas 2009:19

massa, mikäli ne ovat ristiriidassa perustuslain kanssa²⁰. Määräyksillä tarkoitetaan viranomaisten antamia oikeussääntöjä ja muita velvoittavia yleisiä sääntöjä.²¹

Tavanomainen oikeus eli maantapa perustuu OK 1:11 §:ään. Kirjoitettu laki syrjäyttää tavanomaisen oikeuden, jonka oikeudellisen normin sitovuus perustuu oikeusvarmuuden ylläpitämiseen. Tavanomaisen oikeuden merkitys ei ole kuitenkaan korostunut verotuksessa, sillä verotuksesta säädetään lailla.²² Tavanomainen oikeus voi saada merkitystä lähinnä silloin, kun olemassa on pitkään jatkunut vakaa oikeus- ja verotuskäytäntö²³. Tämä on kuitenkin vero-oikeudessa harvinaista, sillä siinä lähdemateriaali on nopeakiertoista²⁴.

Verotuksessa on puolestaan korostunut merkitys erilaisilla periaatteilla, kuten veronmaksukykyperiaatteella. Näinä yleisperiaatteina on pidetty yhdenvertaisuus-, objektiivisuus-, suhteellisuus- ja tarkoituksenmukaisuusperiaatteita. Ratkaisua ei voi yksinomaan perustaa tällaiseen periaatteeseen, ja siten sillä ei ole oikeusohjeena samaa merkitystä kuin lailla tai tavanomaisella oikeudella.²⁵

Oikeustieteen keskeisenä tutkimusmenetelmänä on oikeusdogmaattinen tutkimusote. Se selvittää, mikä on kulloinkin voimassa olevan oikeuden mukainen tilanne. Se vastaa kysymykseen, mikä on voimassa olevan oikeuden mukainen kanta kulloinkin käsiteltävinä oleviin tulkintaongelmiin. Sen asema oikeuslähteenä perustuu sen tehtävään oikeusjärjestyksen sisällön tutkimisessa. Oikeustiede selvittää voimassa olevan oikeustilan ja konstruoi prejudikaattien pohjalta ennakkopääsääntöjä.²⁶

Oikeustiede myös systematisoi oikeuslähteitä ja näin rakentaa sekä tuo järjestyttä vero-oikeusjärjestelmään. Oikeustieteellä on tärkeä tehtävä verotuksessa noudatettavien säännösten selvittämisessä varsinkin uuden lainsäädännön osalta. Oikeuskirjallisuuden merkitys on sitä suurempi, mitä tulkinnanvarai-

---

²⁰ PeL 107 §

²¹ Myrsky & Linnakangas 2006:12

²² Andersson 2006:13, Myrsky & Linnakangas 2006:14

²³ Myrsky 1995:4

²⁴ Andersson 2006:12, Wikström 2008:32

²⁵ Myrsky 2002:30

²⁶ Kuusikko 2007:106–108, Myrsky & Ossa 2008:27–28

sempi laki on. Kirjallisuuden merkitys nousee esille sen lain selittämisen tavoitteen ja ”avaajan” aseman takia.²⁷

Prejudikaateilla on vero-oikeudessa korostunut merkitys. Ne selventävät ja täsmentävät tulkinnanvaraisen normin sisältöä. Tietyn ratkaisulinjan vakiinnuttua syntyy vallitseva oikeustila. Oikeuskäytäntö ennakoi lainsäädäntöä ja muokkaa näin oikeuskäytäntöä, vaikkei sillä ole legaalista sitovuusperiaatetta. Kyse on prejudikaattien osalta eräänlaisesta *lex imperfecta* -ilmiöstä.²⁸ Tietyissä tapauksissa myös KVL:n ennakkoratkaisuja voidaan pitää prejudikaatin asemassa. Näin voi olla, kun KHO ei ole antanut asiasta ratkaisua.²⁹

Alemmat viranomaiset ja tuomioistuimet noudattavat usein KHO:n antamaa tulkintalinjaa ratkaisuisaan. Tämä lisää osaltaan oikeusvarmuutta ja yhdenmukaista verokohtelua sekä luo näin ennustettavuutta. Prejudikaattien tärkeä tehtävä onkin selventää lainsäädäntöä ja antaa vastauksia tulkinnanvaraisiin kohtiin.³⁰

2.2 Verotuksen oikeuslähdeopin arviointia

Oikeuslähdeoppi käsittää myös oikeuslähteiden käytösäännöt ja kertoo, millä tavalla ja missä järjestyksessä oikeuslähteitä hyödynnetään ratkaisua tehtäessä. Oikeuslähdeluettelon katsotaan ilmentävän oikeaa lähteiden käyttöjärjestystä, mutta tämä ei kerro, kuinka niitä tosiasiallisesti ratkaisutilanteissa hyödynnetään. Ratkaisutilanteet ovat erilaisia ja ratkaisut dynaamisia kokonaisuuksia.³¹

Lakiteksti on lähtökohta tulkinnalle. Verolakien tulkinnassa lakiteksti on keskeisessä asemassa korostetunlaillisuudenperiaatteen vuoksi³². Mikäli se on tulkinnanvarainen kyseistä ratkaisua silmällä pitäen, nousee esille muiden oikeuslähteiden rooli. Tällöin uusissa tulkintaongelmissa lain tekstille voidaan hakea

²⁷ Myrsky & Linnakangas 2006:16–17

²⁸ Aarnio 1988:230–235, Myrsky & Linnakangas 2006:14–15

²⁹ Myrsky & Linnakangas 2006:15

³⁰ Linnakangas, Immonen & Puronen 1998:9–10, Myrsky 2002:38, 150, 155

³¹ Myrsky 2002:162, 171

³² Wikström 2008:26

tulkinta-apua lainvalmisteluasiakirjoista, hallituksen esityksistä, jotta saadaan selville lain pyrkimys. Verolainsäädäntö on kuitenkin nopeasyklistä, jolloin lainvalmisteluaineisto ei ole kovin perusteellista ja tämän takia sillä on vero-oikeudessa rajoitettu rooli.³³

Tilanteessa, jossa oikeuskäytäntöä on, korostuu prejudikaattien merkitys. Rutiinitapauksissa aikaisemmalla oikeuskäytännöllä on korostettu merkitys. Se voi tarjota oikeusohjeen, mikäli käsillä oleva ja aikaisempi tapaus ovat riittävän yhteneviä³⁴. Oikeuslähteiden painoarvo riippuu siis tulkintatilanteesta. Tämän lisäksi oikeuslähteiden merkitys on erilainen eri tulkitsijalle. Verotuksen toimittaja antaa merkitystä verohallinnon julkaisulle, kun taas tuomioistuimet painottavat KHO:n prejudikatuureja. Oikeuslähteiden painotuskin vaihtelee eri viranomaisten osalta.³⁵

Tuomioistuinten ja verohallinnon ratkaisutkin tapahtuvat eri kokoonpanoilla. Kun verohallinnossa ratkaisut perustuvat yhden päätöksentekijän ratkaisuihin, tuomioistuimessa käsittely toteutetaan kollegiaalisesti, jolloin ratkaisuun ovat vaikuttaneet eri päätöksentekijöiden näkemykset.³⁶

Selvää on, että keskustelu oikeuslähteiden etusijajärjestyksestä ja painotuksesta on ongelmallista. Tämän takia jyrkkää rajanvetoa eri oikeuslähteiden välille ei ole syytä tehdä. Laki on kuitenkin lähtökohta. Lakia vähemmän velvoittavien oikeuslähteiden rooli on avoimempi tulkinnalle. Niillä vallitsee hierarkia velvoittavuuden osalta ja ajatus oikeasta käyttöjärjestyksestä. Kysymyksenä on kuitenkin, miten verolakeja tulisi tulkita. KHO pitäytyy lain sananmukaisessa tulkinnassa erityisesti hankalissa tulkintakysymyksissä, mutta voidaan kysyä, tulisiko reaalille argumenteille antaa enemmän painoarvoa.³⁷

Lain tulkintaprosessi ei ole aina yksiselitteinen, vaan se on monivivahteinen ja kokonaisvaltainen tapahtuma. Oikeuslähteet sulautuvat tulkinnassa toisiinsa ja

---

³³ Myrsky & Linnakangas 2006:13

³⁴ Myrsky & Linnakangas 2006:15

³⁵ Myrsky 2002:163–165

³⁶ Myrsky 2002:169–170

³⁷ Myrsky 2002:165–166

ratkaisussa saatetaan ottaa huomioon monia erilaisia seikkoja. Viimekädessä laki kuitenkin asettaa päätöksenteolle rajat.³⁸

Verotuksessa prejudikaatit ovat korostetussa roolissa, ja niiden yhteydessä voidaan puhua jopa oikeustapaoikeudesta pienin varauksin. Oikeuskäytäntö ei kuitenkaan ole rinnastettavissa oikeuslähteenä velvoittavamman verolain kanssa, vaan se on pikemminkin verolain ymmärtämisen apukeino. Oikeusnormien aukkotapauksissa prejudikaatit ovat kuitenkin korostetun tärkeitä.³⁹

Voidaan todeta, että ratkaisu on dynaaminen kokonaisuus ja oikeuslähteitä on hyvin hankala asettaa absoluuttiseen etusijajärjestykseen. Todellisuudessa oikeuslähteet vaikuttavat toisiinsa, ja tästä prosessista muodostetaan ratkaisu.⁴⁰ Mikäli lakiteksti on epäselvä, korostuvat muut oikeuslähteet.

2.3 Yritysjärjestelydirektiivin tarkoitus

Eri EU:n jäsenvaltioissa olevia yhtiöitä koskeviin sulautumisiin, diffuusioihin, varojensiirtoihin ja osakkeidenvaihtoihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä säädetään neuvoston direktiivissä 90/434/ETY, jota on muutettu neuvoston direktiivillä 2005/19/EY. Tästä direktiivistä käytetään yritysjärjestelydirektiivi nimitystä.⁴¹

Yritysjärjestelydirektiivin säätämisen lähtökohtana on ollut pyrkimys luoda yhteisöön toimivia sisämarkkinoita vastaavat olosuhteet. Direktiivin tarkoituksena on säädellä rajat ylittäviä yritysjärjestelyjä, eikä se sananmuotonsa perusteella koske puhtaasti kansallisia järjestelyitä. Direktiivi pyrkii luomaan kilpailun suhteen neutraaleja verosääntöjä yhteisön alueelle ja näin poistamaan järjestelyihin liittyviä veroesteitä. Tarkoituksena on kaventaa yhteisön jäsenmaiden lainsäädännön eroavaisuuksia, luoda EY-alueelle yhteistä verojärjestelmää sekä saada eri yhteisön maissa sijaitsevat yritykset samaan verotusasemaan. Yhteinen veropolitiikka on nähty keinona saavuttaa parempi kansainvälinen kilpai-

³⁸ Myrsky 2002:167

³⁹ Myrsky & Linnakangas 2006:14–15

⁴⁰ Myrsky 2002:171

⁴¹ HE 103/2007

lukyky. Jäsenmaiden tulee pidättäytyä toimista, jotka estävät yritysjärjestelyjä verosäännöksistä johtuvin rajoituksin, epäsuotuisin kohteluin tai erityisin vääristymin.⁴²

Direktiivin yhtenä tavoitteena on, että yritysjärjestelyt tulee pystyä toteuttamaan ilman haittaavia veroseuraamuksia niin yrityksen kuin osakkeenomistajan kannalta. Tarkoituksena on kuitenkin poistaa direktiivin mukaisilta, rajat ylittäviltä yritysjärjestelyiltä välitön verokustannus⁴³. Direktiivillä pyritään parantamaan pääomien vapaata liikkuvuutta sekä poistamaan verotuksen luomia mahdollisia esteitä. EY-oikeuden keskeisiä välitöntä verotusta koskevia oikeusperiaatteita ovat legaliteettiperiaate, lojaalisuusperiaate, syrjimättömyysperiaate ja suhteellisuusperiaate⁴⁴. Direktiivissä ilmeneviä periaatteita ovat jatkuvuusperiaate, verotuksen lykkääntymisen ja veroneutraaliudenperiaate sekä veronkiertämisenperiaate. Näillä periaatteilla pyritään muun muassa estämään turhaa verotusta tietyillä edellytyksillä tehdyissä rajat ylittävissä yritysjärjestelyissä ja siirtämään sitä tulevaisuuteen. Verotus aktualisoituu tulevaisuudessa myyntivoittona. Veronkiertosäännöksillä pyritään takaamaan verotusmaalle sen oikeudet sekä estämään vain verotustarkoituksin tehdyt yritysjärjestelyt.⁴⁵

Suomessa yritysjärjestelydirektiivi on implementoitu EVL 52 §:ään. Direktiivi on tarkoitettu rajat ylittävään säätelyyn. Suomessa yritysjärjestelydirektiivin periaatteet on saatettu yhtenäisesti ja yhdenmukaisesti koskemaan myös puhtaasti kansallisia järjestelyitä. Tämän vuoksi Suomessa joudutaan kansallisen lain tulkinnassa ottamaan huomioon direktiivi ja sen tulkintamateriaali. Suomen implementointiratkaisun vuoksi EY:n tuomioistuin katsoo olevansa kykenevä ratkaisemaan Suomen rajan sisällä tapahtuvia järjestelytoimia.⁴⁶ Direktiivi säätelee verottomasta sulautumisesta, jakautumisesta, liiketoimintasiirrosta ja osakevaihdosta.

⁴² Mehtonen 2001:75–77, Järvenoja 2007:31–32

⁴³ Mehtonen 2001:79

⁴⁴ Mehtonen 2001:67

⁴⁵ Järvenoja 2007:33–34, Helminen 2008:155–156, 90/434/ETY

⁴⁶ Mehtonen 2001:81–82, 86, Myrsky & Linnakangas 2009:7–8

2.4 Yritysjärjestelydirektiivin oikeusvaikutus

EU-oikeus on ylikansallista oikeutta. Se jakautuu primääri- ja sekundäärisoikeuteen. Primäärioikeus on ensisijaista oikeutta. Ensisijaisuus oikeudessa ilmenee Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisujen perusteella. EU-oikeus muodostaa yhteisön toiminnan perustan. Siihen sisältyvät EU:n perustamisso-pimus sekä muut tärkeimmät sopimukset ja periaatteet. Sekundäärisoikeus on primäärioikeudelle alistuvaa oikeutta. Se on johdettua oikeutta. Siihen sisältyvät yhteisön normit, kuten asetukset ja direktiivit.⁴⁷ Lisäksi laajassa merkityksessä on katsottu, että yhteisön oikeuteen kuuluvat myös tapaoikeus, yleiset oikeusperiaatteet sekä yhteisön tuomioistuimen ratkaisut⁴⁸.

Asetukset ovat velvoittavia ja välittömästi sovellettavissa olevia säännöksiä, ja ne tulevat sellaisina voimaan. EU-oikeuden normit syrjäyttävät kansallisen lainsäädännön normit, jotka ovat ristiriidassa EU-normien kanssa. Direktiivit ovat puolestaan yhteisön jäsenvaltioita oikeudellisesti sitovia lainsäädäntöohjeita. Kansallisesti pystytään siis määrittämään, millä tavalla direktiivit sisällytetään oikeuteemme. Ainoastaan niissä asetetut tavoitteet ja säännöt tulee toteuttaa kansallisessa lainsäädännössä. Ne ovat siis vapaampia kuin asetukset. Kansallisessa oikeusjärjestyksessä on tehtävä toimenpiteet direktiivin täyden vaikutuksen varmistamiseksi direktiivissä asetettujen tavoitteiden mukaisesti, mutta yhteisön jäsenmaalla on valinnan ja päätännän vapaus, miten se tehdään.⁴⁹ Jäsenvaltioiden on säädettävä verotuksesta yhteisön oikeuden rajoissa ja sen periaatteiden mukaisesti⁵⁰. Yritysjärjestelydirektiivi on siis sekundäärisoikeutta, ja Suomessa valtiolta on päätynyt sen sisällyttämiseen elinkeinoverolakiin ja sen 52 §:ään.

Suomella kuten muillakin EU-jäsenvaltioilla on oikeus määrittää kansallisesti ne välittömän verotuksen lait, joilla verotetaan verovelvollisia, kunhan ne ovat yhdensuuntaisia ja saman tarkoituksista kuin EU:n säätämät lait. Yhteisöllä on oikeus puuttua jäsenvaltion lainsäädäntöön, mikäli se ei toteuta yhteisön lake-

⁴⁷ Helminen 2008:27–28, 36–37, Helminen: Kansainvälinen verotus, Luku 3., Eerola 2000:75–83

⁴⁸ Mehtonen 2001:63

⁴⁹ Eerola, Mylly & Saarinen 2000:78–83, Eilavaara 2007:224–225, Helminen 2008:38

⁵⁰ Mehtonen 2001:64

ja.⁵¹ Täten kansallista verolakia on sovellettava, muutettava ja tulkittava EU-oikeuden vaatimusten mukaisesti.

Yhteisön jäsenmaiden laki koostuu ylikansallisesta EU-oikeudesta sekä omasta kansallisesta oikeudesta. EU-oikeudella on etusija kansalliseen oikeuteen nähden ja kansallisen oikeuden on vastattava EU-oikeutta. EU-oikeuden suhdetta kansalliseen oikeuteen kuvaa sen etusijaisuus, välitön oikeusvaikutus sekä tulkintavaikutus suhteessa kansalliseen oikeuteen. EU-oikeuden etusijaisuus ilmenee jäsenvaltioiden velvollisuutena saattaa oma kansallinen laki yhteneväiseksi EU-lain kanssa. Välitön oikeusvaikutus ilmenee EU-oikeuden normin välittömään oikeusvoimaan kansallisessa oikeudessa kumoten erisuuntaisen kansallisen normin. Tulkintavaikutus ilmenee EU-oikeuden välittömänä oikeusvaikutuksena kansalliseen oikeuden tulkintaan, kuten tuomioistuimiin.⁵² EU-oikeus on myös välittömästi sovellettavaa oikeutta, jolloin se on osa kunkin jäsenvaltion oikeusjärjestystä ilman erityisiä muuntamistoimia. EU-oikeus luo suoraan oikeuksia ja velvollisuuksia jäsenmaille⁵³. Täten EU-oikeuden välittömän vaikutuksen ansiosta siihen voidaan vedota välittömästi verovelvollisen eduksi, mikäli kansallinen ja EU-oikeuden verolakisäännökset ovat ristiriidassa.⁵⁴ Direktiivi saa oikeusvaikutuksen, kun säännös on riittävän täsmällinen ja ehdoton⁵⁵. Jäsenvaltiot eivät voi kuitenkaan vedota direktiiveihin sellaisenaan yksityishenkilöä vastaan, vaan sen on ensin otettava ne osaksi kansallista lainsäädäntöä⁵⁶.

2.5 Yritysjärjestelydirektiivin tulkintaperiaatteet

Säädöstulkinnassa lähtökohta on aina tekstin sanamuoto. Täten tekstin kielellinen merkitys on ensisijaista tulkinnassa. Mikäli säädösteksti ei anna varmaa tulkintaa ja sitä ei voida tulkita sananmuotoisesti, on säädökselle haettava tulkinta-apua. Tulkinta-apua voidaan hakea kokonaisuudesta. Yritysjärjestelydi-

⁵¹ Helminen 2008:26–27

⁵² Järvenoja 2007:55–57, Myrsky & Linnakangas 2005:7–11, 13

⁵³ Helminen 2008:29–30

⁵⁴ Joutsamo, Aalto, Kaila & Maunu 2000:25–26, Myrsky & Linnakangas 2009:10

⁵⁵ Mehtonen 2001:70

⁵⁶ Helminen 2008:38

rektiivin osalta voidaan hakea tukea vero-oikeudesta, sillä yritysjärjestelydirektiivi on osa tätä kokonaisuutta. Myös EY-tuomioistuimen ratkaisut ja ennakkokannanotot muokkaavat tulkintaa ja ohjaavat sitä.⁵⁷ EY-tuomioistuimen tulkintatapa on painottunut teleologiseen laintulkintatapaan. Tämän lisäksi tuomioistuin käyttää tulkinnassaan sananmuodon mukaista, historiallista ja systemaattista tulkintatapaa. Yhteisön tuomioistuinten ratkaisujen on katsottu olevan tapauskohtaisia, eikä yleistä linjaa ole vielä muodostunut. Yhteisön tuomioistuimen on tulkittava kansallista oikeutta yhteisön oikeuden mukaisesti. Kansallista oikeutta on tulkittava puolestaan perustamissopimuksen, direktiivien ja asetusten pohjalta. Direktiivin mukaisen tulkintatavan soveltamista rajoittavat oikeusvarmuuden ja taannehtivuuskiellon periaatteet.⁵⁸

Yhteisön oikeudellisessa tulkinnassa keskeinen tulkintatapa on ollut teleologinen. Tämän tulkintatavan mukaan yhteisön oikeutta on tulkittava säädöksen tarkoituksen ja perustamissopimuksen tavoitteiden suuntaisesti. Perustamissopimuksen tavoitteita ovat integraation syventäminen ja taloudellisen toiminnan edistäminen.⁵⁹

Yhteisön laatimia säädöksiä on siis tulkittava lainsäätäjän tarkoituksen mukaan, ja ne ovat siten sitovia sekä lainvoimaisia. Direktiivit eivät ole sanamuodoltaan pakottavia vaan sisällöltään. Jokainen yhteisön jäsenmaa voi sisällyttää ne lakiinsa vapaasti haluamallaan tavalla. Koska direktiivit ovat kuitenkin pakottavia tarkoitukseltaan, jäsenmaat eivät voi asettaa yhtiöiden omaisuuden tai niiden osakkeenomistajien osuuksien luovutukselle veroneutraalisuudelle direktiiviä laajempia lisäedellytyksiä⁶⁰. Jäsenmaat eivät voi siten rajoittaa direktiivejä ja toimia niitä vastaan, mutta jäsenmaat voivat laajentaa direktiivien tarkoitusta ja esimerkiksi yritysjärjestelydirektiivissä lisätä yritysjärjestelyjen veroneutraliteettia jäsenmaassaan.

---

⁵⁷ Järvenoja 2007:58–59

⁵⁸ Mehtonen 2001:69, Joutsamo, ym. 2000:305–306

⁵⁹ Järvenoja 2007:59

⁶⁰ Järvenoja 2007:60

3 VASTIKEOSAKEVAATIMUKSEN MUUTOKSEN TULKINTAA

Yritysjärjestelydirektiivistä ja elinkeinoverolaista löytyy tulkintaongelmia jo niistä itsestään sekä niiden välillä yritysjärjestelydirektiivin mukaan tehtävissä verovapaissa yritysjärjestelyissä. Nämä lait ovat keskenään epäyhtenäisiä terminologian ja sisällön osalta, sekä ne jättävät joitakin yritystoiminnan uudelleenjärjestelyä käsitteleviä kysymyksiä avoimiksi. Tämän lisäksi kansallinen lainsäädäntömme ei ole ongelmatonta tehtäviä järjestelyjä silmälläpitäen. EVL ja OYL ovat epäyhteneviä yritysjärjestelyn sääntelyssä. Seuraavaksi käsitellään EVL:n ja OYL:n aikaisempia vaatimuksia vastikeosakkeiden osalta ja pohditaan sääntömuutoksen tarpeellisuutta.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle⁶¹ on puututtu joihinkin epäkohtiin vero-kohtelun ja kirjanpito-kohtelun yhdenmukaistamisesta. Esitystä käsiteltiin Valtionvarainvaliokunnan mietinnössä⁶², jossa esitykseen sisältyvät yritysjärjestelyiden muutosehdotukset hyväksyttiin. Eduskunnan vastauksessa⁶³ muutokset hyväksyttiin ja uudet säädökset asetettiin astumaan voimaan 1.1.2009.

3.1 EU-oikeus ja laintulkinta vastikeosakkeessa

EU-laki vaatii tiettyä yhtenevää sisällöllisyyttä ja tarkoituksenmukaisuutta suhteessa yritysjärjestelydirektiiviin. Yritysjärjestelydirektiivi on implementoitu EVL 52 §:ään. EVL 52a, 52c, 52d ja 52f §:t vaativat ennen vuoden 2009 alussa⁶⁴ tullutta muutosta, että siirtävän yhtiön osakkeenomistajat tai siirtävä yhtiö saa vastikkeena vastaanottavan yhtiön liikkeelle laskemia uusia osakkeita. EVL vaati sananmukaisesti annettavan uusia osakkeita, eikä se maininnut vanhojen osakkeiden kelpoisuudesta yritysjärjestelyissä, mikäli järjestelyt haluttiin tehdä lykkäänä verotuksella. Tällöin EVL:n perusteella yrityksen hallussa olevat osakkeet olivat epäkäypä. Yritysjärjestelydirektiivi puolestaan edellyttää sen suomenkielisessä versiossa vastikkeena käytettävän vastaanottavan yhtiön osakkeita. Se ei mainitse mitään uusien osakkeiden välttämättömyydestä vaan

⁶¹ HE 176/2008 vp.

⁶² VaVM 23/2008 vp.

⁶³ EV 171/2008 vp

⁶⁴ L. 1077/2008

ainoastaan vaatii osakkeiden antamista vastikkeena. Tällöin voidaan tulkita käypinä osakkeina olevan niin uudet kuin jo yrityksen hallussa olevat osakkeet.

⁶⁵

Vuoden 2009 alussa vastikkeena annettavien osakkeiden kelpoisuusvaatimus muuttui L:lla 1077/2008, joka astui voimaan 1.1.2009. Se perustui edellä mainittuihin HE 176/2008 vp ja VaVM 23/2008 vp esittämiin yritysjärjestelyjä koskevien säännösten muutoksiin. Muutoksen jälkeen yritysjärjestelyjen yhteydessä vastikeosakkeina saa antaa EVL 52 §:n mukaan yhtiön liikkeelle laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita. Tämä antaa mahdollisuuden aikaisempaa monipuolisemmille ja joustavammille vastikejärjestelyille.

Seuraavaksi tutkielmassa otetaan kantaa muutoksen mielekkyyteen ja tarpeellisuuteen. Lisäksi taustoitetaan muutoksen tarpeellisuutta.

Yritysjärjestelydirektiivin 2 artiklassa edellytetään, että sulautumisessa, kokonaisjakautumisessa ja liiketoimintasiirrossa siirtävä yhtiö antaa vastikkeena vastaanottavan yhtiön yhtiöpääomaa edustavia arvopapereita. Osittaisjakautumisessa puolestaan vaaditaan, että vastaanottava yhtiö antaa vastikkeena liikkeeseen laskemiaan yhtiöpääomaa vastaavia arvopapereita. Terminologiasta löytyy siis eroavaisuuksia jo pelkästään direktiivin artiklan sisällä. Tässä tapauksessa termeillä edustavia ja vastaavia tarkoitetaan ilmeisesti samaa asiaa, mutta joissakin tapauksissa termistön eroavaisuus voi luoda ratkaisevan merkityksen varsinkin, jos se on tarkoituksenmukaista. Huomattavin sisällöllinen ero löytyi kuitenkin ennen muutosta⁶⁶ elinkeinoverolain ja yritysjärjestelydirektiivin välillä, joissa toisessa edellytettiin nimenomaisesti annettavan uusia osakkeita ja toisessa yleisesti osakkeita.⁶⁷

Tulkinta-apua tähän elinkeinoverolain ja direktiivin väliseen aikaisempaan eroavuuteen voi hakea laintulkinnasta. Direktiivi on EU-oikeutta. EU-oikeus on ylikansallista oikeutta, jolle kansallinen oikeus on alistuvaa, ja elinkeinoverolaki on kansallista oikeutta. Direktiivit ovat osa EU-oikeutta, ja ne ovat oikeudellisesti sitovia kansalliseen lainsäädäntöön. Direktiivissä asetetut tavoitteet ja

---

⁶⁵ 90/434/ETY, Järvenoja 2007:48

⁶⁶ L. 1077/2008

⁶⁷ 90/434/ETY, Järvenoja 2007:48

säännöt on siis sisällytettävä kansalliseen lakiin, ja siihen implementoitujen säädösten on oltava yhdensuuntaisia ja samantarkoituksisia EU-lain kanssa. Kansallista lakia on myös tulkittava EU-oikeuden mukaan, ja kansallisen lain on oltava yhteneväinen EU-oikeuden kanssa. Kansallinen laki ei myöskään saa asettaa suurempia rajoituksia kuin EU-laki, mutta se voi kylläkin olla lievempää⁶⁸.

Ottamalla tulkinta-apua laista, lakien eriarvoisuudesta ja kansallisen lain alisteisuudesta EU-laille voidaan tehdä havainto, jonka mukaan elinkeinoverolain tulisi myötäillä yritysjärjestelydirektiiviä. Kansallinen laki ei saisi myöskään asettaa suurempia rajoituksia ja tässä tapauksessa erityisesti edellytyksiä tehtäville toimille, kuin mitä EU-laki on määrännyt ja tarkoittanut. Näin voidaan todeta, että osakkeiden, ei ainoastaan uusien, tulisi olla käyviä ja hyväksytyjä vastineita tehtäessä direktiivin mukaisia järjestelyjä Suomessa.

Lisätulkinta-apua voi hakea lain ohelle yritysjärjestelydirektiivin yleisestä tarkoituksesta, teleologisesta tulkinnasta. Sen yleisenä tarkoituksena on edistää ja helpottaa yhteisön jäsenmaiden välillä tapahtuvaa yritystoimintaa poistamalla rajat ylittävien järjestelyiden estoja. Täten voidaan kysyä, onko elinkeinoverolain aikaisempi vaatimus uusista osakkeista tarkoituksenmukainen vai ajaako direktiivin sananmukainen yleinen osakkeiden kelpoisuus enemmän direktiivin asettamia tavoitteita välttämättä tarpeettomia toimia. Hallituksen esityksessä⁶⁹ todetaan, että yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden käyttö tekee yritysjärjestelyjen toteuttamisesta joustavampaa. Tämä puoltaa direktiivin tavoitteita. Lisäksi voidaan kysyä, eroavatko uudet osakkeet ja jo yrityksen hallussa olevat osakkeet annettaessa vastikkeena osakkeenomistajille.

EU-laki edellyttää myös syrjimättömyyden ja tasa-arvon periaatetta kansallisessa ja rajat ylittävissä toimissa. Tällöin, mikäli kansallinen laki olisi ristiriidassa EU-lain kanssa, sovellettaisiin toimeen ylikansallista lakia. Syrjimättömyyden ja tasa-arvon periaatteet takaavat eri jäsenmaassa kotipaikkansa omaaville samat oikeudet kuin kotimaisille yhtiöille tehtävissä toimissa. Tällöin, mikäli kansallinen ja kansainvälinen laki olisivat ristiriidassa, saisi yhtiö edukseen edullisemmän kohtelun. Täten voidaan vedota direktiivin vaatimaan osakkeiden määrit-

---

⁶⁸ Joutsamo, ym. 2000:68–76, Järvenoja 2007:60

⁶⁹ HE 176/2008 vp.

telemättömään kelpoisuuteen vastikkeena elinkeinoverolain aikaisemmin vaatiman uusien osakkeiden kelpoisuuden sijaan.⁷⁰

Lisäksi voimme hakea tulkinta-apua elinkeinoverolain ja yritysjärjestelydirektiivin väliselle ristiriidalle lain tekstin tulkitsemisen lähtökohdasta. Ensisijainen tulkinnan lähtökohta on aina tekstin sanamuoto ja tulkinta-apua voidaan hakea tarvittaessa kokonaisuudesta⁷¹. Kun tulkitaan direktiiviä tekstin sanamuodosta käsin, voidaan todeta sen tarkoittavan myös yhtiön hallussa jo olevien osakkeiden kelpoisuutta vastikkeena, sillä sanamuoto ei spesifioi tarkemmin eikä se kiellä jo hallussa olevien osakkeiden kelpoisuutta vastikkeena. Kokonaisuuteen viitaten voidaan kysyä, onko uusien osakkeiden vaatimus tarpeellinen. Toisaalta direktiivit eivät ole sanamuodoltaan pakottavia vaan sisällöltään. Tällöin jäsenvaltiolla on oikeus sisällyttää direktiivi lakiinsa oman valintansa mukaisesti edellä mainitut rajoitukset huomioiden. Yritysjärjestelydirektiivissä ei kuitenkaan mainita uusien osakkeiden osalta mitään vaatimuksia.

Direktiivin suomenkielisen version perusteella ei siis voida vaatia, että vastikkeena annetaan ainoastaan uusia osakkeita.⁷² Tämä asettaa EVL:n vastikeosakevaatimuksen entistä tulkinnanvaraisempaan asemaan.

3.2 Jäsenmaiden laintulkintaa

Tulkinta-apua elinkeinoverolain ja yritysjärjestelydirektiivin väliseen ristiriitaan voidaan hakea muiden yhteisömaiden laeista. Erikieliset direktiivikäännökset osoittavat, että vaatimukset annettavista osakkeista siirtävän yhtiön osakkeenomistajille eivät ole yhteneväisiä. Tämä todetaan myös HE:ssä⁷³, jonka mukaan osa jäsenmaista vaatii vastikeosakkeina annettavan ainoastaan yrityksen liikkeelle laskemia uusia osakkeita ja osa jäsenmaista hyväksyy yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden käytön.

---

⁷⁰ Järvenoja 2007:59–60, Helminen 2008:28, 59

⁷¹ Järvenoja 2007:58

⁷² Järvenoja 2007:48

⁷³ HE 176/2008 vp.

Yleisesti englannin- ja ranskankielisiin lakeihin vedotaan eniten Unionin alueella. Englanninkielisessä direktiivin käännöksessä sulautumisessa, kokonais- ja osittaisjakautumisessa sekä osakevaihdon yhteydessä käytetään termiä "issue" viitattaessa annettavaan osakevastikkeeseen. Liiketoimintasiirrossa käytetään termiä "transfer of securities". Termin "issue" on tulkittu viittaavan osakepääoman korotukseen eli tarkoittavan uusien osakkeiden antamista vastikkeena. Tällöin elinkeinoverolaki olisi yhteneväinen direktiivin kanssa ja implementoitu siihen ilman tulkinnanvaraa. Toisenlaisia mielipiteitäkin on esitetty. Direktiivin osan "for the issue to their shareholders of securities" on tulkittu tarkoittavan viittausta osakkeisiin vastikkeena, eikä sen ole tulkittu edellyttävän uusien osakkeiden antamista. Liiketoimintasiirron yhteydessä säädetään "in exchange for the transfer of securities representing the capital of the company receiving the transfer". Termi "transfer" ei edellytä uusia osakkeita vastikkeena.⁷⁴ Voidaan todeta, ettei suomenkieli ole ainoa kieli, joka jättää tulkinnanvaraa.

Saksankielisessä käännöksessä käytetään sulautumisen, jakautumisen ja liiketoimintasiirron yhteydessä termiä "Gegen Gewährung von Anteilen am Gesellschaftskapital" ja osakevaihdon osalta "Anteile am Gesellschaftskapital erhalten". Saksassa on tulkittu, että vaatimus ainoastaan uusien osakkeiden kelpoisuudesta on direktiivin vastainen.⁷⁵

Ranskankielisessä direktiivin käännöksessä käytetään termiä "titres représentatifs du capital social de l'autre société", joka ei viittaa uusiin osakkeisiin. Ruotsinkielisessä versiossa käytetään termiä "utfärdas" sulautumisen, kokonais- ja osittaisjakautumisen ja osakevaihdon yhteydessä. Liiketoimintasiirron yhteydessä käytetään termiä "i utbyte mot värdepapper". Ruotsinkielisen version termi "utfärdas" viittaa uusien osakkeiden liikkeelle laskemiseen vastikkeena. Sääntelyä on kuitenkin tulkittu niin, että myös yhtiön jo hallussa olevat osakkeet ovat myös olleet käyviä vastikkeita, koska sääntelyn on tulkittu olevan yhteneväinen direktiivin tarkoituksen kanssa.⁷⁶

Erikieliset direktiivikäännökset osoittavat jäsenmaiden käyttämän sääntelyn tulkinnallisuuden ja eriävyyden eri jäsenvaltioissa, kun vaaditaan liikkeelle las-

⁷⁴ Ikkala 1997:254, Järvenoja 2007:49

⁷⁵ Ikkala 1997:254, Järvenoja 2007:49, Thömmes luku 2.2, kohta 81

⁷⁶ Järvenoja 2007:49–50, Ståhl 2005:121

kettuja uusia osakkeita vastikkeeksi. Tämä ei kuitenkaan ole tarkoitus, ja sen takia vastikemääräystä on tulkittava samalla tavalla kaikissa yritysjärjestelytoimissa erilaisista kielellisistä ilmauksista huolimatta. Direktiivillä on pikemminkin tarkoitettu, että myös uudet osakkeet ovat mahdollisia vastikkeena kaikissa yritysjärjestelytoimissa eikä tarkoituksena ole ollut asettaa rajoituksia.⁷⁷

Erikielisten direktiivien tulkinnassa on huomioitava oikeudellisten tekstien kontekstisidonnaisuus. Eri mailla on eri oikeuslähdeperiaatteet ja common law -järjestelmää käyttävissä maissa merkitys voi olla eri kuin civil law -järjestelmää käyttävissä maissa.⁷⁸

3.3 Osakeyhtiölaki ja vastikeosakkeet

Elinkeinoverolain sisältämät yritysjärjestelydirektiivin säädökset sekä osakeyhtiölaki jättävät tulkinnanvaraa yritysjärjestelyjä koskevissa toimissa. Elinkeinoverolaki edellytti vastikkeena annettavien osakkeiden olevan uusia osakkeita, kun taas osakeyhtiölaki säätelee uusien ja jo yhtiön hallussa olevien osakkeiden yhtäläisyydestä toisin. Osakeyhtiölaissa ei tehdä niin suurta eroa näiden osakkeiden välillä, vaan ne jopa rinnastetaan toisiinsa. Tämä on myös todettu hallituksen esityksessä⁷⁹, jossa todetaan, että omien osakkeiden luovutukseen sovelletaan osakeyhtiölain mukaan osakeantia koskevia säännöksiä. Osakeyhtiölain mukaan osakeannista on siten kysymys silloin, kun yhtiö antaa uusia osakkeita sekä silloin kun yhtiö luovuttaa hallussaan olevia omia osakkeita. EVL:n vaatimus uusista osakkeista asetti aiheen syystä tarkastelun alaiseksi.

EVL vaati, että yhtiö suorittaa osakepääoman korotuksen uusmerkinnällä ja suuntaa sen edelleen vastikkeena siirtävän yhtiön osakkeenomistajille. Vastikkeena ei voitu antaa yhtiön hallussa olevia eikä esimerkiksi fuusiossa yleisseuraantona siirtyviä osakkeita. OYL ei aseta estettä tällaisten osakkeiden käyttämiselle vastikkeena. Osakkeenomistajan kannalta uudet ja jo olemassa olevat

---

⁷⁷ Järvenoja 2007:49–50

⁷⁸ Järvenoja 2007:50

⁷⁹ HE 176/2008 vp.

osakkeet tuottavat samankaltaiset osakasoikeudet.⁸⁰ Täten on hankala löytää selvää syytä osakkeiden eriävyydelle.

Hallituksen esityksessä⁸¹ todetaan, että omien osakkeiden luovuttamisen vero-kohtelu on poikennut sen kohtelusta kirjanpidossa. Osakeyhtiölain mukaan omien osakkeiden luovutukseen sovelletaan osakeantia koskevia säännöksiä myös silloin, kun yhtiö luovuttaa hallussaan olevia omia osakkeita. Myös osakeyhtiölain mukaan omien osakkeiden luovuttamisessa on näin kyse pääomasijoituksesta yhtiöön. Omien osakkeiden luovuttamista on perusteltua kohdella verotuksessakin pääomasijoitukseen rinnastettavana eränä. Omien osakkeiden käsittelyssä on kyse osakkaiden omaan pääomaan tekemien sijoitusten muutoksista. Edellä esitetyn perusteella HE:ssä esitettiin säädettäväksi, että omien osakkeiden luovutuksesta saatu vastike ei olisi luovuttajayhtiölle veronalaista tuloa eikä osakkeista suoritettu määrä vähennyskelpoista menoa. Valtionvarainvaliokunnan mietinnössä⁸² todettiin, että yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden luovutusta käsitellään jatkossa pääomasijoitukseen rinnastettavana eränä eikä veronalaisena tapahtumana. Omien osakkeiden hankinta tai luovutus ei siis aiheuttaisi yhtiölle veronalaista tuloa eikä vähennyskelpoista menoa.

Säännösmuutos osakkeiden kohtelun osalta yhtenäistää myös huomattavasti kirjanpidon ja verotuksen sääntelyjä. Kirjanpidossa omien osakkeiden luovuttamista käsitellään tulokseen vaikuttamattomana eränä suoraan oman pääoman muutoksena. IFRS-tilinpäätöksessä IAS 32 -standardin mukaan oman pääoman ehtoisten instrumenttien myynnistä ei saa kirjata voittoa eikä tappiota, vaan suoritteet ja saadut vastikkeet on merkittävä suoraan omaan pääomaan. Aikaisempi elinkeinoverolaki ei säättänyt, miten yhtiön omien osakkeiden vastikkeellista luovuttamista tulisi kohdella. Kysymys verovapaasta pääomaluovutuksesta nousi esille. KHO katsoi ratkaisussaan 2003:19, ettei luovutusta voitu katsoa pääomasijoitukseksi ja että se oli veronalainen toimi. Uuden osakeyhtiölain myötä KHO muutti tulkintalinjaansa ja katsoi ratkaisussaan 2007:43, että yhtiön maksuton osakeanti itselleen ja luovutus osakkeenomistajille oli verovapaa pääomasijoitus. Nykyinen 1.1.2009 voimaan astunut laki käsittelee omien osakkeiden luovutuksen verotuksessa pääomasijoitukseen rinnastettavana erä-

---

⁸⁰ Immonen 2002:665

⁸¹ HE 176/2008 vp

⁸² VaVM 23/2008 vp

nä, jolloin luovutusvoitto ei ole veronalaista tuloa ja tappio ei ole vähennyskelpoista menoa. Tämä vaikuttaa EVL:n⁸³ ja TVL:n⁸⁴ mukaan verotettavaan yhtiöihin. Verokohteluun ei vaikuta se, miten yhtiö on osakkeensa hankkinut. Työsuhteeseen liittyvät osakkeet luovat poikkeuksen, ja ne voivat olla vähennyskelpoisia.⁸⁵

Yhtiö päättää itsenäisesti, haluaako se hankkia tai luovuttaa osakkeita. Se voi tehdä nämä toimet osakeomistuksen suhteessa tai suunnattuna toimena⁸⁶. Suunnattuun toimeen osakeyhtiö tarvitsee painavan taloudellisen syy. Tehtävä yrityskauppa on tällainen painava taloudellinen syy⁸⁷ ja mitä ilmeisimmin myös tehtävät liiketaloudellisesti perusteltavat yritysjärjestelyt. OYL mahdollistaa omien osakkeiden hankkimisen ja siten tämän mahdollisuuden käyttämisen yritysjärjestelyissä.⁸⁸ EVL mitätöi aikaisemmin kuitenkin tämän vaihtoehdon. Voidaan esittää kysymys, oliko EVL:n vaatimus uusista vastikeosakkeista tarkoituksenmukaista varsinkin, kun EVL on direktiiviä tiukempi eikä vastikeosakevaatimus edistänyt direktiivin tavoitteita tältä osin.

OYL 9:20:n mukaan osakeyhtiö voi suunnata itselleen maksuttoman osakeannin. Näin se voi kasvattaa osakemääräänsä yhtiöstä ja käyttää näitä osakkeita yrityskaupoissa ja -järjestelyissä vastikkeena. OYL 9:20:ssä todetaan, ettei maksuttomassa osakeannissa yritykselle itselleen ole kysymys osakkeiden merkitsemisestä eikä osakkeista makseta vastiketta. Maksuton suunnattu osakeanti yhtiölle ei korota yhtiön osakepääomaa nimellisarvottomassa osakepääomajärjestelmässä⁸⁹. Yhtiön hallussa olevat omat osakkeet eivät myöskään tuota oikeuksia eivätkä velvollisuuksia yhtiölle OYL:n mukaisesti. Ne eivät oikeuta osallistumaan yhtiökokoukseen eivätkä maksulliseen osakeantiin tai osinkoon. Tällöin ne eivät tuota yhtiölle oikeuksia ja ovat kutakuinkin rinnasteisia uusille osakkeille.

Yrityskauppoja ja -järjestelyjä tehtäessä ostajalla on oikeus maksaa kauppa osakeannilla joko antamalla uusia osakkeita tai luovuttamalla hallussaan olevia

---

⁸³ EVL 16.9 §

⁸⁴ TVL 45 §

⁸⁵ Immonen 2009:13

⁸⁶ OYL 9:3 § ja OYL 15:6:1 §

⁸⁷ Immonen 2006:49

⁸⁸ Immonen 2002:666, Järvenoja 2007:51

⁸⁹ Järvenoja 2007:51

omia osakkeitaan^{90 91} eli toteuttamalla suunnattu osakeanti. EVL 52 §:n mukaisissa verotusta lykkäävissä yritysjärjestelyissä on tarkoitettu osakkeiden käyttämistä vastikkeena yritysjärjestelyissä. Omien hallussa olevien osakkeiden luovuttaminen rinnastetaan OYL 9 §:ssä uusien osakkeiden antamiseen⁹². Yritysjärjestelyissä omien osakkeiden antaminen vastikkeena toteutetaan suunnattuna osakeantina.

Koska yhtiön hallussa olevat omat osakkeet eivät tuota oikeuksia yhtiölle, sen on mahdollista luoda rekisteröityjen omien osakkeiden salkku mahdollisten yritysjärjestelyiden varalle⁹³. Järvenoja⁹⁴ katsoo, että yhtiön hallussa olevat osakkeet ovat käyviä myös EVL:n tarkoittamiin yritysjärjestelyihin, joissa vaaditaan uusia osakkeita vastikkeena. Tätä hän perustelee sillä, että yhtiölle maksettomassa osakeannissa annettuja osakkeita ei merkitä ja ne ovat olleet ainoastaan yhtiön hallussa. Osakkeet eivät myöskään tuota oikeuksia yhtiön hallussa ollessaan yhtiölle, ja ne luovutetaan osakeantia koskevilla säännöillä⁹⁵. Tällöin niitä koskisi samat säännöt ja ne tuottaisivat yhtiölle yhtä paljon oikeuksia kuin uusien osakkeiden suunnattu osakeanti vastikkeena siirtävälle yhtiölle.

Näiden perustelujen valossa voidaan todeta, että OYL ei aseta rajoituksia vastikeosakkeille, kuten EVL teki. OYL suo enemmän mahdollisuuksia järjestelyjen toteuttamiselle sekä helpottaa niitä, kun taas EVL asetti tiukat ehdot. Immonen⁹⁶ toteaa, että EVL:ssä⁹⁷ tehtyjä rajoituksia on hankala ymmärtää ja Ikkalan⁹⁸ mielestä voidaan väittää, että EVL:n vaatimus uusista osakkeista vastikkeena on yritysjärjestelydirektiivin vastainen.⁹⁹ Edellä olleiden seikkojen perusteella voidaan todeta, että tullut säännösmuutos on hyvin oikeansuuntainen monista eri näkökulmista katsottuna. Se on askel oikeaan suuntaan helpotettaessa yritysjärjestelyjen toteuttamisia.

---

⁹⁰ OYL 9:1

⁹¹ Immonen 2006:49

⁹² Järvenoja 2007:52

⁹³ Immonen 2006:272

⁹⁴ Järvenoja 2007:52

⁹⁵ Järvenoja 2007:52

⁹⁶ Immonen 2002:665

⁹⁷ ennen muutosta 1077/2008

⁹⁸ Ikkala 1997:255

⁹⁹ Immonen 2002:665, Ikkala 1997:255

Kuitenkin tehtäessä yritysjärjestelyjä lykkääntyvän verotuksen periaatetta tavoitellen on syytä muistaa, että OYL käsittelee osakeyhtiöoikeudellisia asioita. Se määrittää säännöt osakeyhtiöllisiin toimiin. EVL puolestaan kertoo verotuksessa käytettävistä säännöistä. Tällöin verotuksellisia seurauksia ja menetelmiä pohdittaessa on syytä kiinnittää huomiota EVL:n sääntöihin ja sisältöön, sillä ne määrittävät viimekädessä toimesta koituvan verotuksen. Säännösten epäyhtenäisyys ja sen aiheuttamat tulkintaongelmat kaipaavat tarkennuksia ja voitaisiin olettaa, että tulevaisuudessa lainkohtia yhtenäistettäisiin edelleen sekä kansallisella että ylikansallisella tasolla EU:n jatkuvan integraation edistyessä.

4 SULAUTUMINEN VEROTUKSESSA

Osakeyhtiön sulautumisen verokohtelu on muuttunut vuosien varrella useita kertoja. EY:n yritysjärjestelydirektiivin myötä vuoden 1996 alusta voimaan tullessa EVL:n muutoksessa (29.12.1995/1733-38) sulautumisen verokohtelu uudistettiin.¹⁰⁰

Sulautumisen verokohtelusta säädetään EVL 52 a ja b §:issä. EVL 52 a §:ssä määritellään verotuksessa hyväksyttävä sulautuminen ja EVL 52 b §:stä ilmenee sulautumisen verokohtelu. Tällöin järjestelyn verokohtelu ratkeaa EVL 52 b §:n perusteella eikä yhtiön purkautumisesta säättävän EVL 51 d §:n mukaan. Myös OYL:ssa määritellään osakeyhtiön sulautumisesta, joka perustuu EU:n sulautumisdirektiiviin¹⁰¹. EVL 52 a ja b §:issä säädetään sulautumisen verotuksellisesti näkökulmasta, mutta niissä ei erikseen luetella sulautumismuotoja. Osakeyhtiöön sovellettavat sulautumistyyppit ilmenevät OYL 16:2 kohdasta. Sulautumisen hyväksyttävyyttä tarkastellaan itsenäisesti EVL 52 a §:n mukaan eivätkä kaikki OYL:n mahdollistamat sulautumistavat ole verotuksessa hyväksytyjä. Verotuksessa voidaan kuitenkin hyväksyä vain OYL 16 luvun mukaisesti täytäntöönpantu sulautuminen. OYL 16 luvussa säädetään sulautumisesta monissa kohdin eri tavalla kuin EVL 52 a ja b §:issä.¹⁰²

OYL 16:2 kohdan mukaisia sulautumistyyppisiä ovat absorptiosulautuminen, kombinaatiosulautuminen, tytäryhtiösulautuminen ja kolmikantasulautuminen. EVL 52 a §:n mukaisia hyväksyttäviä sulautumistyyppisiä ovat absorptio-, tytäryhtiö-, sisaryhtiö- ja kombinaatiosulautumiset. Kolmikantasulautumista EVL ei hyväksy veroetuuksien piiriin. Myöskään yritysjärjestelydirektiivi ei tunnista sitä.¹⁰³

Absorptiosulautumista kutsutaan tavalliseksi sulautumiseksi. Siinä yksi tai useampi sulautuva yhtiö sulautuu vastaanottavaan yhtiöön. Tytäryhtiösulautumisessa vastaanottava yhtiö yksin tai yhdessä sulautuvien yhtiöiden kanssa omis-

---

¹⁰⁰ Immonen 2006:179

¹⁰¹ Immonen 2006:119

¹⁰² Immonen 2006:185–186, Järvenoja 2007:66, 71

¹⁰³ Immonen 2006:181, Järvenoja 2007:71, 77

taa sulautuvan yhtiön kaikki osakkeet. Tytäryhtiösulautuminen kuuluu absorptiosulautumisen määritelmään, ja on sen erityistapaus. Tytäryhtiösulautumisessa ei sulautumisvastiketta anneta lainkaan, ja sen käyttö rajoittuu ainoastaan OYL:n mukaisiin konserneihin.¹⁰⁴

Sisaryhtiösulautuminen kuuluu konsernifuusioihin. Siinä sulautumisen osapuolilla on yhteinen emoyhtiö, joka omistaa niiden osakkeet. Sisaryhtiösulautumisessa ei välttämättä anneta vastiketta sulautuvan yhtiön osakkeenomistajalle, koska sillä ei ole vaikutusta omistukseen. OYL tulkitsee sekafuusion absorptiosulautumiseksi, jossa vastaanottava yhtiö omistaa osan sulautuvan yhtiön osakkeista ja siinä noudatetaan OYL:n säännöksiä. OYL ei tunne sulautumistyyppiä, jossa siirtävä yhtiö ei lakkaa olemasta.¹⁰⁵

OYL 16:2 mukaan kombinaatiosulautumisessa vähintään kaksi sulautuvaa yhtiötä sulautuu perustamalla yhdessä vastaanottavan yhtiön. Tähän uuteen yhtiöön siirtyvät sulautuvien yhtiöiden varat ja velat. Sulautuvien yhtiöiden osakkeenomistajat saavat vastikkeena uuden yhtiön osakkeita.¹⁰⁶

4.1 Sulautumistyytit

Absorptiosulautumisessa eli tavallisessa sulautumisessa vastaanottava yhtiö ei omista lainkaan sulautuvan yhtiön osakkeita tai omistaa niistä vain osan, jolloin on kyse sekasulautumisesta. EVL 52 a § edellyttää näissä transaktioissa käytettävän sulautumisvastikkeena vastaanottavan yhtiön liikkeelle laskemia osakkeita. Optio-oikeudet eivät käy vastikkeena.¹⁰⁷

Tytäryhtiösulautuminen on yleisin sulautumistyyppi. Se on absorptiosulautuminen, jossa vastaanottava yhtiö omistaa kaikki sulautuvan yhtiön osakkeet.

---

¹⁰⁴ Immonen 2006:120–122, Järvenoja 2007:66–67

¹⁰⁵ Järvenoja 2007:67

¹⁰⁶ Immonen 2006:122, Järvenoja 2007:68

¹⁰⁷ Järvenoja 2007:72–73

Transaktiossa ei anneta vastiketta¹⁰⁸, koska vastaanottava yhtiö ei voi itse merkitä vastiketta vastaan omia osakkeita.¹⁰⁹

Ennen muutosdirektiivin implementointia tytäryhtiösulautuminen ei ollut toteutettavissa jatkuvuusperiaatteella veroneutraalisti. Hallituksen esityksen¹¹⁰ mukaan se oli kuitenkin mahdollista, vaikkei EVL 52 a § näin sananmukaisesti mahdollistanut. Tällöin yritysjärjestelydirektiivi oli implementoitu puutteellisesti. KVL on kuitenkin ennakkoratkaisussaan KVL 1996/169 hyväksynyt tytäryhtiösulautumisen toteuttamisen jatkuvuusperiaatteella veroneutraalisti jo ennen EVL 52 a §:n muutosta.¹¹¹

EVL 52 a §:n muutoksen jälkeen sisaryhtiösulautumisiin sovelletaan jatkuvuusperiaatetta verotuksen osalta, ja näissä järjestelyissä ei ole välttämätöntä antaa sulautumisvastiketta. KVL on yhdensuuntaisesti tytäryhtiösulautumisen tavoin katsonut sisaryhtiösulautumisen verotuksellisesti sallittavaksi toimeksi ilman annettavaa sulautumisvastiketta ratkaisussaan KVL 1996/274 jo ennen tehtyä muutosta.¹¹²

KVL on antanut ennakkoratkaisun KVL 1996/333, joka mahdollistaa EVL 52 a ja b §:ien laajemman soveltamisen. Ratkaisu mahdollistaa konsernin sisäisen sulautumisen, jossa emoyhtiö omistaa täysin sulautuvan tytäryhtiön, joka sulautuu emoyhtiön ja sulautuvan yhtiön yhdessä omistamaan tytäryhtiöön. Tällöin sulautumisen jälkeen emoyhtiö omistaa kokonaan vastaanottavan yhtiön osakekannan. EVL 52 a § ei koske muutetussa muodossa tällaista tilannetta, mutta poikkeuksen muodostavat konsernin sisäiset sulautumiset, joissa vastike ei ole taloudellisesti eikä omistuksen muuttumattomuuden vuoksi välttämätön. KVL on soveltanut EVL 52 b §:ää edellä mainittuun konsernin sisäiseen sulautumistransaktioon, vaikkei siinä vastiketta annettukaan.¹¹³

---

¹⁰⁸ Immonen 2006:189

¹⁰⁹ Järvenoja 2007:71

¹¹⁰ HE 177/1995 vp

¹¹¹ Immonen 2006:186, Järvenoja 2007:72

¹¹² Järvenoja 2007:74

¹¹³ Järvenoja 2007:74–75

Kombinaatiosulautuminen on EVL 52 a ja b §:ien mukainen, kun perustettava vastaanottava yhtiö antaa sulautumisvastikkeena sulautuvien yhtiöiden osakkeenomistajille osakkeitaan.¹¹⁴

Vastavirtasulautumisessa emoyhtiö sulautuu tytäryhtiöön. Tällaiseen fuusioon sovelletaan normaaleja verotusperiaatteita¹¹⁵. Tällöin emoyhtiö purkautuu ilman selvitysmenettelyä ja siirtää kaikki varansa ja velkansa tytäryhtiölle. Sulautuvan emoyhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena tytäryhtiön osakkeita omistusosuutensa mukaisessa suhteessa. Sulautumisvastikkeena voidaan antaa myös rahaa, kuitenkin enintään 10 prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden yhteenlasketusta nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa.

4.2 Sulautumisen veroseuraamukset

Sulautuva ja vastaanottava yhtiö ovat EVL 52 b.3 §:n mukaisesti eri verovelvollisia sulautumisen voimaantuloon asti. Voimaantuloajankohtana on sulautumisen täytäntöönpanopäivä, jolloin sulautuminen on rekisteröity OYL 16:17 §:n mukaisesti. Yhtiöiden verokohteluun voidaan vaikuttaa säätämällä sulautumisen rekisteröintipäivästä OYL:n määräämissä puitteissa.¹¹⁶

Sulautuminen on verotuksessa neutraalitapahtuma, ja se ei realisoi verotusta. EVL 52 a §:n mukaan sulautuva yhtiö purkautuu ja selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja velkansa vastaanottavalle yhtiölle. Sulautuvan yhtiön ei kuitenkaan katsota purkautuvan verotuksessa EVL 52 b §:n mukaan, ja sulautumisesta ei seuraa välitöntä veroseuraamusta. EVL 52 b §:n mukaisesti sulautuvan yhtiön verotuksessa vähentämättä olevat hankintamenot ja muut vähennyskelpoiset menot vähennetään vastaanottavan yhtiön verotuksessa samalla tavalla kuin ne olisi vähennetty sulautuvan yhtiön verotuksessa. Tällöin sulautuvan yhtiön varat, velat ja varaukset siirtyvät sulautumisen seurauksena yleisseuraantona vastaanottavalle yhtiölle poistamattomista hankintamenoista. EVL:n

---

¹¹⁴ Järvenoja 2007:78

¹¹⁵ Immonen 2006:125

¹¹⁶ Blumme, Pitkänen, Raunio & Äärilä 2008:197

mukaisesti verotuksessa noudatetaan jatkuvuusperiaatetta, jolloin mm. varaukset eivät purkaudu eikä varastojen realisoimatonta arvonnousua katsota yhtiön tuloksi. Sulautuvan yhtiön kuluvarasto ja poistopohja siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle ja vastaanottava yhtiö perii sulautuvan yhtiön verotusaseman.¹¹⁷

EVL 52 b.2 §:ssä säädetään vastaanottavan yhtiön sulautuvan yhtiön poistojen tekomahdollisuudesta. Kohdan mukaan vastaanottava yhtiö saa vähentää sen verovuoden verotuksessa, jonka aikana sulautuminen on tapahtunut, sulautumisessa siirtyneen käyttöomaisuuden hankintamenosta ja muista pitkävaikutteisista menoista poistoina enintään määrän, joka vastaa verovuoden enimmäispoistoa vähennettynä sulautuvan yhtiön verotuksessa verovuonna hyväksyttävän poiston määrällä. Tällöin poistoja ei voida tehdä kaksinkertaisena saman verovuoden aikana tilanteessa, jossa sulautuminen rekisteröidään samana kalenterivuonna kuin vastaanottavan yhtiön sulautumishetkellä kulumassa oleva tilikausi päättyy. Mikäli vastaanottavan yhtiön tilikausi päättyy seuraavan kalenterivuoden aikana, on poiston teko mahdollista.¹¹⁸ Mikäli sulautuva yhtiö ei ole tehnyt poistoja enimmäispoistojen verran, voi vastaanottava yhtiö tehdä nämä poistot enimmäismäärään asti.

Sulautumiseen liittyvä veroriski kohdentuu hyvin pitkälti vahvistettuihin tappioihin. On huomioitava, että sulautumisessa tappioiden siirtyminen edellyttää omistuksen pysymistä yli 50 prosenttisesti samana. Verotuksessa vahvistetut tappiot siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle riippuen siitä, miten sulautuvan yhtiön omistus on muuttunut tappiovuoden alusta lähtien. TVL 122 ja 123 §:t määrittävät tappion siirtymisen. TVL 123.2 §:n mukaan vastaanottavalla yhtiöllä on oikeus vähentää verotuksessa sulautuneen yhtiön tappio TVL 119 ja 120 §:n mukaisesti, mikäli vastaanottava yhteisö tai sen jäsenet ovat omistaneet tappiovuoden alusta lukien yli puolet sulautuvan yhteisön osakkeista tai osuuksista. Omistusmuutoksen vaikutus sulautuvassa yhtiössä tappioiden osalta on joustamaton, eikä se sisällä TVL 122.3 §:n mukaista poikkeuslupaa tappioiden vähentämiseen. Tämä seikka tulee huomioida osana verosuunnittelua valmisteltaessa fuusiota¹¹⁹. Tappio on käytettävä sen voimassaolon aikana, eikä sulautuminen vaikuta tähän. Siirtyvät tappiot ovat verotuksessa saman tulolähteen

---

¹¹⁷ Immonen 2006:187,201, Järvenoja 2007:95

¹¹⁸ Blumme 2008:198, Immonen 2006:201–202

¹¹⁹ katso KHO 1994 B 515

tappioita, joita ne ovat olleet sulautuvassa yhtiössä. KHO:n ratkaisun 1997:5 mukaan siirtynyt tappio käytetään kuten oma tappio. Tappio on edelleen siirrettävissä vain fuusion kautta^{120, 121}

Sulautumisen seurauksena syntynyt fuusiovoitto ei ole veronalaista tuloa ja fuusiotappio ei ole vähennyskelpoista menoa EVL 52 b.1 §:n viimeisen lauseen mukaan. Sulautumistulos ei siten lähtökohtaisesti vaikuta yhtiön verotukseen.

Sulautumistulos voi aiheuttaa EVL 52 g §:n ja VML 28 §:n veronkiertonormien soveltumisen. Tämä voi tapahtua, jos suoritetaan alihintainen kauppa, jolla voidaan tavoitella verovapaata sulautumisvoittoa vastaanottavalle yhtiölle. KHO on antanut ratkaisun KHO 2005 T 2412, jossa fuusiovoitto katsottiin veronalaiseksi. Järjestelyssä yhtiö oli ostanut intressiyhteydessä olevalta myyjältä alihintaan kiinteistöyhtiön osakekannan, joka oli sulautettu ostajayhtiöön. Fuusiovoitto katsottiin veronalaiseksi. Tapauksessa on todennäköisesti ollut ratkaisevaa intressiyhteys ja tavoiteltu verovapaus, sillä muutoin liiketoiminta perustuu yleisesti sopimusvapauteen.

4.3 Sulautuvan yhtiön osakkaan verotus

EVL 52 §:n mukaiset yritysjärjestelyt perustuvat lähtökohtaisesti sille periaatteelle, että osakkaan verotus lykkääntyy siihen hetkeen, kunnes osakkeet edelleen luovutetaan. EVL 52 b.4 §:n mukaan sulautuvan yhtiön osakkeenomistajan verotuksessa osakkeiden vaihtamista vastaanottavan yhtiön osakkeisiin ei pidetä osakkeiden luovutuksena. Sulautumisvastikkeena saatujen osakkeiden hankintamenoksi luetaan sulautuneen yhtiön osakkeiden hankintamenoa vastaava määrä. Veronlykkäätymiselle ei ole merkitystä, onko osakas luonnollinen henkilö, yhtiö, elinkeinotoimintaa harjoittava tai harjoittamaton verovelvollinen¹²².

EVL:n mukaisen veronlykkäätymisen edellytyksenä on, että sulautumisvastike tulee antaa sulautuvan yhtiön osakkeenomistajille ja että osakkeenomistajat

---

¹²⁰ KHO 1991 taltio 3772

¹²¹ Blumme 2008:200–201, Immonen 2006:203–204, Penttilä 2008:96–98

¹²² Järvenoja 2007:100

saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden suhteessa osakkeita¹²³. Sulautuvan yhtiön osakkeenomistajien keskinäiset omistusosuudet eivät voi muuttua sulautumisen yhteydessä. Mikäli näistä ehdoista poiketaan, on sulautuminen veronalainen luovutus. Oikeuskirjallisuudessa on yleisesti katsottu, ettei EVL edellytä vastikeosakkeiden samanlaisuutta. Kirjallisuuden esittämä tulkintakanta mahdollistaisi poikkeamisen ääni- ja osinkosuhteissa¹²⁴. Annettavien vastikeosakkeiden varallisuus- ja hallinnoimisoikeuksia käsitellään lisää tutkimuksen jakautumista koskevassa kappaleessa.

Vastaanottava yhtiö voi merkitä vastikkeena annettavien osakkeiden merkintähinnan vapaaseen pääomaan. Sulautuvan yhtiön sidottu pääoma voi sulautumisen yhteydessä muuttua vastaanottavan yhtiön jakokelpoiseksi vapaaksi pääomaksi. Tämä voinee merkitä 10 prosentin rahamäärävastikkeen ylitystä ja sulautumisen verovapauden menetystä, mikäli vastaanottava yhtiö jakaa vapaasta pääomasta sulautumisvastiketta sulautuvan yhtiön osakkaille heti transaktion jälkeen.¹²⁵

Sulautumisvastikkeen määrä voi vaikuttaa osakkaan verotukseen. Verotuksellisesti kyse voi olla peitellyn osingon antamisesta osakkaalle tai lahjaluonteisesta toimesta intressiyhteydessä olevien osakkaiden kesken. Toimea on tarkasteltava kokonaisuutena ja selvitettävä, onko toimi tuonut jollekin osakkaalle tarpeeton ta verotuksellista etua.

Sulautumisvastikkeena voidaan antaa myös rahaa EVL 52 a §:n mukaisin rajoituksin. Säännös ei mainitse voitavan antaa muuta vastiketta kuin rahaa ja osakkeita. Andersson ja Ikkala¹²⁶ ovat katsoneet, että muunkinlainen rahoitusomaisuus voinee tulla kysymykseen, mutta eivät mainitse tälle sen enempää perusteita, eikä tätä puoltavaa oikeuskäytäntöä tiettävästi ole.

Rahavastike on rajoitettu 10 prosenttiin annettavien osakkeiden yhteenlasketusta nimellisarvosta, eikä tähän lasketa maksettua ylikurssia mukaan. Tämän johdosta nimellisarvoon sidottu rahavastikkeen määrä on hyvin vähäinen verrattuna sulautumisvastikkeena annettavien osakkeiden arvoon. Mitä korkeampi

---

¹²³ KVL 2009/39

¹²⁴ Immonen 2006 192–193, Järvenoja 2007:102

¹²⁵ Järvenoja 2007:101

¹²⁶ Andersson 2005:555

on vastaanottavan yhtiön osakkeiden käypä arvo suhteessa nimellisarvoon sitä pienempi on suhteellinen rahavastike. Tällöin yhtiö voi käyttää hyväkseen OYL:n mukaista lunastuslauseketta lunastamalla voitonjakokelpoisilla varoilla osakkeita ennen sulautumista. Osakkeiden omistajien saama rahavastike on veronalaista.¹²⁷

Rahavastikkeen osalta on tärkeää huomioida, onko se osakaskohtainen vai kokonaisuus. Tällä on huomattava käytännön ero sekä yhtiölle että osakkaalle. EVL 52 a §:n mukaan sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastaanottavan yhtiön osakkeita omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa. Tämä puoltaisi osakaskohtaista kohtelua. Toisaalta EVL 52 a §:ssä puhutaan osakkeiden antamisesta vastikkeena ja erikseen mainitaan rahavastikkeen osalta ”kymmenen prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden yhteenlasketusta nimellisarvosta”. Lain sananmuoto ei anna selkeää ratkaisua ja siinä ei mainita onko annettava vastike osakaskohtainen vai kokonaisuus.

Direktiivi ei anna tähän pulmaan sananmukaista ratkaisua¹²⁸. Hallituksen esityksen¹²⁹ osakevaihtoa koskevien perusteluiden mukaan tarkoituksena on ollut tarkastella rahavastiketta kokonaisuutena. Tämä luo direktiivin mukaista joustavuutta ja vähentää esteitä järjestelyiden tieltä. Tämä tulkintaperiaate toisi joustavuutta sulautumiseen, ja se mahdollistaisi osalle osakkaista maksettavan suuremman rahavastikkeen, kun vastikkeena annetaan samanlaisia osakkeita esimerkiksi erilaisten sulautuvan yhtiön osakkeiden tapauksessa. Tämä voi aiheuttaa verotuksellisia tulkintaongelmia raha- ja osakevastikkeiden erittelyssä ja arvostamisessa.¹³⁰ Rahavastikkeen tulkinta kokonaisuutena helpottaisi murto-osakkeiden ja vähemmistöosakkeiden omistajille maksettavaa rahavastikkeen antamista.

Vähemmistöosakkeen omistajilla on oikeus vaatia osakkeidensa lunastamista käyvästä hinnasta OYL 16:13 mukaan. Oikeuskäytännössä on annettu KHO 1999:75 ratkaisu, jonka mukaan vähemmistöosakkeen omistajien lunastusvaatimusta ei lasketa 10 prosentin rahavastikkeen määrään. Tällöin yhtiö voi lunas-

---

¹²⁷ Andersson 2005:555, Järvenoja 2007:103

¹²⁸ Terra 2008:531

¹²⁹ HE 177/1995 vp., s.14

¹³⁰ Järvenoja 2007:104

taa ennen sulautumista osakkeita vapaalla pääomalla sekä 10 prosentilla vastikkeena annettavien osakkeiden nimellisarvosta. Rahavastikkeen saavalle osakkeenomistajalle ei ole verotuksellisesti väliä, lunastetaanko osakkeet ennen vai jälkeen sulautumispäätöksen. Vastaanottavalle yhtiölle sillä kuitenkin on merkitystä, sillä sulautumispäätöksen jälkeen tehtävät lunastukset pienentävät rahavastikkeen määrää.

Rahavastikkeen suuruus on verotuksellisesti merkittävä seikka osakkeen omistajan kannalta. Ylisuuri rahavastike voidaan tulkita peiteltyksi osingoksi. Alimitoitettu rahavastike on mahdollista katsoa lahjaluonteiseksi, ja näin ollen se kuuluu lahjaverotuksen piiriin.¹³¹ Rahavastikkeen määrän on syytä perustua liiketaloudellisiin perusteisiin.

Rahavastike on EVL 52 b §:n mukaan rinnasteinen osakkeiden luovutukselle. Tällöin se on veronalaista tuloa ja siihen kohdistuu luovutusvoittoverotus. Rahavastike katsotaan osakkeiden luovutushinnaksi ja siitä vähennetään osakkeiden hankintameno, jonka erotus on joko luovutusvoittoa tai -tappiota. Mikäli osakkeenomistaja saa raha- ja osakevastikkeen, jaetaan ne kahteen osaan, ja tästä suoritetaan rahavastikkeen osalta luovutusvoitto- ja -tappiolaskelmat. Luovutustappio on verotuksessa vähennyskelpoista sekä EVL:ssä että TVL:ssä.¹³² TVL:n mukaisessa luovutusvoittoverotuksessa luonnollinen henkilö ja kuolinpesä voivat käyttää hyväkseen hankintameno-olettamaa¹³³. Tällöin 10 vuotta omistettuihin osakkeisiin voidaan soveltaa 40 prosentin hankintameno-olettamaa ja alle 10 vuotta omistettuihin 20 prosentin hankintameno-olettamaa.

Yhtiö voi käyttää hyväkseen käyttöomaisuusosakkeissaan EVL 6 b §:n mahdollistamaa verovapautta siinä esiintyvien edellytyksin. Tällöin osakkeet ovat vastaavasti vähennyskelvottomia. Aihetta käsitellään tarkemmin tutkielman liiketoimintasiirtoa käsittelevässä luvussa.

Vastikkeena saatavien osakkeiden omistusaikaan ja hankintamenuon sovelletaan jatkuvuusperiaatetta. EVL 52 b §:n mukaan sulautuvan yhtiön osakkeenomistajan saamia vastikeosakkeita ei katsota verotuksessa luovutukseksi. Täl-

---

¹³¹ Immonen 2006:189–190

¹³² Immonen 2006:78, Järvenoja 2007:108

¹³³ TVL 46.1 §

löin sulautuvan yhtiön osakkeidenomistajan omistusaika siirtyy vastaanottavan yhtiön vastikkeena annettaviin osakkeisiin. Pykälän mukaan sulautuvan yhtiön sulautumisvastikkeena saatujen osakkeiden hankintamenoksi luetaan sulautuneen yhtiön osakkeiden hankintamenoa vastaava määrä. Tällöin osakkeiden hankintameno siirtyy saataviin vastikeosakkeisiin ja hankintamenoon sovelletaan jatkuvuusperiaatetta. Saatu rahavastikkeen osuus ei siirry edelleen hankintamenoa. Rahavastike tuloutuu verotettavaksi tuloksi.

Sisaryhtiösulautumisessa ei anneta sulautumisvastiketta. Tällaisessa sulautumisessa noudatetaan kuitenkin hankintameno osalta jatkuvuutta osakkaan verotuksessa. Sulautuvan yhtiön osakkeiden hankintameno lisätään sulautumisen tavoin vastaanottavan yhtiön osakkeiden hankintameno osakkaan verotuksessa.¹³⁴

Varainsiirtoverovelvollisuutta ei ole katsottu syntyvän oikeus- ja verotuskäytännössä sulautumisen yhteydessä. Varainsiirtoverolain 4.5 §:n mukaan veroa ei ole maksettava siirrettäessä kiinteistö sellaisen sulautumisen perusteella, jossa sulautuva yhteisö purkautuu, jos järjestely toteutetaan asianomaista yhteisöä määrittävän lainsäädännön mukaisesti. VsVL 15.3 §:ssä viitataan VsVL 4.5 §:ään arvopapereiden varainsiirtoverottomuuden puolesta. Verotuksessa noudatetaan sulautumisen osalta yleisseuraantoperiaatetta. Toisaalta vaikei sulautuminen täytä EVL 52 §:ssä asetettuja edellytyksiä eikä näin ole tuloverotuksessa sulautuminen, varainsiirtoveroa ei silti tule maksettavaksi. Tämä johtuu VsVL 4.5 §:n viittauksesta yhtiölainsäädännön vaatimusten täyttämiseen, mikä riittää varainsiirtoverottomuuteen.¹³⁵

Mikäli sulautumista ei toteuteta EVL 52 a §:n mukaisena, siihen ei voida soveltaa EVL 52 b §:n mahdollistamia verotuksellisia etuisuuksia. Tällöin sulautumista käsitellään verotuksessa yhtiön purkautumisena.

---

¹³⁴ Järvenoja 2007:109, katso KVL 1996/333

¹³⁵ Blumme 2008:202

5 JAKAUTUMINEN VEROTUKSESSA

EVL 52 c §:ssä säädetään jakautumisesta verotuksessa. Jakautumiseen kuuluvat kokonaisjakautuminen ja osittaisjakautuminen. Kokonaisjakautumisessa osakeyhtiö purkautuu selvitysmenettelyttä ja sen kaikki varat ja velat siirtyvät kahdelle tai useammalle osakeyhtiölle. Osittaisjakautumisessa osakeyhtiö siirtää selvitysmenettelyttä ilman purkautumista yhden tai useamman liiketoimintakokonaisuutensa sellaisenaan yhdelle tai useammalle osakeyhtiölle ja jättää vähintään yhden liiketoimintakokonaisuuden siirtävään yhtiöön. OYL 17 luvussa säädetään jakautumisesta osakeyhtiölain mukaisesti. OYL 17:2 tunnistaa kokonais- ja osittaisjakautumisen. OYL:n mukaan jakautuminen voi tapahtua toimivaan tai uuteen perustettavaan yhtiöön. EVL hyväksyy tämän kannan.

EVL 52 c §:n mukaan jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden suhteessa kunkin vastaanottavan yhtiön osakkeita. Vastike saa myös olla rahaa, kuitenkin enintään 10 prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta yhtiön maksettua osakepääomaa. OYL 17 luvun mukaan vastike sen sijaan saa olla osakkeita, rahaa, muuta omaisuutta ja sitoumuksia. OYL on näin väljempi kuin verolaki.

OYL ja EVL eroavat jakautumisenkin osalta muutamilta kohdilta, jotka on syytä ottaa huomioon tavoiteltaessa EVL:n mahdollistamaa verovapaata jakautumista. EVL edellyttää omistussuhteiden säilymistä. Jakautuvan yhtiön osakkaiden on saatava vastaanottavien yhtiöiden osakkeita samassa suhteessa, kuin he omistavat jakautuvan yhtiön osakkeita. OYL ei edellytä, että omistussuhteet säilyvät jakautumisen hyväksymiseksi. EVL asettaa annettavalle vastikkeelle tiukemmat rajat kuin OYL, kuten edellisestä kappaleesta huomataan. Liiketoimintakokonaisuuden vaatimuksesta osittaisjakautumisen yhteydessä on myös eroja. EVL 52 c §:n mukaan liiketoimintakokonaisuudella tarkoitetaan yhtiön osan kaikkia varoja ja vastuita, jotka hallinnollisesti muodostavat itsenäisen toiminnan eli omavaraiseen toimintaan kykenevän yksikön. EVL edellyttää myös, että vastaanottavaan yhtiöön tulee siirtää yksi tai useampi liiketoimintakokonaisuus ja että jakautuvaan yhtiöön on jäätävä yksi liiketoimintakokonai-

suus. OYL ei määrittele, miten osittaisjakautumisessa siirrettävät varat ja velat tulisi määritellä eikä mitä varoja ja velkoja jakautuvaan yhtiöön jää. On muistettava, että EVL on itsenäinen ja se määrittää viimekädessä toimeen sovellettavan verokohtelun.¹³⁶

5.1 EVL:n alaisen yhtiön jakautuminen

Elinkeinotoimintaa harjoittava yhtiö voi jakautua kokonaan tai osittain EVL:n tai TVL:n alaiseen yhtiöön. Vastaanottava yhtiö voi EVL 52 c §:n mukaan olla uusi tai vanha yhtiö. Perustettavan vastaanottavan yhtiön toiminnan luonne määräytyy sille siirtyvän toiminnan luonteen perusteella. TVL 28 §:n mukaan siinä tarkoitettuihin jakautumisiin sovelletaan EVL 52 §:n jakautumista koskevia sääntöjä. Tämä mahdollistaa erilaisia kombinaatioita.¹³⁷

Jakautuminen soveltuu hyvin liiketoiminnan kannalta tarpeettoman raskaan taseen uudelleenjärjestelyyn. Jakautumisella voidaan eriyttää yhtiön liiketoiminta ja muu varallisuus, mikä helpottaa esimerkiksi sukupolvenvaihdosta, liikeosan myyntiä tai osakkaiden hankkimista. KVL on antanut ratkaisun, jossa ravintolatoimintaa harjoittanut perheyhtiö hyväksytysti eriytti liiketoimintansa ja passiivisen sijoitusvarallisuutensa jakautumalla kahdeksi eri yhtiöksi. Lisäksi KVL on hyväksynyt liiketoiminnan ja varallisuuden eriyttämisen toisistaan, jotta uusien osakkaiden saaminen helpottuisi.¹³⁸

Vero-oikeudellisesti tärkeitä kysymyksiä jakautumisessa ovat jakautuvan ja vastaanottavan yhtiön verostatus ennen ja jälkeen transaktion, sillä molempien verostatus voi muuttua siirtyvän liiketoimintakokonaisuuden vuoksi ja vaikuttaa siirtyviin esimerkiksi verotuksessa vähennyskelpoisiin eriin. On myös pysyttävä määrittelemään, mikä on hyväksyttävä liiketoimintakokonaisuus verotukselliselta kannalta¹³⁹. EVL säätelee tätä kokonaisuutta tiukemmin kuin OYL.

---

¹³⁶ Järvenoja 2007:118–119

¹³⁷ Järvenoja 2007:117, 120–121

¹³⁸ Immonen 2008: 409–410

¹³⁹ KHO 24.2.2010 T 324

Toimivan yhtiön ollessa vastaanottavana yhtiönä voi sen toiminnan luonne muuttua saadun liiketoimintakokonaisuuden myötä. Tämä voi olla verotuksellisesti hyvinkin merkittävää ja aiheuttaa veropulmia. Mikäli vastaanottava yhtiö harjoittaa elinkeinotoimintaa ja sille siirretään kiinteistöosakkeita, nousee esille kysymys sen toiminnan luonteen pysymisestä EVL:n piirissä ja mahdollisuudesta mm. käyttää EVL 6 §:n tarjoamaa verovapautta käyttöomaisuuden osalta. Tällöin kiinteistöosakkeiden luovutus voi muuttua täysin verovapaaksi. Veronkiertosäännöksen soveltaminen voi tulla kyseeseen tilanteessa, mutta se ei saa olla automaattista.¹⁴⁰

Kun eriytetään jakautumisella elinkeinotoimintaa harjoittavasta yhtiöstä elinkeinotoiminta ja kiinteistöomistus, on selvittävää kiinteistöomistuksen vastaanottavan yhtiön tuleva verostatus. Mikäli vastaanottavaan yhtiöön siirretään vain yksi esimerkiksi elinkeinotoiminnan käytössä ollut kiinteistö, tulee siihen soveltaa verohallinnon mukaan TVL:a. Konserniin kuuluvaa kiinteistöyhtiötä pidetään EVL:n alaisena. Mikäli jakautumisessa ei synny konsernisuhdetta vastaanottavien yhtiöiden välille, on kiinteistöyhtiön verostatus ongelmallisempi. Kiinteistöyhtiötä käsittelevä oikeuskäytäntö puoltaa TVL:n alaisuutta, mutta jakautumissäännöksessä esiintyvä jatkuvuusperiaate tukee näkemystä, että kiinteistön verostatus ei voisi jakautumisessa muuttua. Tämä viittaisi mahdolliseen EVL:n alaisuuteen.¹⁴¹ Tapaukset ovat kuitenkin aina yksilöllisiä ja niitä tulee tarkastella kokonaisuutena.

Eriytettäessä kiinteistövarallisuus yhtiöstä on vastaanottavan yhtiön verotusasemaan liittynyt yhtiön yhtiömuodon valintatilanne keskinäisen kiinteistöyhtiön ja tavallisen kiinteistöyhtiön välillä. Vuokraustilanteessa tämä ero korostuu, sillä keskinäisessä kiinteistöyhtiössä vuokranantajana on osakkeiden omistaja ja tavallisessa yhtiössä yhtiö.¹⁴²

Verotuskäytännössä hyväksytään jakautuminen keskinäiseen kiinteistöyhtiöön. Tämä on hyväksytty, koska kiinteistöomistus säilyy jakautumisessa yhtiötasolla eikä siirry osakkaille. Keskinäisessä yhtiössä myös vuokratulot kertyvät vasta jakautumisen jälkeen, joten kyse ei ole jakautuneessa yhtiössä olleiden varojen

---

¹⁴⁰ Järvenoja 2007:121

¹⁴¹ Järvenoja 2007:122

¹⁴² Penttilä 2008:108–110

jaosta osakkaille. Oikeuskäytäntö on ratkaisuisaan puoltanut jakautumista, jossa kiinteistön vastaanottavana yhtiönä on keskinäinen kiinteistöyhtiö. KVL:n ennakkoratkaisussa 2004/49 jakautuminen keskinäiseen yhtiöön hyväksyttiin ja osakkeiden omistajat saivat huoneistojen hallintaan oikeuttavia osakkeita samassa suhteessa, kuin heidän osakeomistuksensa jakautuvassa yhtiössä oli. Osakeomistuksen suhteen säilyttäminen on tärkeää huomioida, kun pohditaan veroedun saamista jakautumisessa keskinäiseen yhtiöön. Osaksi tätä näkemystä tukee KHO:n ratkaisu 2004 T 3068. Ratkaisussa KHO katsoi, että kun jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat tulivat saamaan määräosaisessa yhteisomistussuhteessa vastikkeeksi vastaanottavan keskinäisen yhtiön liikkeelle laskemia uusia osakkeita, se ei estänyt soveltamasta EVL 52 c §:n säännöstä. Tällöin suhteellisuussäännön mukaan määräosuuksiin jaettavilla osakkeilla voidaan ratkaista kiperiäkin jako-ongelmia, kuten hyvin eriarvoisten kiinteistöjen eriyttämistä yhtiöstä, ja silti saavuttaa EVL:n mahdollistamat veroedut. Samantapainen ratkaisu on KHO 2005 T 766.¹⁴³

Edellä olleiden oikeuskäytäntöjen perusteella voidaan todeta, että EVL 52 c §:n säännökset tulevat sovellettaviksi jakautumisissa, joissa jakautuvan yhtiön kiinteistöomaisuus siirretään keskinäiselle kiinteistöosakeyhtiölle. EVL 52 h §:ää tai VML 28 §:ää ei tule soveltaa kyseiseen transaktioon puhtaasti veronkiertotapauksia lukuunottamatta. Tavallisen kiinteistöyhtiön muuttamista keskinäiseksi ei tulisi myöskään estää veronkiertämiseen viitaten. KVL:n yksimielinen ratkaisu KVL 2005/97 tukee tätä.

Osittaisjakautumisessa tulkintaongelmaksi muodostuu siirrettävän liiketoimintakokonaisuuden määritelmä ja sen vaatimus kiinteistöomaisuuden osalta. Muodostaako yksi kiinteistö vai ainoastaan useampi kiinteistö kokonaisuuden? Lain sanamuoto ei anna tälle ongelmalle ratkaisua. Oikeuskäytännöstä löytyy KVL:n ratkaisu¹⁴⁴, jonka mukaan yksi kiinteistö ei muodosta liiketoiminnan osaa eli se ei muodosta varojen ja velkojen kokonaisuutta. KHO on ratkaisussa 23.2.2010/323 todennut, ettei yksittäisen kiinteistön katsottu muodostavan liiketoimintakokonaisuutta osittaisjakautumisessa, mutta kokonaisjakautumisessa se täyttäisi EVL 52 c §:n säännökset.

---

¹⁴³ Järvenoja 2007:123–125

¹⁴⁴ KVL 1996/101

Toisaalta direktiivin mukainen tarkastelunäkökulma on osittaisjakautumisessa vastaanottavan yhtiön näkökulma. Myös EY-tuomioistuimen ratkaisussa C-43/00, Andersen og Jepsen Aps:n mukaisesti liiketoimintakokonaisuutta arvioidaan ensisijaisesti toiminnallisuuden kannalta ja toissijaisesti taloudelliselta kannalta. Tällöin yksi kiinteistö voisi hyvin täyttää liiketoimintakokonaisuuden kriteerit vastaanottavan yhtiön silmin. EVL 52 c §:n mukaan edellytetään, että liiketoimintakokonaisuus muodostaa omavaraiseen toimintaan kykenevän kokonaisuuden, mikä ei näyttäisi asettavan estettä myöskään yhden kiinteistön siirrolle. Lisäksi yhden kiinteistön yhtiön on katsottu oikeus- ja verotuskäytännössä kykenevän toimimaan itsenäisenä yhtiönä. Tällöin voitaisiin ajatella yhden kiinteistön siirron onnistuvan osittaisjakautumisella EVL:n veroetuuksin.¹⁴⁵

VML 29 §:n soveltuminen jakautumiseen, jossa kiinteistö siirretään keskinäiseen kiinteistöosakeyhtiöön, ei voi tulla kyseeseen, mikäli siinä siirretään jakautuvan yhtiön omaisuutta vastaanottavalle yhtiölle.¹⁴⁶ Tällöin omaisuutta ei siirretä yhtiöstä osakkaalle vaan toiseen yhtiöön, jolloin omaisuuden verotus tapahtuu mahdollisessa myöhemmässä siirrossa osakkaalle.

Toinen verotuksellinen tulkintaongelma voi olla siirtävän yhtiön maksama vuokra keskinäiselle osakeyhtiölle ja vuokratulon kohtelu osakkaan verotuksessa. Huomiota on kiinnitettävä myös siihen, onko osakas jakautumisella muuntanut ansiotulona verotettavan osingon tai palkan pääomatulona verotettavaksi vuokratuloksi. Tämänhetkinen oikeuskäytäntö on katsonut toimen hyväksyttäväksi eikä verota osakasta peitelystä osingosta.¹⁴⁷

Jakautuvan yhtiön vastaanottavien yhtiöiden osakekantojen edelleen luovutus voi tulla kyseeseen eri sarjajärjestelyiden yhteydessä. Välittömän edelleen luovuttamisen verokohtelu riippuu siirrettävästä omaisuudesta. KVL:n ratkaisun 2002/98 mukaan on hyväksyttävää siirtää ainakin vaihto-omaisuuteen kuuluvat osakkeet edelleen lyhyen ajan kuluessa. Toisen tilanteen muodostaa jakautuminen, jossa yhtiöstä on eriytetty varallisuus ja liiketoiminta. Varallisuutta hallitsevien osakkeiden nopea edelleen luovutus on usein tulkittu veronkierroksi ja

---

¹⁴⁵ Järvenoja 2007:126–127

¹⁴⁶ Järvenoja 2007:127

¹⁴⁷ Järvenoja 2007:128, Penttilä 2008:109–110, katso KVL 2005/97

siinä menetetään saadut veroedut. Verokohtelu riippuu kokonaisuudesta ja siirrettävien osakkeiden statuksesta.

EVL 52 c §:n jakautumisen säännöt soveltuvat myös TVL 28 §:n mukaisiin jakautumisiin. Tällöin TVL:n piiriin kuuluvat kiinteistöyhtiöt ja passiiviset holdingyhtiöt saavat samat edut. TVL:n alaista yhtiötä koskevat samat periaatteet jakautumisen suhteen kuin EVL:n alaista.

5.2 Jakautumisen veroseuraamukset

Jakautuminen on yhtiöoikeudellisesti kombinaatiosulautumisen käänteisilmiö. Jakautumiseen sovelletaan EVL 52 c §:n mukaan samoja verotuksellisia periaatteita kuin sulautumiseen. Yhteys sulautumisen verotusperusteisiin ilmenee monissa kohdin, ja niitä määrittävät samat säännöt. Jakautuva yhtiö ei purkautu verotuksessa. Hankintamenoja, poistoja ja siirtyneitä varauksia kohdellaan samoin periaattein kuin sulautumisen kohdalla. Jakautumisessa noudatetaan verotuksessa jatkuvuusperiaatetta ja jakautuvan yhtiön menojäännökset siirtyvät vastaanottaviin yhtiöihin jakautuvassa yhtiössä olleista arvoista sekä ne vähennetään samalla tavalla kuin jakautuvassa yhtiössä olisi vähennetty. Jakautuvan yhtiön verovuosi päättyy, kun jakautumisen täytäntöönpano rekisteröidään. Siihen asti jakautuva yhtiö on erillinen verovelvollinen. Jakautuminen on verotukseton toimi, ja se ei aiheuta veronalaista tuloa jakautuvassa yhtiössä.¹⁴⁸

EVL 52 c §:ssä eikä säännöksen perusteluissa vaadita, että vastaanottavat yhtiöt jatkavat jakautuvan yhtiön toimintaa. Jakautumisen hyväksymisen edellytyksenä on, että yhtiö tosiasiallisesti jakautuu kahdeksi yhtiöksi. Jakautumisen jälkeinen yhtiön realisoiminen voi laukaista veronkiertonormin soveltamisen, mikäli se on tapahtunut lyhyen ajan sisällä.¹⁴⁹

EVL 52 c § ja OYL eivät sääntele jakautuvan yhtiön varojen ja velkojen jakautumisperiaatteesta. Myöskään direktiivi ei sääntele tästä. Kokonaisjakautumisen hyväksyttävyyys ei edellytä, että jakautuvan yhtiön olisi siirrettävä kaikki

---

¹⁴⁸ Immonen 2006:335, 360–362, Järvenoja 2007:143

¹⁴⁹ Immonen 2006:360–361, katso KHO 1999 taltio 3101

siirtyvään liiketoimintaan liittyvät varat ja velat vastaanottavalle yhtiölle. Tällöin ainoastaan liiketoimintaan kuuluva omaisuus tulisi siirtää ja jakautuvaan yhtiöön voidaan jättää esimerkiksi liiketoiminnan synnyttämät saamiset. Tämä liikkumavara mahdollistaa taserakenteen suunnittelun sekä kiinteistö-, liiketoiminta- ja sijoitusomaisuuden eriyttämisen jakautumisen avulla. Tähän eriyttämiseen ja jakosuhteeseen liittyy EVL 52 h §:n soveltamisen uhka, mutta ainakin KVL 2001/30 ratkaisun mukaan se on mahdollista, mikäli varallisuutta hallinnoivaa yhtiötä ei välittömästi pureta jakautumisen jälkeen.¹⁵⁰

Varojen ja velkojen jakamisen liikkumavaraa ohjaavat kokonaisjakautumisen liiketoiminnalliset tavoitteet. Toimintaan liittyvät varat ja velat siirtyvät toiminnan mukana. Joustavuus kohdistuu selvimmin kiinteistöjen ja varallisuuden jakosuhteeseen.¹⁵¹ Verovelkojen ja -saamisten kohdistamisvapaus on kuitenkin säänneltyä. KVL on todennut ratkaisussaan 1999/37, että verovelka on yleisvelkaa ja sitä ei voi kohdistaa mihinkään erityiseen yhtiön toimintaan. EVL 52 c § ei säädä erikseen verovelasta mutta toteaa, että kokonaisjakautumisessa tiettyyn toimintaan kohdistumattomat varaukset siirtyvät vastaanottaville yhtiöille samassa suhteessa kuin jakautuvan yhtiön nettovarallisuus siirtyy. Verovelat ja saamiset tulee siirtää jakautuvan yhtiön nettovarallisuuden suhteessa. Tähän ratkaisuun on päätyneet KVL ratkaisussaan 1999/37.

Varausten siirtymisen osalta ei sovelleta sulautumisen säännöksiä, vaan sitä määrittävät omat säännöt EVL 52 c.4 §:ssä. Tiettyyn toimintaan kohdistuvat varaukset siirtyvät sille yhtiölle, johon toiminta siirtyy. Tällaisia varauksia ovat luottotappiovaraus, takuuvaraus, hinnanlaskuvaraus sekä joissakin tapauksissa jälleenhankintavarauks. Kokonais- ja osittaisjakautumisessa muut varaukset siirtyvät samassa suhteessa kuin jakautuvan yhtiön nettovarallisuus jakautuu vastaanottaville yhtiöille.¹⁵²

Poistojen osalta jakautumisen yhteydessä EVL 52 c §:ssä viitataan EVL 52 b §:ään. Tällöin jakautumisella on samat periaatteet poistojen osalta kuin sulautumisella. Myös jakautuvan yhtiön verotuskohtelua säätelevät jakautumistilikaudella samat säännöt kuin sulautuvaa yhtiötä EVL 52 b §:n mukaisesti. Vah-

---

¹⁵⁰ Järvenoja 2007:144–145

¹⁵¹ Järvenoja 2007:145–146

¹⁵² Järvenoja 2007:147

vistettuja tappioita¹⁵³ ja käyttämättömiä hyvityksiä¹⁵⁴ ei voida menettää jakautumisessa EVL:n alaiseen yhtiöön, koska jakautuvan yhtiön omistusrakenne ei saa muuttua uusissa yhtiöissä. Myöskään välillinen omistajanvaihdos ei ole mahdollinen^{155, 156}. Vahvistetut tappiot siirtyvät liiketoiminnan mukana, mikäli niillä on siihen selkeä liityntä¹⁵⁷. Jakautuminen on verotuksellisesti voimassa, kun siitä on merkintä kaupparekisterissä.¹⁵⁸

5.3 Jakautuvan yhtiön osakkaan verotus

Jakautuvan yhtiön osakkaan verotuksella on hyvin pitkälti samanlaiset säännöt kuin sulautumisessa. EVL 52 c § säättää, että jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena vastaanottavan yhtiön osakkeita omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa. Osakkeita on saatava samassa suhteessa kuin jakautumista edeltävä tilanne osoitti, jolloin osakkaiden keskeneräiset omistussuhteet eivät voi muuttua. Oikeuskirjallisuudessa katsotaan yleisesti, että EVL 52 c § ei säädä osakkeiden samanlaisuudesta, jolloin annettavat osakkeet voivat olla erilaisia esimerkiksi osinko- tai äänioikeutensa puolesta¹⁵⁹. Myös OYL mahdollistaa säännöksissään vastikeosakkeiden erilaistamisen varallisuus- ja hallinnoimisoikeuksien osalta. Järvenoja tulkitsee tuoreessa artikkelissaan¹⁶⁰, että vastikeosakkeilla on oltava varallisuusosoikeuksia, mikäli niitä on ollut ennen toteutettavaa järjestelyä. Se, minkä verran varallisuusosoikeuksia vaaditaan vastikeosakkeilla olevan ja minkä verran ne saavat poiketa toisistaan, on vielä avoinna oleva tulkintaongelma. Todettakoon, että annettavalla osakevastikkeella on oltava jonkinlaista varallisuusosoikeutta, sillä yritysjärjestely on apportin luonteinen järjestely. Tällöin vastaanottavan yhtiön äänivaltarakenne voidaan rakentaa mieleiseksi ja verolaki rajoittaa ainoastaan osakeomistuksen suhdetta¹⁶¹. KHO:n tuoreessa ratkaisussa 1.12.2009 T 3451 vastikeosakkeilta vaadittiin yhtäläisiä

---

¹⁵³ TVL 123§

¹⁵⁴ YHL 5a §

¹⁵⁵ KVL 1998/26

¹⁵⁶ Immonen 2006:367

¹⁵⁷ Kellas 2007:6

¹⁵⁸ Järvenoja 2007:151–152

¹⁵⁹ Blumme 2008:213

¹⁶⁰ Järvenoja 2010:19

¹⁶¹ Immonen 2006:359

varallisuus- ja äänioikeuksia vastaanottavaan yhtiöön.¹⁶² Tämä ratkaisu tuo oman herkkyytensä ja tulkinta-arvonsa annettaviin vastikeosakkeisiin, ja vastikeosakkeiden avulla toteutettavaan edellä mainittuun suunnitteluun.

EVL 52 c §:n mukaan jakautumisvastike saa olla myös rahaa, kuitenkin enintään 10 prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta yhtiön maksettua osakepääomaa. Jakautumisvastike ei saa siten olla muuta kuin osakkeita tai rahaa. OYL hyväksyy muunkinlaisen vastikkeen mutta EVL ei.

Jakautumisen kohdalla nousee myös esille kysymys, onko rahavastike osakkoittainen vai kokonaisuus. Direktiivi ei ole määritellyt asiaa. Se määrittelee sulautumisen, jakautumisen ja osakkeiden vaihdon osalta samalla tavalla. EVL 52 c §:n sananmuoto eroaa sulautumisen sananmuodosta siinä, että se ei määritä rahavastikkeen laskemista vastikkeena annettavien osakkeiden yhteenlasketusta nimellisarvosta vaan ainoastaan osakkeiden nimellisarvosta. Tämä puolittaisi osakkoittaista periaatetta. Hallituksen esityksessä¹⁶³ osakevaihdon osalta puolletaan rahavastikkeen kokonaisuutta. Tällöin lainsäätäjän ja direktiivin tarkoitusta mukaillen rahavastikkeen voidaan olettaa olevan kokonaisuus. Rahavastikkeen kokonaisuutta vahvistaa myös jakautumissäännösten kohdalla olevat useat viittaukset sulautumisen säännöksiin. Saatua rahavastike on veronalaista tuloa ja realisoitu luovutusvoittoverotuksen.¹⁶⁴

Osakkeenomistajalla on oikeus vaatia jakautumisvastikkeensa lunastamista OYL 17:13 mukaisesti. Kysymykseen jakautumisvastikkeen lunastushinnan kuulumisesta annettavaan 10 prosentin rahavastikkeeseen voidaan todennäköisesti soveltaa samoja periaatteita kuin sulautumisen osalta. Tällöin sitä ei laskettaisi 10 prosentin rahavastikkeeseen kuuluvaksi.

Osakkeenomistajien verotuksesta on EVL 52 c §:ssä viittaus sulautumisen EVL 52 b §:ään. Tämän perusteella osakkeiden vaihtaminen ei ole osakkeiden luovuttaminen verotuksessa ja luovutusvoittoverotus lykkääntyy. Jakautuneen yhtiön osakkeiden omistusaika siirtyy vastikkeena saataviin osakkeisiin, jolloin

---

¹⁶² katso myös KHO 2009:98

¹⁶³ HE 177/1995 vp. s.14

¹⁶⁴ Järvenoja 2007:151–154

se ei katkaise omistusaikaa.¹⁶⁵ Tällöin luonnollisen henkilön ja kuolinpesän mahdollisuus käyttää hyväkseen verotuksessa hankintameno-olettamaa pysyy ennallaan aivan kuten sulautumisen kohdalla. Mikäli osakkeet olivat osa elinkeinovarallisuutta, sovelletaan niihin luovutushinnan veronalaisuuden osalta EVL 5 §:n ja hankintahinnan vähennyskelpoisuutta EVL 42 §:n mukaisesti.¹⁶⁶

Koska EVL 52 c §:ssä on viittaus EVL 52 b §:ään osakkaan verotuksen osalta, niin EVL 6 b § voi tulla sovelletuksi myös jakautumiseen. Tällöin osakkeiden on tullut kuulua osakkaan käyttöomaisuuteen 10 prosentin ja yhden vuoden omistusehdoin. Tässä tapauksessa osakkaan saama rahavastike on verovapaa ja osakkeet vähennyskelvottomia.

Mikäli osakkaille annetaan vastaanottavan yhtiön samanlaisia osakkeita ja rahavastikkeella korvataan erilaisten jakautuvan yhtiön osakkaiden osakkeiden muutos, on rahavastike tulkittu veronlaiseksi eräksi ja vastaavasti osakkeiden hankintamenona saadaan vähentää pääoman palautusta vastaava määrä. Tähän kantaan KHO on päätenyt ratkaisussaan KHO 2001 T 1244, ja se on soveltanut tätä periaatetta myös myöhemmissä ratkaisuissa. Ratkaisuissa on painotettu toimen tosiasiallista taloudellista sisältöä sananmuodonmukaisen tulkinnan sijaan. Osakkaan verotus olisi voitu myös ratkaista siten, että rahavastike on veronalaista, ja koska osakkeiden luovutusta ei tapahdu, on rahavastike vähennyskelvoton osakkeen hankintamenosta.¹⁶⁷ Tämä sama tosiasialliseen sisältöön painottuva periaate on nähtävissä myös yritysjärjestelyjä koskevissa veronkierrosäännöksissä, joissa edellytetään asian tosiasiallista merkitystä ”valekulissien” sijaan.

Jakautuvan yhtiön osakkaiden saamien vastaanottavien yhtiöiden osakkeiden hankintamenosta säädetään EVL 52 c.4 §:ssä. Osakkeiden hankintameno perustuu jatkuvuusperiaatteeseen. Siinä annetaan kaksi vaihtoehtoista laskentatapaa: joko nettovarojen mukainen suhde tai osakkeiden käypä arvo. Vastaanottavan yhtiön osakkeiden hankintamenoksi katsotaan se osa jakautuvan yhtiön osakkeiden hankintamenosta, joka vastaa vastaanottavalle yhtiölle siirtynyttä osaa jakautuvan yhtiön nettovarallisuudesta, jos kysymyksessä on kokonaisjakau-

---

¹⁶⁵ Immonen 2006:365

¹⁶⁶ Järvenoja 2007:154

¹⁶⁷ Järvenoja 2007:154–155

tuminen. Osittaisjakautumisessa hankintameno lasketaan siirtyneestä nettovarallisuudesta. Hankintameno jakoperusteena käytetään osakkeiden käypien arvojen suhdetta, mikäli jakautuvasta yhtiöstä siirtyvän ja jäävän nettovarallisuuden suhde poikkeaa olennaisesti yhtiöiden osakkeiden käyvänarvon suhteesta.¹⁶⁸

EVL 52 c §:ssä ei määritellä suhteellisen poikkeaman suuruudesta. KVL on ottanut ratkaisussaan 1999/48 kantaa käyvän arvon soveltumistilanteeseen. Se katsoi, että vähintään 20 prosentin poikkeama on riittävä käyvän arvon soveltamiseen. Käyvän arvon soveltaminen on hankalaa esimerkiksi liikearvon vuoksi, siksi se soveltuu usein vain uusiin yhtiöihin. Verohallitus on ratkaissut osakkeiden arvostuksen ongelmaa Kone Oyj:n ja Orion Oyj:n kohdalla¹⁶⁹. Niissä verohallitus on katsonut, että uusien yhtiöiden osakkeiden käypinä arvoina voidaan pitää osakkeiden ensimmäisen noteerauspäivän painotettua keskiarvoa tai toissijaisesti viiden ensimmäisen pörssipäivän keskiparssia, mikäli tämä jälkimmäinen kuvaa paremmin osakkeen käypää arvoa. Verohallitus on myös katsonut Kone Oyj:n osalta, että vajaan 20 prosentin poikkeama käypienarvojen ja nettovarallisuuden osalta oli merkittävä.¹⁷⁰ Tällöin 20 prosentin vaatimus on joustava.

Osakkaan ollessa osakkaana sekä vastaanottavassa että jakautuvassa yhtiössä voi esiin nousta kysymys TVL 46.3 §:n soveltuvuudesta. Siinä mahdollistetaan hankintameno jakaminen aikaisemmin omistetuille sekä aikaisemman omistuksen perusteella merkityille osakkeille. Tähän TVL 46.3 § ei kuitenkaan soveltu, koska osakas ei merkitse vastikkeena saatuja osakkeita aikaisemman omistuksen perusteella vaan jakautumisvastikkeena. Vastikeosakkeiden ja aikaisemmin omistettujen osakkeiden hankintamenot eivät vaikuta toisiinsa.¹⁷¹

Jakautuminen on oikeus- ja verotuskäytännössä varainsiirtoveroton toimi. Tällöin siirrettävistä kiinteistöistä eikä arvopapereista tarvitse maksaa varainsiirtoveroa. Näin on myös VsVL 4.5 §:n mukaisesti. Jakautumisen yhteydessä varojen ja velkojen siirtymistä pidetään yhtiöoikeudellisesti yleisseuraantona. Vaikkei

---

¹⁶⁸ Immonen 2006:362–363

¹⁶⁹ katso Veroh ohje dnro 1092/39/2006, Veroh dnro 185/39/2006

¹⁷⁰ Järvenoja 2007:157–159

¹⁷¹ Järvenoja 2007:159

jakautuminen olisi verotuksellisesti hyväksytty ja näin EVL 52 c §:n mukainen, ei siinä silti realisoituisi varainsiirtoveroa maksettavaksi, koska VsVL 4,5 §:ssä viitataan yhtiölainsäädännön vaatimusten täyttymiseen. Tällöin OYL:n noudattaminen riittää. Osakkaan ei tarvitse myöskään maksaa varainsiirtoveroa VsVL 15.4 §:n mukaan.¹⁷²

5.4 Jakautuminen ja verosuunnittelu

Jakautumisella voidaan varautua ja valmistautua yrityksen tulevaisuuden toiminnan jatkamiseen. Se on hyvä tapa jalostaa yritystoimintaa jatkamiskelpoiseksi kokonaisuudeksi. Yritysjärjestelyjen verokohtelu perustuu jatkuvuuteen ja siten verotuksen lykkääntymiseen myöhempään ajankohtaan. Tällöin jakautuminen voidaan nähdä hyvänä keinona siirtää varallisuutta omistajille verotuksellisesti edullisesti ja vastoin verosääntelyn tarkoitusta. EVL 52 h §:n sovellukset ovat liittyneet yhtiökokonaisuuden pilkkomiseen liiketoimintaa jatkavaan yhtiöön ja passiivista sijoitusluonteista varallisuutta omistaviin yhtiöihin.¹⁷³

KHO on ottanut kantaa jakautumisen ja sen erilaisten jälkikäteisten toimien hyväksyttävyyteen ratkaisuillaan. Ratkaisuissa KHO 1999:2 ja KHO1999:63 KHO on arvioinut toteutettavaa jakautumista. Tapauksissa yhtiökokonaisuudet on pilkottu liiketoimintaa jatkavaan yhtiöön ja passiivista sijoitusluonteista varallisuutta omistaviin yhtiöihin.

KHO 1999:2

Tilintarkastus- ja asiantuntijapalvelutoimintaa harjoittanut yhtiö aikoi jakautua osakeyhtiölain 14 a luvun jakautumista koskevien säännösten mukaisesti kahdeksi uudeksi yhtiöksi siten, että toinen uusista yhtiöistä tulisi harjoittamaan asiantuntijapalvelujen tarjoamista ja toinen vain sijoitustoimintaa. Jakautuminen oli yhtiön mukaan tarpeen yhtiön pääomarakenteen muuttamiseksi sellaiseksi, että se muun muassa auttaisi toteuttamaan yhtiössä järkevää osakaspolitiikkaa ja edistäisi yhtiön liiketoiminnan kehittämistä. Jakautumisen ei esitettyis-

¹⁷² Blumme 2008:222–223, Immonen 2006:368–369

¹⁷³ Immonen 2006:424

sä olosuhteissa katsottu tapahtuvan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 g §:n mukaisesti veron kiertämiseksi tai verotuksen välttämiseksi. Ennakkoratkaisu vuosille 1998 ja 1999.

KHO 1999:63

Tilintarkastusta ja verokonsultointia harjoittava yhtiö aikoi jakautua osakeyhtiölain 14 a luvun jakautumista koskevien säännösten mukaisesti kahdeksi uudeksi yhtiöksi. Toinen uusista yhtiöistä tulisi harjoittamaan samaa liiketoimintaa kuin jakautuva yhtiö ennen jakautumista. Toiseen yhtiöön siirrettäisiin sellainen omaisuus, jota ei välttämättä tarvita liiketoiminnassa. Viimeksi mainittu yhtiö realisoisi sille siirtyneen kiinteistöomaisuuden, minkä jälkeen yhtiö purettaisiin viimeistään viiden vuoden kuluessa jakautumisesta. Jakautuminen oli yhtiön mukaan tarpeen muun ohessa yhtiön pääomarakenteen muuttamiseksi sellaiseksi, että yhtiöön voitaisiin saada uusia asiantuntijaosakkaita. Tuosta tavoitteesta huolimatta esitetyin tavoin toteutettavien järjestelyjen pääasiallisena tarkoituksena katsottiin olevan veronkiertäminen tai verotuksenvälttäminen, minkä vuoksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain jakautumista koskevat säännökset eivät tulleet järjestelyyn sovellettaviksi. Ennakkoratkaisu vuodelle 1999. Äänestys 7-1.

Tapauksista ensimmäisen osalta jakautuminen katsottiin suoritetuksi tarkoituksenmukaisesti ja se hyväksyttiin. Jälkimmäisessä tapauksessa tulkittiin, että kyseessä on veronkiertäminen tai verotuksen välttäminen, ja siihen ei sovellettu jatkuvuusperiaatetta.

Ratkaisujen ero pohjautuu järjestelyjen eroavaisuuteen niiden passiivisen sijoitusomaisuuden hallinnoivan yhtiön osalta. Jälkimmäisessä tapauksessa passiivisomaisuutta saanut yhtiö realisoi omaisuuttaan ja yhtiö purettaisiin viimeistään viiden vuoden sisällä jakautumisesta. KHO katsoi, että toteutettu järjestely ei ollut EVL 52 c §:n ration mukaista ja siinä ei tosiasiallisesti jakauduttu kahdeksi yhtiöksi vaan tosiasiallisesti yhdeksi yhtiöksi. Toinen seikka, johon KHO puuttui veronkiertämisenä, liittyi omaisuuden realisointiin ja siitä saatavaan veroetuun. KHO on arvioinut tapausta toimenpidesarjana. Se on verrannut vaihtoehtoina varojen irrottamista yhtiöstä omistajille ilman jakautumista ja käyttämällä jakautumista. Mikäli varallisuus olisi jaettu jo jakautuvasta yhtiös-

tä, niin jakautuvan yhtiön osakkeenomistajien, jotka olivat luonnollisia henkilöitä, verotus olisi mitä todennäköisimmin muodostunut edullisemmaksi. Luovutusvoittoa laskettaessa osakas voisi vähentää jako-osuuden arvosta osakkeiden hankintamenoa korkeamman hankintameno-olettaman mukaisen määrän. Osakkaita verotettaisiin luovutusvoitosta pääomatulon verokannalla. Osinkojen jakaminen puolestaan verotettaisiin osaksi ansiotulona ja osaksi pääomatulona. Tällöin omaisuuden realisointi merkitsisi osakkaille verosäästöä. Saatavaa veroetua ei pidetty jatkuvuusperiaatteen lähtökohtien mukaisena ja toimeen katsottiin pääasiallisesti ryhtyneen veronkiertämiseksi tai veronvälttämiseksi.¹⁷⁴

Vähemmistö tulkitsi KHO 1999:63 ratkaisussa, että jakautumisessa oli verotuksesta riippumattomia liiketaloudellisia syitä. Lisäksi vähemmistö katsoi, ettei KVL 2000/65 antamaa ratkaisua tullut muuttaa ja että yritysjärjestelyn jatkotoimien verokohtelu irrotettaisiin toteutetun toimen verotuksesta ja jatkotoimien verokohtelu ratkaistaisiin lähes itsenäisesti lähinnä VML 28 ja 29 §:ien tulkinnan perusteella.¹⁷⁵

KVL on antanut ennakkoratkaisun KVL 2000/65, jossa osakeyhtiö jakautui kolmeksi uudeksi yhtiöksi, joista kaksi jatkoi varsinaista liiketoimintaa ja yksi hallitsi sijoitusvarallisuutta. Tapauksessa jakautuminen hyväksyttiin, mutta kysymys peitelystä osingosta jätettiin avoimeksi. KVL on antanut useampia julkaisemattomia ratkaisuja tämäntyyppisistä tilanteista, joissa on ollut kyse taseen leikkaamisesta aktiivi- ja passiiviosaan.¹⁷⁶ Tällöin ongelmat näyttävät liittyvän nimenomaan jakautumisen jälkeisiin toimiin.¹⁷⁷

Penttilä¹⁷⁸ on tulkinnut KVL 2000/65 ratkaisun viittaavan siihen, että VML 28 § ja 29 § voivat tulla sovellettaviksi, jos passiivisomaisuutta hallitseva yhtiö puretaan, sen osakkeet luovutetaan tai yhtiö hankkii omia osakkeitaan.

KVL:n ja KHO:n ratkaisut perustuvat erilaiselle laintulkinnan soveltamiselle. KVL hyväksyi ratkaisussaan jakautumisen mutta jätti avoimeksi kysymyksen verotuksen toimittamisesta, mikäli yhtiön omaisuutta myytäisiin tai sen osak-

¹⁷⁴ Immonen 2001:176–7, Immonen 2006:425, Järvenoja 2007:339

¹⁷⁵ Järvenoja 2007:340–341

¹⁷⁶ Immonen 2008:409–410

¹⁷⁷ Immonen 2001:173, Immonen 2007:84, KVL 2000/65

¹⁷⁸ Penttilä 2008:106

keista luovuttaisiin. KVL irrotti jakautumisen hyväksymisen arvioinnin ja omaisuuden jatkoluovutuksen ja niiden perusteella tehtävän peitellyn osingon arvioinnin erillisiksi tilanteiksi. Tämä näyttäisi rajaavan EVL 52 h §:n soveltamisalaa. Kyseinen tulkintalinja näyttää vakiintuneen verotuksessa, ja sitä on sovellettu myös verovirastojen ennakkokannanotoissa. Peitellyn osingon arviointi tehtäisiin täten VML 29 §:n normaalien soveltamiskriteerien nojalla. KHO ei tehnyt erottelua ja piti omaisuuden jatkoluovutusta osana jakautumisen hyväksymisen arviointia. Tulkintojen eroavaisuus saattaa perustua siihen, että KVL:n tapauksessa ei ollut puhetta omaisuuden jatkoluovutuksesta.

KHO:n ja KVL:n ratkaisut jättävät avoimeksi kysymyksen passiiviomaisuutta hallitsevan yhtiön purkamisen tai osakkeiden edelleenluovutuksen ajankohdasta. Ne eivät ota kantaa sen ajankohtaan vaan ainoastaan siihen, että purkaminen ei ole suora jälkitoimenpide, niin että sarjatoimi ei enää ole sopusoinnussa jatkuvuuden periaatteen kanssa. Toimeen on oltava riittävät taloudelliset syyt, ja tällöin eri yhtiöihin jaettavan varallisuuden rakenteella on merkitystä sen arvioimisessa.¹⁷⁹

KHO:n ratkaisu aiheuttaa varovaisuutta jakautumisen jälkeisissä toimenpiteissä. Omistussuhteiden muutoksetkin edellyttänevät vahvoja liiketaloudellisia perusteita. Sijoitusvarallisuutta hallinnoivan yhtiön yhtiöjärjestyksessä oleva määräys osakkuudesta luopumisvelvollisuudesta osakkaan erotessa yhtiön palveluksesta on katsottava riittäväksi liiketaloudelliseksi perusteeksi hyväksyä osakkeiden luovutus ilman peitellyn osingon verotusta.¹⁸⁰

Verohallinnon tiedotteessa 1/1997 todetaan, että seikat voivat antaa viitteitä veron välttämistarkoituksesta, mutta ne eivät sellaisenaan joka tilanteessa merkitse EVL 52 g §:n soveltamisedellytysten täyttymistä. Säännös ei siten tule sovellettavaksi edelleen myynnissä, vaan verotus toteutuu vastikeosakkeiden myynnin yhteydessä. Tämän lisäksi verovelvollisen täytyy esittää toimilleen liiketaloudelliset perusteet.

Keskeistä on arvioida olosuhteiden muodostamaa kokonaisuutta, ja yhtiön purkaminen on nähtävä osana varojen irrottamisoperaatiota. Varallisuutta hal-

---

¹⁷⁹ Immonen 2001:175, 178, Immonen 2006:426

¹⁸⁰ Järvenoja 2007:341

litsevan yhtiön purkamisen ajankohtaa tulee harkita varojenjaon verotuksellisen eriarvoisuuden mukaan ennen ja jälkeen jakautumisen. Toimille on myös pystyttävä esittämään tarvittaessa liiketaloudelliset syyt.¹⁸¹ Oman mielenkiintoisen piirteen osakkeiden edelleen luovutukseen jakautumisen jälkeen on tuonut EVL 6 b §, joka liittyy läheisesti myös liiketoimintasiirtoon.

---

¹⁸¹ Immonen 2001:178

6 LIIKETOIMINTASIIRTO VEROTUKSESSA

EVL 52 d §:n mukaan liiketoimintasiirrolla tarkoitetaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö luovuttaa joko kaikki tai yhteen tai useampaan liiketoimintakokonaisuuteensa kohdistuvat varat, siirtyviin varoihin kohdistuvat velat ja siirtyvään toimintaan kohdistuvat varaukset siirtyvää toimintaa jatkavalle osakeyhtiölle saaden vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita. EVL:n mukaisessa liiketoimintasiirrossa siirtävä yhtiö ei purkaudu. OYL:ssa ei säännellä liiketoimintasiirrosta erikseen, mutta siihen soveltuvat OYL:n apportiä määrittävät säännökset. Tämä johtuu siitä, että liiketoimintasiirrossa perustetaan vastaanottava yhtiö tai korotetaan osakepääomaa nettoapportilla.

Osakeyhtiölaki säätelee nettoapportia ja sen siirtoa. Apportti on oltava oikeasuuruinen ja vastaanottavan yhtiön saamalla apportilla on oltava vähintään maksua vastaava taloudellinen arvo. Kun liiketoimintasiirron yhteydessä perustetaan vastaanottava yhtiö, sovelletaan OYL 2:6 §:n apporttiperustamismenettelyjä. Jos liiketoimintasiirron vastaanottavana yhtiönä on jo olemassa oleva yhtiö, sovelletaan tilanteeseen suunnattua osakeantia ja osakepääoman korottamista OYL 9 ja 11 lukujen mukaisesti. Pakollisen osakevastikkeen vuoksi tytäryhtiö ei voi tehdä liiketoimintasiirtoa emoyhtiölle.¹⁸² Tämä johtuu OYL 15:4 säännöksestä, jonka mukaan tytäryhtiö ei saa merkitä emoyhtiön osakkeita.

EVL 52 d § edellyttää, että siirtävän yhtiön on harjoitettava elinkeinotoimintaa ja siirron kohteena olevan toiminnan on oltava elinkeinotoimintaa. Siirtoon sovelletaan EVL:n verotusperiaatteita, mikäli se on elinkeinotoimintaa harjoittava. Siirron jälkeen on mahdollista, että siirtävän yhtiön verotuksellinen asema muuttuu EVL:stä TVL:n alaiseksi, mutta se ei poista saatuja EVL 52 d §:n veroetuja¹⁸³.

Siirtokelpoisen liiketoiminnan osan määrittely on osoittautunut vaikeaksi. Siirrettävän liiketoimintakokonaisuuden määrittely on hyvä selkiyttää, jotta EVL:n mukainen tavoiteltu verottomuus voidaan saavuttaa. Jokainen liiketoimintasiir-

---

¹⁸² Immonen 2006:278–280

¹⁸³ Mehtonen 2001:92

to on uniikki tapahtuma, jota tulee arvioida omine erityispiirteineen. Tämä vaikeuttaa ennustettavuuden arviointia ja asettaa kyseenalaiseksi yleisten johtopäätösten tekemisen aikaisemmista ratkaisuista. Jokainen ratkaisu on yksilöllinen.

Jotta liiketoimintasiirron edellytykset täyttyvät, siirrettävien varojen tulee muodostaa oma liiketoimintakokonaisuus. EVL:n mukaisesti osakeyhtiön on luovutettava joko kaikki tai yhteen tai useampaan liiketoimintakokonaisuuteensa kohdistuvat varat, siirtyviin varoihin kohdistuvat velat ja siirtyvään toimintaan kohdistuvat varaukset siirtyvää toimintaa jatkavalle vastaanottavalle yhtiölle. Tällöin siirron kohteena on oltava siirtävän yhtiön koko liiketoiminta tai yksi tai useampi liiketoimintakokonaisuus. Hallituksen esityksessä¹⁸⁴ korostetaan toiminnallisen kokonaisuuden vaatimusta. Liiketoimintakokonaisuus on määritelty EVL 52 c §:ssä osittaisjakautumisen kohdalla. Liiketoiminta-käsite on uusi EVL 52 d §:ssä, mutta sen sisältö ja lainsäätäjän tahto on sama kuin aikaisemmassa sanamuodossa. Tämä on todettu hallituksen esityksessä¹⁸⁵ ja valtiovarainvaliokunnan mietinnössä¹⁸⁶.

EVL:n sanamuoto näyttää tarkastelevan siirtyvää kokonaisuutta siirtävän yhtiön kannalta, eikä vastaanottavan yhtiön näkökulmasta. Tällöin siirron kohteen olisi muodostettava liiketoimintakokonaisuus jo siirtävässä yhtiössä. Näkökulma on erilainen kuin OYL:ssa, jossa apporttia arvioidaan vastaanottavan yhtiön kannalta. Tämä siirtävän yhtiön kannan tulkinta ei ole täysin hyväksytty. Immonen¹⁸⁷ katsoo, ettei siirrettyä liiketoiminnan osaa tarvitse organisoida samalla tavalla vastaanottavassa yhtiössä ja että verovelvollinen itse on kykenevä arvioimaan saamansa kokonaisuuden. Myös Järvenoja¹⁸⁸ puoltaa tätä näkemystä. Vastaanottavan yhtiön kantaa tukee yritysjärjestelydirektiivin 2 artiklan a kappale. Se edellyttää, että liiketoiminnan on kyettävä toimimaan taloudellisesti itsenäisesti. Tämä taas puoltaisi tarkastelua vastaanottavan yhtiön näkökulmasta. EY-tuomioistuimen ratkaisun C-43/00 Andersen og Jepsen ApS mukaan itsenäisen liiketoiminnan käsitettä on tarkasteltava ensisijaisesti toiminnalliselta kannalta ja toissijaisesti rahoitukselliselta kannalta. Hallituksen esityksessä on

---

¹⁸⁴ HE 177/1995,

¹⁸⁵ HE 247/2006

¹⁸⁶ VaVM 42/2006,

¹⁸⁷ Immonen 2006:294

¹⁸⁸ Järvenoja 2007:171

katsottu, että siirrettävän kokonaisuuden on toimittava itsenäisesti ilman merkittäviä lisäsijoituksia tai lisävarojen siirtämistä^{189, 190}.

Se, miltä kannalta siirrettävää kokonaisuutta tarkastellaan, voi olla hyvin merkittävää verotuksen ja EVL:n soveltumisen osalta. Siirtävän yhtiön kannalta arvioituna toimintojen arviointi riippuu siitä, miten toiminta on organisoitu siirtävässä yhtiössä. Tällöin samanlainen toiminta voi eri yhtiöistä siirrettäessä joutua hyvin erilaisen verokohtelun piiriin. Direktiivin tarkoituksena on ollut helpottaa yritysjärjestelyjen tekoa, ja tältä kannalta katsottuna vastaanottavan yhtiön tulkinta siirretystä toiminnosta olisi verotuksellisesti helpompi ja mahdollistaisi monipuolisemmat verovapaat siirrot. Oikeuskäytäntö ei ole yksimielinen kumman kannalta siirrettävää kokonaisuutta on tarkasteltava. Osa ratkaisuisista puoltaa vastaanottavan¹⁹¹ ja osa siirtävän¹⁹² yhtiön näkökulmaa.¹⁹³ Siirrettävän liiketoimintakokonaisuuden käsite on siis tulkinnanvarainen, ja se ratkaistaan tapauskohtaisesti.

Mehtonen katsoo, että riittävä liiketoimintasiirto täytyy tehdä kerralla eikä vaiheittainen siirto ole hyväksyttävää. Mikäli siirrot tehdään vaiheittain, täytyy niiden jokaisen täyttää erikseen liiketoimintasiirron tunnusmerkistö. Tällöin vaatimus liiketoimintakokonaisuudesta estää omaisuus- ja velkaerien poimimisen uuteen yhtiöön ja siirron ulkopuolelle jääviin eriin. Toisaalta se voi myös estää toiminnan järjeistämisen liiketoimintasiirron suorittamisen yhteydessä.¹⁹⁴

KVL:n ratkaisussa 1996/311 hyväksyttiin kolmen erilaisen maalin tuotanto ja markkinointi siirrettäväksi kolmeen eri vastaanottavaan yhtiöön. KVL edellytti, että kaikki toimintaan kuuluvat varat, velat ja siirtymävaraukset oli siirrettävä, jotta EVL 52 d § soveltuisi. Ratkaisussa mahdollistettiin, että liiketoiminnan osa voidaan rajata sisällön mukaisesti edellytyksenä, että toiminnallinen itsenäisyys täytetään. Tämä on ollut avaava ratkaisu, jossa tulkintalinja on lieventynyt aikaisemmasta. KVL on hyväksynyt edellisen ratkaisun jälkeen toiminnan alueel-

---

¹⁸⁹ HE 247/2006

¹⁹⁰ Immonen 2006:293–295, Järvenoja 2007:170–171

¹⁹¹ KVL 1996/311

¹⁹² KVL 1996/101, KVL 1996/110

¹⁹³ Järvenoja 2007:171–173

¹⁹⁴ Mehtonen 2001:133

lisuuden, tuotemerkin ja toiminnan rahoituksen muodostaneen liiketoimintakokonaisuuden^{195, 196}.

Vastaanottava yhtiö voi EVL 52 d §:n mukaan olla liiketoimintasiirtoa varten perustettu tai jo toimiva yhtiö. Verotuskäytännössä kaupparekisteriin merkitty yhtiö on hyväksytty uudeksi liiketoimintasiirtoa varten perustetuksi yhtiöksi. Huomiota herättävä ratkaisu on KHO 2005 T 254, jossa todetaan, että liiketoimintasiirrossa voi vastaanottavana yhtiönä olla vain perustettu ja rekisteriin merkitty yhtiö. Tällöin vastaanottavaksi yhtiöksi ei käy siirron yhteydessä perustettava, koska sen ei katsota voivan antaa vastikeosakkeita kaupparekisterimerkinnän puuttuessa. Järvenoja¹⁹⁷ katsoo, ettei tulkinta ole direktiivin mukainen. Vastaanottavana yhtiönä voi olla osakeyhtiö tai muu TVL 3 §:n mukainen yhtiö, ei yhtymä. Vastaanottavan yhtiön on liiketoimintasiirron jälkeen oltava EVL:n alainen, muttei sitä ennen. Vastaanottavan yhtiön on myös jatkettava siirretyn liiketoiminnan harjoittamista, muutoin voidaan katsoa, että toimeen on ryhdytty veronkierron eikä liiketaloudellisten toimien vuoksi.¹⁹⁸ Liiketoimintasiirron tehneen yhtiön ei kuitenkaan tarvitse itse jatkaa elinkeinotoimintaa¹⁹⁹.

EVL 52 d §:n mukaan siirtävän yhtiön on saatava vastikkeena vastaanottavan yhtiön osakkeita. Käteisvastike sen sijaan ei ole mahdollinen. Annettavien vastikeosakkeiden osalta ei EVL 52 d §:ssä ole säädetty niiden laatua tai lajia, jolloin ne voivat poiketa esimerkiksi osinko- ja äänioikeudeltaan.²⁰⁰

Verovelvollisen on syytä edellä esille tulleen tulkinnanvaraisuuden vuoksi pyytää KVL:ta ja verovirastoilta ennakkoratkaisua tai ennakkotietoa liiketoimintasiirron verotuksellisesta hyväksyttävyydestä erityisesti siirrettävän liiketoimintakokonaisuuden osalta. Käsite ”taloudellinen itsenäisyys” on suhteellinen käsite eikä se esiinny muualla verolainsäädännössä, jolloin tulkintakäytäntöä ei ole saatavilla tulkintalinjojen tueksi. Ennakkotietohakemusten runsaus ja sisältö

---

¹⁹⁵ Immonen 2008:341

¹⁹⁶ Mehtonen 2001:137

¹⁹⁷ Järvenoja 2007:179

¹⁹⁸ Järvenoja 2007:179–180

¹⁹⁹ Immonen 2006:292

²⁰⁰ Järvenoja 2007:180–182

kertoo verovelvollisten epävarmuudesta liittyen liiketoimintasiirron lainrajan käyntiin.²⁰¹

6.1 Liiketoimintasiirron veroseuraamukset

Liiketoimintasiirto ei ole yleisseuraanto, minkä takia vastaanottava yhtiö ei peri siirtävän yhtiön verostatusta kuten jakautumisessa ja sulautumisessa. Liiketoimintasiirto on erityisseuraanto, jolloin jatkuvuusperiaatteen ulottuvuus ei ole yhtä kattava kuin muiden yritysjärjestelymuotojen kohdalla. Verotuksen lykääntymisen edellytyksenä on jatkuvuusperiaatteen toteutuminen. Tulleen lainmuutoksen²⁰² myötä liiketoimintasiirron ei tarvitse enää tapahtua kirjanpidossa poistamatta olevilla arvoilla. Verotuksessa siirtävä yhtiön luovutetun omaisuuden veronalaiseksi luovutushinnaksi luetaan verotuksessa poistamatta oleva hankintamenon osa siinäkin tapauksessa, että varojen siirto ei tapahdu kirjanpidossa poistamatta olevista arvoista.

EVL 52 d § on sanamuodon osalta tiukka siirrettävistä varoista ja veloista. Se edellyttää, että siirtyvään kokonaisuuteen kohdistuvat varat, siirtyviin varoihin kohdistuvat velat ja siirtyvään toimintaan kohdistuvat varaukset luovutetaan siirrettävää toimintaa jatkavalle osakeyhtiölle. Täten kaikki toimintaan kohdistuvat varat, velat ja varaukset on siirrettävä. Direktiivi ei ole asiasta näin tiukka. Sen tavoitteiden osalta keskeistä on, että siirrettävä kokonaisuus kykenee tulemaan itsenäisesti toimeen. Direktiivin 2 artiklassa varojen siirrolla tarkoitetaan toimea, jolla yhtiö siirtää koko toimintansa tai useita toimialojaan toiselle yhtiölle. Se ei määrittele sanatarkasti siirrettävän kaikkia varoja, velkoja ja varauksia.²⁰³

Siirrettävän rahoitusvarallisuuden osalta EVL ei sääntele tarkemmin, joten yhtiö voi olla siirtämättä tai siirtää esimerkiksi alkukäyttöpääomaa. Oikeuskäytännössä on katsottu, että ainakin kolmen kuukauden käyttöpääoman tarvetta

---

²⁰¹ Mehtonen 2001:144–145

²⁰² 30.12.2008/1077

²⁰³ Järvenoja 2007:184, Mehtonen 2001:159–163

vastaava rahavarojen siirtäminen on hyväksyttävää²⁰⁴. Siirrettävän rahavaran hyväksyttävä suuruus riippuu siirrettävästä kokonaisuudesta huomioiden, että vastaanottavan yhtiön on tultava itsenäisesti toimeen eikä sitä saa siten ylirahoittaa.²⁰⁵

Siirrettävään toimintaan kuuluva käyttöomaisuus on siirrettävä toiminnan mukana vastaanottavalle yhtiölle. Usein voi olla yksinkertaista tehdä erottelu siirtyvän ja pysyvän käyttöomaisuuden välillä. Ongelma syntyy, kun sama käyttöomaisuus on yhteisessä käytössä tai se on hyvin hankala siirrettäväksi. Myös siirrettävään liiketoimintaan kuuluva immateriaalioikeus on siirrettävä varallisuuserä, mikä poistetaan EVL 37 §:n mukaisesti verotuksessa. Liikearvo on myös siirtyvä erä. Mikäli se on hankittu, on se poistettava verotuksessa EVL 24 §:n mukaisesti. Liikearvoa ei voi kirjata vastaanottavassa yhtiössä vastaanotettuna varana EVL 52.2 d §:n mukaisen kirjanpidon jatkuvuusvaatimuksen vuoksi. Sitä ei voi siis kirjata yhtiön taseeseen, kuten KHO:n ratkaisussa 1997 T 2157 oli tehty, tällöin EVL 52 d § ei sovellu.²⁰⁶

Vastaanottavalle yhtiölle on siirrettävä siirtyvään liiketoimintakokonaisuuteen kuuluviin varoihin kohdistuvat velat. Tämä koskee niin lyhytaikaisia kuin pitkäaikaisia velkoja. Velkaa ei tule siirtää enempää, kuin mitä siirtyviin varoihin kohdistuu, tai muuten rikotaan käteisvastikekieltoa. Velan kohdistamisessa voi tulla ongelmia etenkin, jos lainanotto on tapahtunut keskitetysti. Myös velkojan suostuminen velkojen siirrossa voi tulla esteeksi. Tällöin yhtiö voi luoda velkasuhteen siirtävän ja vastaanottavan yhtiön välille, ja näin vältetään velkojan tuottama ongelma. Velkasuhteessa ongelmaksi nousee kuitenkin velan määrä ja sen ehdot. KVL:n ennakkoratkaisussa 1996/39 velan määräksi hyväksyttiin laina, jonka määrä vastasi siirrettävien varojen osuutta emoyhtiön taseen loppusummasta. Samassa ratkaisussa lainaehdoksi hyväksyttiin ehdot, jotka vastasivat siirtävän yhtiön lainojen keskimääräisiä ehtoja vastaavia ehtoja.²⁰⁷

EVL 52 d §:n mukaan vastikkeeksi saatujen osakkeiden verotuksessa vähennyskelpoiseksi hankintamenoksi luetaan siirrettyjen varojen verotuksessa vähen-

---

²⁰⁴ KVL 1996/80 ja KVL 1997/185

²⁰⁵ Immonen 2006:299–302

²⁰⁶ Immonen 2006:306, Järvenoja 2007:190, Mattila 1999:435

²⁰⁷ Immonen 2006:300–301, Järvenoja 2007:192–194

tämättä oleva määrä vähennettynä siirtyneiden velkojen ja varausten määrällä. Vastikeosakkeisiin sovelletaan jatkuvuusperiaatetta.

Vastaanottavan yhtiön verotuksesta liiketoimintasiirron jälkeen säädetään EVL 52 d.3 §:ssä. Sen mukaan vastaanottavan yhtiön verotuksessa siirtyneen omaisuuden vähennyskelpoiseksi hankintamenoksi luetaan vastaava määrä kuin on luettu siirtävän yhtiön veronalaiseksi luovutushinnaksi. Hankintameno on siis siirtävän yhtiön verotuksessa poistamatta ollut hankintamenon osa. Tämä merkitsee sitä, että siirtyvään käyttöomaisuuteen kuuluvat poistoerot siirtyvät siirron yhteydessä. KVL:n ennakkoratkaisun 2000/126 mukaan vastaanottavalla yhtiöllä on oikeus vähentää hyllypoistot verotuksessaan siirron jälkeen. Tämä johtuu siitä, että liiketoimintasiirrossa yhtiöoikeudellinen asema ei siirry vaan vastaanottavalla yhtiöllä on oma oikeudellinen asema. Tällöin se voi tehdä hyllypoistot vaikka EVL 54.2 § estää siirtävää yhtiötä vähentämästä suurempaa määrää, kuin mitä on verovuonna tai aikaisemmin kirjanpidossa vähentänyt. Hyllypoistot eivät myöskään vanhene.²⁰⁸

EVL 52 d.3 §:n mukaan muut siirtyneet menot vähennetään vastaanottavan yhtiön verotuksessa samalla tavalla, kuin ne olisi vähennetty siirtävän yhtiön verotuksessa. Tällaisia ovat esimerkiksi EVL 23 §:n mukaiset korot ja EVL 25 §:n mukaiset tutkimustoiminnan menot. EVL 52 d.3 §:ssä säädetään myös siirtyneistä oikaisueristä. Ne ovat EVL 5 a §:ssä mainittuja oikaisueriä, jotka luetaan vastaanottavan yhtiön veronalaiseksi tuloksi samalla tavalla, kuin ne olisi luettu tuloksi siirtävän yhtiön verotuksessa. EVL 52 d §:ssä ei ole säädetty vastaanottavan yhtiön verotuksessa tehtävistä poisto-oikeuksista, kuten EVL 52 c ja d §:issä. Liiketoimintasiirron osalta on kuitenkin todennäköisesti tarkoitettu sovellettavan samoja sääntöjä kuin EVL 52 b ja c §:issä, jolloin voidaan katsoa, että liiketoimintasiirto ei voi sisältää mahdollisuutta vähentää poistoja normaalista vähennysoikeudesta poikkeavasti. Tällöin liiketoimintasiirrossa on samat poisto-oikeudet ja rajoitteet verotuksessa kuin EVL 52 b ja c §:issä.²⁰⁹

Varainsiirtoveron verovapaus ei koske kaikkia liiketoimintasiirron toimia. Tämä on syytä huomata, ja tällä pyritään mahdollisesti estämään varainsiirtoveron kiertäminen liiketoimintasiirrolla. VsVL 52 §:n mukaan verovirasto palaut-

²⁰⁸ Järvenoja 2007:203–204

²⁰⁹ Järvenoja 2007:205–206

taa hakemuksesta maksetun veron, jos liiketoimintasiirto on EVL 52 d §:n mukainen ja siinä on siirretty liiketoimintakokonaisuuteen kuuluva kiinteistö tai arvopaperi toimintaa jatkamaan perustetulle yhteisölle. Varainsiirtovero-
huojennuksen saa tällöin vain EVL:n mukainen liiketoimintasiirto. KHO:n ratkaisu 1997:88 puoltaa tätä näkemystä. Siinä varainsiirtoverohuojennus ei sovel-
tunut, koska toimi ei ollut EVL 52 d §:n mukainen. Varainsiirtoverohuojennus edellyttää, että siirto tehdään toimintaa jatkamaan perustettuun yhtiöön. Vero-
huojennus ei ole mahdollinen toimivan yhtiön ollessa vastaanottava yhtiö. Tä-
mä seikka on huomioitava verosuunnittelun osalta. Liiketoimintasiirtoa varten perustettujen yhtiöiden on katsottu olleen verohuojennuksen piirissä veroviras-
tojen toimesta. Veron palautushakemus on tehtävä VsVL 43 §:n mukaisesti. KHO on ratkaisullaan 2006:32 pyytänyt EY-tuomioistuimelta ennakkoratkaisua
varainsiirtoveron perimisen oikeellisuudesta, kun varainsiirtoveroa peritään osakeyhtiöön tehtävästä apporttisijoituksesta ja sijoituksen tekevä verovelvollinen saa vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön osakkeita.²¹⁰

6.2 Liiketoimintasiirto ja verovapaa osakeluovutus

Liiketoimintasiirto on saanut mielenkiintoisen ulottuvuuden yritysjärjestelyjä toteutettaessa. Tämä johtuu EVL 6 b §:n säätämisestä ja sen aiheuttamista uusis-
ta tulkintaongelmista ja mahdollisuuksista.

Yritysjärjestelydirektiiviä laadittaessa liiketoimintasiirto nähtiin mahdollisena veronkiertämistoimena. Liiketoimintasiirto ja välittömästi sen jälkeen tapahtuva vastaanottavan osakeyhtiön osakekannan myynti nähtiin veronkiertomahdollisuutena, ja siten sille luotiin vahva lainsäädännöllinen tuki EVL 52 h §:n sovel-
tamiselle.²¹¹

Siirtävä yhtiö ei saavuta liiketoimintasiirrolla mitään erityistä ja poikkeavaa veroetua ja mikäli toiminnalle on olemassa riittävä taloudellinen syy, ei EVL 52 h § sovellu toteutettuun yritysjärjestelyyn. KVL on antanut tätä tukevan ratkai-
sun, jossa EVL 52 h §:ää ei sovellettu liiketoimintasiirron jälkeiseen välittömään

²¹⁰ Blumme 2008:183, Immonen 2008:354–356

²¹¹ Järvenoja 2007:336

osakekannan myyntiin, sillä kaupalle oli esitetty liiketaloudellisia syitä. Tällöin vastaanottavan yhtiön osakekannan myynti välittömästi siirron jälkeen ei voine merkitä EVL 52 h §:n soveltamista. Tämä johtuu siitä, että vero seuraantuisi niin liiketoimintakaupassa kuin siirron jälkeisessä osakekaupassa.²¹²

EVL 6 b § on saanut aikaan uuden verosuunnittelun ulottuvuuden. EVL 6 b §:ssä säädetään, että osakkeet ovat verovapaasti luovutettavissa, jos verovelvollinen on omistanut ne yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan, joka on päättynyt enintään vuotta ennen luovutusta, ne muodostavat vähintään kymmenen prosentin osuuden luovutettavan yhtiön osakepääomasta ja luovutettavat osakkeet kuuluvat näin omistettuihin osakkeisiin. Kymmenen prosentin vaatimus koskee luovutettavan yhtiön osakepääomaa, eikä siihen vaikuta käytössä oleva äänivalta. Omistusrajaosuus on verovelvolliskohtainen, jolloin se ei täyty konserniyhtiöiden yhteenlasketusta omistuksesta. Osakeomistuksen on oltava välitön.²¹³

Luovutettavien osakkeiden on myös kuuluttava EVL 6 b §:n säännöksen mukaisesti myyjän käyttöomaisuuteen. Myyjän on lisäksi harjoitettava elinkeinoverolain alaista toimintaa. Verovelvollisen on myös syytä varmistaa veronsaajalta, että osakkeet katsotaan myös veronsaajan mielestä käyttöomaisuuteen kuuluviksi ja että myyjäyrittystä verotetaan elinkeinoverolain mukaisesti²¹⁴.

Tällöin joudutaan tulkitsemaan EVL 6 b §:n vaikutusta siirron yhteydessä saatuihin osakkeisiin ja VML 28 §:n vaikutusta tähän. EVL 52 h § ei sovellu ongelmaan, mikäli siirto on toteutettu EVL 52 d §:n mukaisesti. Tulkintaongelmana nousee siis esille mahdollisuus evätä EVL 6 b §:n soveltuminen, mikäli liiketoiminnan yhtiöittäminen liiketoimintasiirrolla katsotaan tapahtuneen tarkoituksena välttää liiketoimintakaupasta syntyvä varallisuuden arvonnousun realisointuminen veronalaiseksi tuloksi. Kyseeseen tulisi siis veronkiertäminen.²¹⁵

Kyseisissä järjestelyissä liikutaan laintulkinnan rajamailla. Verovelvollisen on hyvä huomata toimeen liittyvä riski ja varautua mahdolliseen selvitykseen toimenpiteen liiketaloudellisista perusteista²¹⁶. Liiketoiminnan yhtiöittäminen

²¹² Immonen 2008:488–490, Järvenoja 2007:336

²¹³ Andersson & Ikkala 2005:152–153

²¹⁴ Lepistö 2004:11

²¹⁵ Järvenoja 2007:336–337

²¹⁶ Andersson, Ikkala & Penttilä 2009:186

käyttämällä liiketoimintasiirtoa on liitoksissa toisaalta verolliseen yrityskauppaan ja toisaalta verosuunnittelun ja veron kiertämisen rajamailla käytävään konsernin rakenteen järjestelyyn.²¹⁷ Tällöin on selvitettävä tilanteet, joissa VML 28 §:ää sovelletaan ja estetään EVL 6 b §:n soveltuminen.

Verovapaus ei kuitenkaan sovellu yhteisöön, joka harjoittaa pääomasijoitustoimintaa. Tämä johtuu osakkeiden läheisestä liitännästä vaihto-omaisuuteen. Pääomasijoitustoiminnassa osakkeet eivät ole pysyviä sijoituskohteita, kuten käyttöomaisuusosakkeiden status edellyttäisi. Toisaalta vuoden omistusaikaan ei ole kovin pitkäaikainen rajoitus. EVL 6 b §:n verovapaus ei sovellu kiinteistö eikä asunto-osakeyhtiöön. Siirtävä yhtiö ei saa olla myöskään osakeyhtiö ”jonka toiminta tosiasiallisesti käsittää pääasiallisesti kiinteistöjen omistamista ja hallintaa”. Tällöin arviointi perustuu toiminnan kokonaisarviointiin.²¹⁸

Kun tarkastellaan syitä, miksi EVL 6 b § ei voisi soveltua liiketoimintasiirtoon ja osakkeiden verovapaaseen edelleenluovutukseen vuoden omistujan jälkeen, voidaan tarkastella yhden vuoden omistuksen vaikutusta. Järvenoja²¹⁹ tulkitsee, että EVL 6 b §:ssä säädetyn osakeluovutuksen verovapauden edellyttämää yhden vuoden omistusaikaa ei voida pitää yritysjärjestelydirektiivin vastaisena. Tämä johtuu siitä, että mikäli osakkeet edelleen luovutetaan ennen yhden vuoden omistujan täyttymistä, se ei aiheuttaisi liiketoimintasiirron hyväksymättä jättämistä, koska niiden luovutus olisi veronalaista. Mikäli laintulkinta olisi Järvenojan tulkinnan vastainen, se tarkoittaisi, että osakkeiden omistamiselle olisi asetettu vähimmäisomistusaika siirron yhteydessä. Tätä taas ei voitaisi pitää yritysjärjestelydirektiivin mukaisena. On myös muistettava, ettei kansallinen lainsäädäntö saa asettaa direktiivin asetuksille ja tavoitteille sen tarkoitusta suurempia ehtoja ja vaikeuttaa kohtuuttomasti järjestelyjen toteuttamista.²²⁰

VML 28 §:n soveltamisen puolesta puhuvana argumenttina voidaan käyttää verovelvollisen verotuksellisen tilanteen olennaista muutosta ja saatavaa suurta veroetua siirryttäessä verollisesta toimesta verovapaaseen. VML 28 §:n soveltaminen olisi kuitenkin hankalaa. On huomioitava, että verovelvollisella on oi-

---

²¹⁷ Järvenoja 2007:337

²¹⁸ Andersson, Ikkala & Penttilä 2009:177–178

²¹⁹ Järvenoja 2007:337

²²⁰ Järvenoja 2007:60, 337, Mehtonen 2001:64

keus valita tarjolla olevista vaihtoehtoista edullisin ja se voi koitua veronsaajan vahingoksi. Verojärjestelmän lähtökohtana on verovelvollisen valinnanvapaus lainsäännösten asettamissa rajoissa ja tämä periaate on EY:n tuomioistuimen tuomiossa selvästi myös julkilausuttu. Verosuunnittelu on sallittua ja verovelvollisella on oikeus käyttää lain sallimaa välinettä verovapaan tulon hankkimiseksi. Verovapauden mahdollisuus osakeluovutuksessa on lainsäätäjän tekemä ratkaisu, ja EVL 6 b §:n yhden vuoden omistusajalla on oltava vahva asema tulkinnassa. Verovelvollisen valinnanvapaus ei ole rajaton ja merkittävimmän rajan valinnanvapaudelle asettavat veronkiertämistä estävät säännökset.²²¹

Järjestelyjä ja toimia tarkasteltaessa on kuitenkin arvioitava kokonaisuutta ja niiden liiketaloudellisia syitä. Hallituksen esityksessä²²² on otettu kantaa liiketoimintasiirtoon ja osakkeiden vuoden omistusaikaan. Esityksessä todetaan, että vaatimus yhden vuoden omistusajasta on lyhyt silmälläpitäen yritysjärjestelyjä ja huomiota tulee kiinnittää järjestelyihin kokonaisuutena sekä niiden taloudellisiin perusteisiin. Esityksessä todetaan myös, että tilannetta voidaan arvioida verotuksessa veronkiertosäännös huomioon ottaen myös silloin, kun yhden vuoden omistusaika luovutushetkellä täyttyy.²²³

Mikäli verovelvollinen yhtiöittää liiketoimintakokonaisuuden liiketoimintakaupan sijasta ja realisoii vuoden omistusajan kuluttua umpeen yhtiön osakkeet, toimeen puuttuminen EVL 52 h §:n nojalla on vaikeasti perusteltavissa. HE 92/2004 voidaan tulkita tarkoittavan, että liiketoimintasiirtoon ei puututa, mutta EVL 6 b §:n soveltamisperusteet arvioidaan itsenäisesti. Tämän voi altistaa kritiikille siitä syystä, että EVL 52 h §:n nojalla voidaan evätä vain EVL 52 d §:n soveltaminen eikä sillä voida puuttua EVL 6 b §:n soveltamiseen. Tällöin EVL 52 h § tarvitsee tuekseen VML 28 §:n, jolloin voidaan tulkita, että kyseessä eivät voi olla verovapaasti luovutettavat osakkeet, sillä ne on hankittu veroneutraalia väylää hyväksikäyttämällä. Tämantapainen argumentointi ei Immosen²²⁴ mukaan voi olla tarkoituksenmukaista ja se olisi liiallista puuttumista verovelvollisen valintaoikeuteen. Tästä päätellen voidaan todeta, että EVL 6 b §:n mahdollistama verovapaa toimi on vaikeasti evättävissä ja liiallinen puuttuminen ve-

²²¹ Andersson 2009:186, Immonen 2006:430, Järvenoja 2007:337–338, Penttilä 2008:90–91

²²² HE 92/2004 vp.

²²³ HE 92/2004 vp.

²²⁴ Immosen 2007:86

rovelvollisen verosuunnittelu-oikeuteen ei ole tarkoituksen- eikä lain mukais-
ta.²²⁵

---

²²⁵ Immonen 2007:86

7 OSAKEVAIHTO VEROTUKSESSA

Normaalisti osakevaihto katsotaan verotuksessa veronalaiseksi luovutukseksi. Luovuttajia verotetaan luovutettujen osakkeiden arvonnoususta luovutusvoittona. EVL 52 f § luo tähän kuitenkin poikkeuksen. Sen mukainen osakevaihto mahdollistaa verottoman osakkeidenvaihdon. EVL 52 f §:ssä säädetään edellytyksistä, joilla kohdeyhtiön osakkeenomistajien luovutusvoittoverotus lykkään-
tyy hetkeen, jolloin he luovuttavat saamansa hankkivan yhtiön uudet osakkeet. Osakevaihdolle ei ole yhtiöoikeudellista vastinetta, ja se katsotaan suunnatuksi apporttiluovutukseksi. Osakevaihdolla ei ole välitöntä verovaikutusta vastapuoliin mutta välillinen kylläkin. Se voi tulla esille, mikäli yli puolet yhtiön osakkeista vaihtaa omistajaa. Tällöin käyttämättömät tappiot ja yhtiöveron hy-
vitykset voidaan menettää. Osakevaihto käsittää sananmuotonsa mukaan vain osakeyhtiöiden osakkeet.²²⁶

7.1 Osakevaihtosäännöksen soveltamisedellytykset

EVL 52 f § edellyttää, että osakeyhtiö hankkii sellaisen osuuden toisen osakeyhtiön osakkeista, että sen omistamat osakkeet tuottavat enemmän kuin puolet toisen yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Tällöin yhtiön on hankittava sananmukaisesti yli puolet osakkeiden antamasta äänimäärästä eikä ainoastaan osakkeista. Säännös ei edellytä, että hankkivan yhtiön tulisi hankkia kohdeyhtiön kaikkia osakkeita kerralla, vaan se voi hankkia ne osissa. Kohdeyhtiön osakkaiden veroseuraamukset voivat tällöin vaihdella sen mukaan, soveltuvatko ne EVL 52 f §:n piiriin vai eivät.

Vain ne osakekaupat, joilla hankkiva yhtiö saa kohdeyhtiössä ääntenenemmistön, saavat osakevaihtosäännöksen veroedut. Hankkivan yhtiön aikaisemmat osakekaupat eivät tällöin saavuta verovapautta, mikäli niillä ei ole saavutettu yli puolta äänimäärästä kohdeyhtiössä. Myöskään jälkikäteen myönnettävä verovapaus jo hankituille osakkeille ei sovellu. EVL 52 f §:n verovapaus soveltuu

---

²²⁶ Immonen 2006:315, Järvenoja 2007:215–216

myös tilanteisiin, joissa hankkivalla osakeyhtiöllä on jo yli puolet äänimäärästä ja yhtiö hankkii lisää osakkeita osakevaihdolla.²²⁷

Osakekauppaa voidaan pitää EVL 52 f §:n mukaisena osakevaihtona ainoastaan, mikäli hankkiva yhtiö saa yli puolet osakkeiden äänivallasta. Osakkeiden omistusmäärällä ei ole väliä. Hankkivan yhtiön on tällöin kiinnitettävä huomiota, onko kohdeyhtiöllä äänivaltaa rajoittavia tekijöitä yhtiöjärjestyksessään. Näin oli KHO:n ratkaisussa 2001 T 92, jossa yhtiö hankki yli puolet kohdeyhtiön osakkeista, mutta sai käyttää vain murto-osaa osakkeiden äänimäärästä. Tällöin EVL:n mukainen osakevaihto ei soveltunut ja toimi oli veronalainen. Yhtiöjärjestyksen äänestysrajoitus on merkityksellinen, jos hankkiva yhtiö hankkii kohdeyhtiön koko osakepotin²²⁸.

Optio- tai muu erityinen oikeus ei ole sellainen osakeoikeuteen rinnastettava oikeus, joka otettaisiin huomioon ääntenenemmistöä laskettaessa osakevaihdon yhteydessä. Se saa äänioikeutensa vasta vaihdossa osakkeisiin. KVL totesi ratkaisussaan 2003/6, että laskettaessa ääntenenemmistöä huomioon otetaan osakevaihdossa vain toteuttamishetkellä yhtiössä olevat osakkeet. Tällöin optioita eikä vaihtovelkakirjoja oteta huomioon. Ratkaisussa todettiin myös, että vaihtovelkakirjojen apporttisijoitusta käsitellään verotuksessa osakevaihdosta erillisenä tapahtumana eikä se estä osakevaihtosäännöksen soveltumista tehtyyn toimeen.²²⁹

Yhtiöjärjestyksessä voi olla lunastuslauseke. OYL 3:7 mahdollistaa sen, että yhtiö, osakkeenomistaja tai joku muu oikeutettu lunastaa uudelle omistajalle muulta kuin yhteisöstä siirtyvän osakkeen. Lunastuslauseke voi vaikuttaa osakevaihdon säännösten soveltumiseen. OYL 3:7.4 mukaan se, joka on saanut lunastuslausekkeen alaisen osakkeen, ei ole äänioikeutettu vaan oikeutettu ainoastaan jaettavaan varallisuuteen. Tämä on merkittävä seikka osakevaihdon soveltumisessa. Myös se, missä vaiheessa lunastuslausekkeen alainen osake voidaan lukea kuuluvan osakevaihtoa koskevien osakkeiden joukkoon, on huomioitava. Lunastuslauseke on ehdollinen ja määräaikainen. Oikeuskäytäntö on korostanut tosiasiallista ääntenenemmistön saamista, jotta EVL 52 f § soveltuu.

---

²²⁷ Blumme 2008:158–161

²²⁸ Blumme 2008:159

²²⁹ Järvenoja 2007:220–221

Tällöin hankkiva yhtiö saa tosiasiallisesti osakkeet ja äänivaltaoikeuden vasta, kun lunastuslausekkeen määräaika on kulunut umpeen eikä sitä ennen.²³⁰

Kohdeyhtiön yhtiöjärjestys voi sisältää myös suostumuslausekkeen. Tällöin EVL 52 f § ei sovellu, mikäli hankkiva yhtiö ei saa kohdeyhtiön suostumusta, sillä tällöin se ei saa äänioikeutta osakkeilleen. Myöskään äänivallattomat osakkeet eivät kuulu EVL 52 f §:n soveltamisalaan. Oikeuskäytännössä on katsottu, että ratkaisevaa on yhtiökokouksessa käytettävissä oleva tosiasiallinen äänivalta eikä laskennallinen äänivalta²³¹.

Kohdeyhtiön osakkeiden hankinta voi monesti tapahtua useassa erässä johtuen erilaisista osakkeenomistajista ja niiden tarpeista. Tällöin osakevaihdon soveltuminen osakkeiden hankintaan voi tulla kyseenalaiseksi, mikäli hankinta on ajallisesti ja asiallisesti hajanainen. On pystyttävä määrittämään, mikä osakevaihto on asiallisesti ja ajallisesti katsottavaksi yhdeksi kokonaisuudeksi, jolla on saavutettu määräysvalta kohdeyhtiössä. Määräysvallan saavuttamisen jälkeenhän kokonaisuudeksi katsomisella ei ole väliä, sillä EVL:n säännökset soveltuvat kaikkiin osakevaihtoihin niiden koosta ja tuomasta äänivallasta riippumatta. KVL:n ennakkoratkaisussa 1998/67 otettiin kantaa järjestelyn osakehankinnan kokonaisuuteen, asialliseen ja ajalliseen liityntään. Siinä katsottiin EVL 52 f §:n soveltuneen, kun osakkeet hankittiin kahdella eri osakeannilla, joista toinen oli suurosakkaille ja toinen pienosakkaille.²³²

Osakevaihto on suoritettava KHO:n ratkaisun 2005 T 254 mukaan siten, että hankkivana yhtiönä on jo toimiva ja rekisteröity yhtiö. Ratkaisussa erotetaan toimiva ja perustettava yhtiö toisistaan. Perustettava yhtiö ei voi olla ratkaisun perusteella hankkiva yhtiö mikäli EVL 52 f §:n tahdotaan soveltuvan. Toisaalta yritysjärjestelydirektiivi ei aseta osakevaihdon edellytykseksi, että hankkivana yhtiönä tulisi olla jo perustettu yhtiö. Direktiivi salli sananmuotonsa mukaan myös perustettavan yhtiön, jonka pääoma maksetaan kohdeyhtiön osakkeilla tehtävällä apporttisijoituksella.²³³

---

²³⁰ Järvenoja 2007:222–223

²³¹ Immonen 2006:320

²³² Immonen 2006:324–325

²³³ Järvenoja 2007:231

Rahavastikkeen määrästä säädetään EVL 52 f.1 §:ssä. Osakevaihdon rahavastiketta koskevat samat tulkintaongelmat kuin sulautumisen ja jakautumisen kohdalla. Esille nousee kysymys rahavastikkeen osakaskohtaisuudesta tai kokonaisuudesta. Oikeuskäytännössä tähän ei ole otettu suoraa kantaa. KVL:n ennakkoratkaisussa 2001/115 ylittyi sekä osakaskohtainen että yhteenlaskettu rahavastikkeen enimmäismäärä, joten se ei anna ratkaisua tulkintaongelmaan. Ratkaisusta kuitenkin ilmenee, että rahavastiketta ei lasketa osakelajeittain.²³⁴ Immonen²³⁵ katsoo, että rahavastike lasketaan osakkeiden kokonaismäärästä eikä osakaskohtaisesti.

Direktiivi ei anna sananmukaista ratkaisua tulkintaongelmaan. Rahavastikemääräyksellä direktiivin tarkoituksena on luoda joustavuutta ja näin rahavastikkeen katsominen kokonaisuudeksi olisi EY-lain teleologisen tulkinnan mukaista. Hallituksen esityksessä²³⁶ ei ole otettu suoraa kantaa tähän. Katsottaessa rahavastike kokonaisuudeksi se toisi joustavuutta ja pienosakkaille mahdollisuuden luopua osakkeista.

Osakevaihtoa vastustavien osakkeet on lunastettava OYL 18:1:n mukaan niiden käyvällä arvolla. KHO on todennut ratkaisussaan 2003:13, ettei lunastus tai hyvitysmäärää oteta huomioon laskettaessa EVL 52 f §:ssä tarkoitettua rahavastiketta. Tällöin noudatetaan samaa linjaa kuin sulautumisen ja jakautumisen kohdalla.

7.2 Osakevaihdon veroseuraamukset

Osakevaihdon osalta EVL 52 f §:ssä ei ole säädöksiä hankkivan yhtiön saamien osakkeiden hankintamenon määräytymisestä. Tällöin on selvitettävä, tuleeko ne arvostaa verotuksessa niiden käypään arvoon vai hankkivan yhtiön kirjanpitoon merkitsemään arvoon. Osakevaihto on hankkivan yhtiön kannalta maksullinen osakeanti, jossa osakkeet merkitään apporttiomaisuutta vastaan. Vakiintunut oikeus ja verotuskäytäntö katsovat, että luovutettavien osakkeiden ve-

---

²³⁴ Järvenoja 2007:232–233

²³⁵ Immonen 2006:316

²³⁶ HE 177/1995 vp. s.14

ronalaisena luovutushintana on niiden käypä arvo luovutushetkellä²³⁷. Myös hankinnan kohteena olevan yhtiön verotuksessa arvostetaan saatu apporttisijoitus sen käypään arvoon eli siihen arvoon, joka on katsottu luovuttajan veronalaiseksi luovutushinnaksi.²³⁸

Osakevaihdon hankittujen osakkeiden hankintahinnaksi tulee verotuksessa katsoa niiden käypä arvo osakevaihdon hetkellä. Tätä näkemystä puoltaa KHO:n ratkaisu 2002:81, jossa osakkeiden hankintamenona hankkivan yhtiön verotuksessa pidettiin niiden käypää arvoa osakevaihdon hetkellä. Kirjanpitoon merkityillä arvoilla ei näin ollen ole merkitystä hankintamenon määrän arviointiin verotuksessa. KHO:n ratkaisua perusteltiin sillä, että osakevaihdossa on kyse hankkivan yhtiön apporttisijoituksesta. Apporttisijoitusta on taas arvioitu verotuksessa vaihdoksi, jossa osakkeiden luovutushintana pidetään niiden käypää arvoa. KVL:n aikaisempi ratkaisu 1997/131 tukee tätä näkemystä. KVL totesi ratkaisussaan, että kyse on vaihdon luonteisesta apporttisijoituksesta, joten osakkeet arvostetaan niiden käypään arvoon. Osakkeiden hankintamenosta säädetään EVL 14 §:ssa.²³⁹

EVL 52 f §:n mukainen osakevaihto ei realisoi luovutettujen osakkeiden arvonnousua veronalaiseksi tuloksi. Luovutusvoittoverotus lykkääntyy, kunnes kohdeyhtiön osakas luovuttaa vastikkeena saamansa osakkeet edelleen. Luovutus voi olla luovutusvoittoa tai -tappiota. Vastikkeena saatu rahavastike on veronalaista tuloa. Saatu rahavastike vähennetään osakkeiden hankintamenosta. Osakevaihtoon sovelletaan jatkuvuusperiaatetta, joten vastikkeena saatujen osakkeiden hankintameno ja omistusaika määräytyvät vaihdossa luovutettujen osakkeiden mukaan aivan kuten sulautumisen ja jakautumisen kohdalla.²⁴⁰

Verovelvollisen on hyvä huomioida osakevaihdon yhteydessä niin sanottu exit tax -säännös. Tämä tarkoittaa EVL 52 f.3 §:n mukaan sitä, että jos osakevaihdossa osakkeita saanut henkilö Suomen lainsäädännön tai kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevan sopimuksen mukaan siirtyy asuvaksi muussa valtiossa kuin Suomessa ennen kuin kolme vuotta on kulunut sen verovuoden päät-

---

²³⁷ KHO 2002:81

²³⁸ Blumme 2008:166–167, Immonen 2006:329–330

²³⁹ Järvenoja 2007:244–246

²⁴⁰ Järvenoja 2007:247, 252–255

tymisestä, jonka aikana osakevaihto on tapahtunut, luetaan syntynyt arvonnousu sen verovuoden tuloksi, jona henkilö siirtyy muualla asuvaksi. Säännös koskee verovelvollista, joka muuttuu rajoitetusti verovelvolliseksi, sekä tilannetta, jossa verovelvollisen verosopimuksen asuinvaltioksi katsotaan toinen sopimusvaltio²⁴¹. Tällöin osakevaihdossa lykkääntynyt luovutusvoitto realisoituu.

Osakevaihdossa optio-oikeudet siirtyvät hankkivalle yhtiölle. Tällöin voi nousta esille kysymys, onko optio-oikeudet luovutettu, jolloin vero seuraantuisi, ja saatu uudet optio-oikeudet tilalle vai voiko tilanteeseen soveltaa jatkuvuusperiaatetta. KVL on katsonut ennakkoratkaisussaan 2002/29, että ainakin hankkivan yhtiön antaman samanehtoisen optio-oikeuden saaminen osakevaihdossa luovuttavan yhtiön optio-oikeuden tilalle ei aiheuta veron purkautumista. Tällöin tämän tyyppiseen järjestelyyn sovelletaan jatkuvuusperiaatetta. Tilanne voi olla toinen, mikäli optio-oikeuksien ehdot eriävät osakevaihdon seurauksena.²⁴²

Vaikkei osakevaihto ole luovutus, on se omistuksenmuutos. Tällöin siihen liittyy vaara menettää kohdeyhtiön vahvistetut tappiot²⁴³ ja käyttämättömät hyvitykset²⁴⁴. Hankkivan yhtiön on mahdollista pyytää poikkeuslupaa tappion käyttämiseen osakevaihdon jälkeen, ja lupa on myös myönnetty.²⁴⁵

Varainsiirtovero realisoituu osakevaihdossa. VsVL 15 §:n mukaan osakevaihdossa hankkiva yhtiö suorittaa varainsiirtoveroa hankkimiansa osakkeiden arvon perusteella 1,6 prosentin suuruisen veron. Julkisen kaupankäynnin kohteena olevista arvopapereista ei ole suoritettava varainsiirtoveroa VsVL 15.5 §:n mukaan. Varainsiirtovero määrätään VsVL 20 §:n mukaan kauppahintamerkinän puuttuessa vastikkeen käyvästä arvosta eli todennäköisestä luovutushinnasta.²⁴⁶

---

²⁴¹ Immonen 2006:328

²⁴² Järvenoja 2007:268–269

²⁴³ TVL 122 §

²⁴⁴ YHL 8.3 § ja 5a.1 §

²⁴⁵ Immonen 2006:331

²⁴⁶ Blumme 2008:169–170

8 VERONKIERTO

Yritysjärjestelyjen tarjoama veroetu saattaa houkutella verovelvollisia toimiin, joiden ainoa tavoite on veroedun saavuttaminen. Näin ei kuitenkaan ole asia suurimmassa osassa järjestelyitä. Tehdyt toimet voivat perustua puhtaasti liike-taloudellisiin perusteisiin, joiden myötä on saavutettu verotuksellisia etuja. Täl-löin verovelvollisen on hyvä tiedostaa rajanveto verosuunnittelun ja veronkier-ron välillä.

Yritysjärjestelyjen lakisäännöt sisältävät veronkiertonormeja. Näitä on kan-sallisessa laissamme sekä yritysjärjestelydirektiivissä. Monen verolain yhtäai-kainen soveltuvuus ja sen tuoma epäselvyys vaativat selvennystä. Tässä luvus-sa syvennyttään järjestelyihin liittyvään veronkiertoon ja sitä ehkäiseviin nor-meihin. Luvussa perehdyttään myös verotusratkaisujen tulkintaperiaatteisiin.

8.1 Legaalinen ja illegaalinen verontorjunta

Verontorjunnaksi kutsutaan niitä verovelvollisen reaktioita, joilla pyritään va-pautumaan verosta taloudellisena rasituksena. Verontorjunta jaetaan menette-lyn hyväksyttävyyden suhteen legaaliseen eli lailliseen verontorjuntaan ja ille-gaaliseen eli laittomaan verontorjuntaan.²⁴⁷

Legaalisessa verontorjunnassa verolaki mahdollistaa verosta vapautumisen tai lievän verokohtelun. Legaalinen veronkierto voi saada varsin monia muotoja. Eräitä legaaliseen verontorjuntaan kuuluvia muotoja ovat verotukien hyväksi-käyttö, aineellinen veronvälttäminen ja muodollinen veronvälttäminen.²⁴⁸

Verotukien sääntöjenmukaisessa hyväksikäytössä liikutaan aina legaalinen veron-torjunnan alueella. Veronhuojennukset kuuluvat verotukiin. Niihin ryhdyttäes-

²⁴⁷ Lehtonen 2000:42–43, Tikka 1972:24

²⁴⁸ Lehtonen 2000:43, Tuominen & Linnakangas 1995:21–22

sä lainsäätäjä on katsonut veropoliittisesti tarkoituksenmukaiseksi pyrkiä saamaan verovelvollisissa aikaan reaktion ryhtyä verontorjuntaan.²⁴⁹

Aineellinen veronvälttäminen tarkoittaa menettelyä, jossa verovelvollinen jättää toteuttamatta verolainsäädännön sellaisen tosiseikan, johon verovelvollisuus liittyy. Tämä toimintatapa on lainsäädännön sallimissa rajoissa.²⁵⁰

Verolainsäädännön tulisi olla johdonmukainen ja symmetrinen. Se ei saisi sisältää veroansoja eikä aukkoja. Epäjohdonmukainen ja epäsymmetrinen verolainsäädäntö mahdollistaa muodollisen veronvälttämisen. Tällä tarkoitetaan verolainsäädännön aitojen aukkojen, veronalaisuuden ja vähennyskelpoisuuden epäsymmetrisyyden hyväksikäyttöä. Aukkojen hyväksikäytöllä tarkoitetaan sellaisten veroetujen hankkimista, joita lainsäätäjä ei ole tarkoituksellisesti luonut mutta jotka eivät ole estettävissä voimassa olevalla lailla.²⁵¹ Siirtyminen verotuksellisesti säädellystä tilanteesta sääntelemättömään ei ole aina tarkasti määriteltävissä. Se perustuu viimekädessä normin määritelmään.²⁵²

Illegaalinen verontorjunta voidaan jakaa veronkiertämiseen ja verovilppiin. Illegaaliossa toimessa verovelvollisen tavoittelemaa etua ei pidetä lainsäädännön mukaan hyväksyttävänä ja tämä etu voidaan evätä. Verolakiin sisältyy veronkiertämistä ehkäiseviä säännöstöjä, joilla pyritään estämään verolain tarkoitukselle vieraiden veroetujen saavuttamista. Tehokkaaksi ja tarkaksi tunnettu ensimmäisen asteen verotusmenettely ja verotarkastusjärjestelmä ennaltaehkäisevät illegaalisten verontorjuntakeinojen käyttöä.²⁵³

Verovilpissä verovelvollinen pyrkii vapautumaan verolain mukaan riidattomasta ja odotettavissa olevasta veronmaksuvelvollisuudesta. Tilanne tulee eteen usein, kun verovelvollisella ei ole käytettävissään veronmaksua neutralisoivaa keinoa. Verovilpissä käytetty keino on laitton, ja se ilmenee usein ilmoittamisvelvollisuuden rikkomisena tai väärän tiedon antamisena veroviranomaiselle tai veronmääräämiseen vaikuttavan seikan salaamisena verotuksessa. Siitä voi seurata vero- ja rikosoikeudellisia seuraamuksia. Veroseuraamukset voivat

²⁴⁹ Lehtonen 2000:44–45, Tikka 1972:24

²⁵⁰ Lehtonen 2000:45, Tuominen 1995:22

²⁵¹ Andersson 2006:5, Lehtonen 2000:46–48

²⁵² Makkonen 1998:122–123

²⁵³ Lehtonen 2000:55–56, Tikka 1972:25

olla ankaria veronmaksajan kannalta, jos hän ei pysty todistelemaan mielestään ankaraa seuraamusta edullisemmaksi. Verovelvollisella on todistustaakka veronsaajan näytettyä toteen vilpin muodostuneen ja esitettyään arvion toimitettavasta verotuksesta. Verovelvollisen oikeusaseman heikkous on tosiasiallinen veroseuraamus hänen verovilpistään.²⁵⁴

8.2 Verosuunnittelu, veronminimointi ja veronkierto

Suomessa verosuunnittelusta ei ole nimenomaista säännöstä. Verosuunnittelussa selvitetään eri toimintavaihtoehtoihin liittyvät veroseuraamukset ja otetaan ne huomioon arvioitaessa eri vaihtoehtojen edullisuutta verovelvollisen kriteerien ja tavoitteiden kannalta. Verosuunnittelussa toiminta perustuu kokonaistaloudellisesti edullimpaan vaihtoehtoon, jossa verot ovat yksi osa kaikista maksettavista kustannuksista. Verosuunnittelun avulla pyritään tuomaan esille eri vaihtoehtoihin liittyvät verotukselliset vaikutukset ja estämään verohaittojen ja hallitsemattomien veronmaksutilanteiden syntyminen. Verosuunnittelua ei hallitse verontorjunta eikä veroetujen saaminen, ja se on täysin legaalisiin toimiin perustuvaa varautumista ja selvittämistä. Verosuunnittelu on luonnollinen ja välttämätön osa yrityksen taloussuunnittelua.²⁵⁵

Veronminimointiin kuuluu toimenpiteet, joiden ensisijaisena tavoitteena on veroedun saavuttaminen. Veron minimointi voi olla joko legaalista eli veronsäästämistä tai illegaalista eli veronkiertämistä. Jonkin toimenpiteen leimaaminen veron minimoimiseksi ei saa vielä sisältää kannanottoa kysymykseen, miten siihen on verotuksessa suhtauduttava.²⁵⁶

Veronsäästäminen on onnistunut veron minimoimistoimi. Siinä on kyse verovelvollisen disponoinneista, joilla verovelvollinen on saavuttanut tavoittelemansa veroedun. Tällöin verotuksen toimittaja on hyväksynyt lainmukaisena verovelvollisen esittämän verolaintulkinnan verotuksessa. Tällöin verovelvollisen tekemä toimi ja saama etu ovat hyväksyttäviä ja verolakia tulkitaan vero-

²⁵⁴ Lehtonen 2000:68–71, Ikkala 1997:19, Tuominen 1995:21–22

²⁵⁵ Ikkala 1997:19, Immonen 2007:78, Juanto & Linnakangas 2008:288, Lehtonen 2000:95–98

²⁵⁶ Tikka 1972:21, Tuominen 1995:21–22

velvollisen kannalta suotuisasti. Mikäli verovelvollisen disponointia ei hyväksytä, sovelletaan siihen vero-oikeudellista kompetenssinormia, kuten veronkierron yleissäännöstä. Tällöin on kyse epäonnistuneesta veronminimointi yrityksestä ja se sijoittuu illegaalisen verontorjunnan alueelle.²⁵⁷

Veronkiertämisen termillä tarkoitetaan sellaisia verovelvollisen toimia, joilla tavoitellaan lainsäätäjän tarkoitukselle vieraita verohyötyjä ja joiden synnyttämille ratkaisutilanteille on tunnusomaista verolain säännöksen sanamuodon normaalin tulkinnan ja säännöksen ration välinen jännitystila. Verovelvollinen voi veronkiertämistilanteessa esimerkiksi vaatia veroedun tuovan säännöksen formaalia lain tulkintaa ja soveltamista disponointiinsa, jotta hän saavuttaisi tavoittelemansa edun tai välttyisi epäedulliseen johtavan säännöksen tunnusmerkistön täyttymiseltä. Veronkierrosta ei kuitenkaan pitäisi välittömästi seurata verovelvolliselle haitallisia seuraamuksia, mikäli veroilmoituksessa on annettu toimenpiteistä oikeat ja riittävät tiedot. Toisaalta veroviranomaiset voivat tulkita tehdyt toimet toisella tavalla kuin verovelvollinen.²⁵⁸

Veronkiertämisen kannalta järjestelyjen verosuunnittelussa on osattava arvioida, mitkä edellytykset yritysjärjestelyn tulee täyttää, jotta sovelletaan normaalia lain tulkintaa. Verovelvollisen on tiedettävä myös, milloin järjestelyjen normaali lain tulkinta voidaan ohittaa ja toimea käsitellä veronkiertämisenä. Jotta verovelvollisen toimi saa normaalista verokohtelusta poikkeavan verokohtelun, tulen sen täyttää tietyt kriteerit. Tällöin järjestelyn tulee sopia asianomaisessa lainkohdassa määrättyyn muottiin. Tämän takia suunnittelu on erityisen tärkeää, jotta järjestelyn taloudelliset perusteet saadaan sovitetuksi verolain määrittämään kehikkoon.²⁵⁹

Veronkiertämisessä liikutaan säännöksen sananmuodon tulkinnan raja-alueilla. Siinä toimitaan hyväksyttävän ja ei-hyväksyttävän alueen rajalla, jossa verovelvollinen ottaa verolain soveltamisriskin.²⁶⁰ Suomessa veroedun epäämiseen on suhtauduttu soveltamalla lakia realistisella tavalla, mikä ylittää lain sanatarkan tulkinnan. Tämän johdosta lakiimme on säädetty veronkierron yleislauseke.

---

²⁵⁷ Lehtonen 2000:50–51, Tikka 1972:28

²⁵⁸ Ikkala 1997:19, Tikka 1972:147–148, Juanto & Linnakangas (2008):288

²⁵⁹ Immonen 2007:80

²⁶⁰ Lehtonen 2000:51–52

Veronkiertoon sovellettavia säädöksiä yritysjärjestelyjen yhteydessä ovat VML 28, VML 29 ja EVL 52h §:t. Yritysjärjestelyjen verokysymykset voivat olla varsin vaikeita ja monitahoisia. Usein veronkiertosäännöstö soveltuu tehtyyn järjestelytoimeen, kun syntyy oikeudellisen muodon ja taloudellisen sisällön ristiriitailanne, sekä sarjatoimiin²⁶¹.

8.3 Verotusratkaisujen tulkintaperiaatteista

Verotuksen toimittajan ratkaisu verovelvollista kohtaan perustuu hänen saamiin verovelvollista koskeviin tietoihin sekä vero-oikeudellisiin normeihin. Verotuksen toimittaja tekee tältä pohjalta soveltamisratkaisun, jossa hän määrää verovelvollisen veroseuraamukset.²⁶²

Tikka²⁶³ jaottelee nämä oikeudelliset ratkaisutilanteet kolmeen ryhmään. Ensimmäisessä ryhmässä on kysymys selvistä tapauksista, joihin verotuksen toimittaja löytää siihen soveltuvan oikeusnormin ja voi vaikeudetta todeta, että annetut tosiseikat ja säännöstekstissä ilmaistu tunnusmerkistö ovat rakenteeltaan yhdenmukaisia. Toiseen ryhmään kuuluvat tulkintatilanteet. Tällöin lainsoveltaja osapuulleen tietää, mitä normeja pitäisi soveltaa, mutta säännöstekstin termit ja ilmaisut ovat riittävän epäselviä, ettei ole täysin riidatonta, sopivatko annetut tosiseikat lauseiden merkityssisältöön. Kolmannessa ryhmässä on kyse sääntelemättömistä tilanteista. Verotuksen toimittajalla on ratkaisupakko ja ratkaisu voi perustua kyseisessä tilanteessa analogiaan, eli hän voi soveltaa mielestään lähinnä soveltuvaa oikeusnormia tapaukseen. Suomessa noudatetusta verolain säätämistekniikasta johtuen raja tulkintatilanteen ja sääntelemättömän tilanteen välillä on usein hämärä. Tämä johtuu tietynasteisesta säännösten avoimuudesta.²⁶⁴

Edellä esitetyssä luokittelussa veronkiertämisongelmat sijoittuvat lähinnä tulkintatilanteisiin. Näissä tapauksissa on yleensä selvää, minkä normin sovelta-

---

²⁶¹ Juanto & Linnakangas 2008:289

²⁶² Tikka 1972:54–55

²⁶³ Tikka 1972:56–58

²⁶⁴ Tikka 1972:56–60

misalan ääri rajoilla liikutaan, ja kysymys on viimekädessä tämän normin soveltamisesta tai soveltamatta jättämisestä.²⁶⁵

Lainsoveltajan käyttäytymisestä tulkintatilanteissa ei ole laissa säädetty.²⁶⁶ Tällöin ratkaisevaa on se, mitkä tekijät vaikuttavat siihen valintaratkaisuun, jonka lainsoveltaja tekee eri tulkintamenetelmien välillä. Mikäli ratkaisu perustuu normilauseen erilaisille tulkinnoille, on lainsoveltajan ratkaisun perustuttava tulkintatilanteissa seuraamusharkintaan. Tällöin lainsoveltaja muodostaa itselleen eri oikeuslähteiden pohjalta alustavan käsityksen siitä, minkälaisiin eri lopputuloksiin tapauksessa on ylipäänsä mahdollista päätyä. Tämän jälkeen hän hahmottaa eri ratkaisuvaihtoehtoihin liittyvät oikeudelliset ja sosiaaliset seuraukset ja ottaa ne huomioon päätöksenteon kriteereinä.²⁶⁷

Verotukselle asetetut tavoitteet kuten talous- ja sosiaalipoliittiset päämäärät vaikuttavat ratkaisuvaihtoehtojen harkintaan. Tulkintavaihtoehtoja arvosteltaessa on pidettävä mielessä ne veropoliittiset päämäärät, joiden toteuttamiseksi kyseinen laki tai säännös on säädetty. Vero-oikeudellisessa argumentoinnissa taas jonkin ratkaisuvaihtoehdon tulkinnan puolesta voidaan vedota siihen, että lain systematiikka tai lain johdonmukainen soveltaminen vaatii kyseisenlaista tulkintaa. Toisaalta ratkaisujen oikeusvarmuus eli tietyn asteinen veroseuraamuksien ennustettavuus ja ratkaisujen oikeudenmukaisuus eli yhdenmukaisuus samanlaisten tapausten arvostelussa ohjaavat ratkaisutoimintaa. Ratkaisujen ennustettavuudella ja yhdenmukaisuusvaatimuksilla on ehdoton etusija.²⁶⁸

Verovelvollisella on mahdollisuus pyytää veroon liittyvässä asiassa ennakkotieto keskusverolautakunnalta. Ennakkotietomenettelyn hyödyntämiseen on syytä ryhtyä, mikäli verotekijän osuus on päätöksenteossa hyvin olennainen ja ratkaiseva tekijä. Verovelvollisella on myös mahdollisuus saada viranomaisilta ennakkotietoja ja verokonsultointia.²⁶⁹

Suomessa vero-oikeudessa vallitsee legaliteettiperiaate. Tämän mukaan verotuksen ja verovelvollisuuden on perustuttava lakiin. Tämän takia säännösteks-

---

²⁶⁵ Tikka 1972:61

²⁶⁶ Makkonen 1998:118

²⁶⁷ Tikka 1972:61–64

²⁶⁸ Tikka 1972:61–82, 87

²⁶⁹ Ikkala 1997:21–23

teillä on etuoikeutettu ja hallitseva asema oikeuslähteidemme joukossa huolimatta säännösaineiston rakentumisesta laajojen yleiskäsitteiden varaan sekä sen ilmaisujen avoimuudesta.²⁷⁰

Lainsoveltajat voivat tulkita normien kielellisten ilmaisujen asettamia tulkintarajoja eri tavoin. Tällöin soveltamistavat voidaan jakaa formalistiseen ja realistiseen tapaan. Verolakien formalistiselle soveltamiselle on luonteenomaista lain sanatarkan tulkinnan ajatus. Siinä pitäydytään säännöstekstin normaalissa merkitysisällössä ja vältetään poikkeavia ratkaisuja. Formalistisessa tulkintatavassa pitäydytään tiukasti subjektiivisessa arvostelussa, jolloin verotus perustuu verovelvollisen toimenpiteisiin sellaisenaan, eikä siinä kiinnitetä huomiota toimien tarkoituksenmukaisuuteen. Formalistiseen tapaan kuuluu myös verotuksessa relevanttien toimenpiteiden yksilöllinen ratkaisu.²⁷¹

Realistiselle tulkintatavalle on ominaista selvittää eri ratkaisuvaihtoehtoihin liittyvät seuraamukset. Ratkaisuissa kiinnitetään huomiota lain tekstin lisäksi lain ration selvittämiseen ja sen toteuttamiseen. Voidaan puhua myös tulkinnan teleologisuudesta.²⁷²

Tikka²⁷³ esittää, että verolakien soveltamistapaa luonnehditaan korostetun formalistiseksi eli sanatarkaksi. Tikka jättää kuitenkin soveltamisessa selvästi tilaa niin formalistiselle kuin realistiselle tavalle. Realistisen tavan tulee olla sidottuna lain tekstiin. Helminen²⁷⁴ katsoo, että vaikka lähtökohtaisesti formalistinen tulkintatapa on ensisijainen yritysjärjestelydirektiivin tulkinnassa, niin teleologinen tapa on myös saanut jalansijaa. Tulkinnassa on otettava huomioon EY-sopimuksen ja direktiivin tavoitteet. Mehtonen²⁷⁵ toteaaakin, että etenkin yritysjärjestelyjen dynaamisuudesta johtuen verolakien tulkinta edellyttää formalistisen ja realistisen tulkintatavan yhteensovittamista. Tämä johtuu siitä, että verolakien tulkinnassa törmätään usein yritysjärjestelyjen osalta vastakkaisiin suuntiin viittaaviin piirteisiin. Tällöin joustavalle tulkinnalle ja realismille olisi syytä

---

²⁷⁰ Tikka 1972:90–99, 105–109, Wikström 2008:22–24

²⁷¹ Tikka 1972:122–127

²⁷² Tikka 1972:127–128

²⁷³ Tikka 1972:129

²⁷⁴ Helminen 2008:56–57

²⁷⁵ Mehtonen 2001:221–222

antaa sijaa pelkästään tiukan formalistisen tulkinnan rinnalle. Wikström²⁷⁶ on Mehtosen kanssa samalla kannalla ja katsoo, että sananmuodon mukainen ja joustava tulkinta täydentävät toisiaan. Tämä on tarpeen, jotta verolait pystyvät sääntelemään sitä nopeammin muuttuvia taloudellisia olosuhteita.

8.4 Veronkierron ehkäisykeinoista

Veronkiertämistä voidaan pyrkiä ehkäisemään verolain eri soveltamistavoilla. Veronkiertämisproblematiikka on hyvin pitkälti asetettavissa verolain soveltamistavan formalistisuutta ja realistisuutta koskevaksi kysymykseksi. Veronkiertämistä on pyrittävä minimoimaan lainsäädännön sallimin keinoin.²⁷⁷

Veronkiertämiseen voidaan puuttua laatimalla yksityiskohtaisia säännöksiä. Yksityiskohtaiset säännöt selvittävät tarkasti rajat toimitettavassa verotuksessa ja verovelvollisen toimissa. Yksityiskohtaiset säännökset eivät kuitenkaan ole tehokas veronkiertämisen estävä keino, sillä säännökset laaditaan usein vasta, kun jotakin kiertämismuotoa on jo käytetty. Lisäksi se luo paisuvaa lainsäädäntöä, mikä lisää lain vaikeaselkoisuutta. Yksityiskohtaiseen sääntelyyn pyrkivä lainsäädäntötekniikka luo formalistista tulkintaa. Tämä ruokkii itse itseään, sillä formalismi on omiaan vanhentamaan säännökset nopeasti ja siten luomaan lainsäädännön tarvetta. Formalistinen laintulkinta saattaa johtaa perusteettomien veroetujen myöntämiseen tai liian ankariin veroseuraamuksiin suppeakatteisyytensä vuoksi.²⁷⁸

Yleislausekkeet muodostavat yhden tärkeimmistä veronkiertämisen ehkäisykeinoista. Siinä veronkiertämistilanteita kuvataan yleisesti luonnehtivin ja avoimin tunnusmerkein. Yleislauseke voidaan ymmärtää kompetenssinormiksi, jolla voidaan lisätä lain soveltajan toimivaltaa ja oikeutta ehkäistä veronkiertoa normaalin kompetenssin ylittyvillä laintäydentämisfunktion piiriin sijoittuvilla ratkaisuilla. Täten sen soveltamisalue on rajattu. Veronkiertämisen yleislausekkeessa kuten VML 28 §:ssä sen soveltamisalaa ei ole tarkoin rajattu. Sitä rajoit-

---

²⁷⁶ Wikström 2008:26–30

²⁷⁷ Tikka 1972:147–149

²⁷⁸ Tikka 1972:142–143, 148–150

tavina tekijöinä toimivat ennustettavuuden vaatimus sekä lainsoveltajien oma käsitys toimivaltansa rajasta.²⁷⁹

Yleislausekkeet ovat toissijaisia, sillä verolain säännönmukaisella tulkinnalla on aina etusija suhteessa yleislausekkeeseen. Yleislauseke soveltuu vain, mikäli säännönmukainen tulkinta johtaisi lain tarkoitusta loukkaavaan tulokseen. Tällöin tulkitaan yleislausekkeen mahdollista soveltuvuutta.²⁸⁰

8.5 Verotusmenettelylaki yritysjärjestelyissä

Verotusmenettelylain 28 § on veronkiertämisen yleislauseke. Sen ensimmäisessä virkkeessä säädetään, että jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on verotusta toimitettaessa meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa. Toisen virkkeen mukaan verotettava tulo ja omaisuus voidaan arvioida, jos kauppahinta, muu vastike tai suoritus aika on kauppakirjassa tai muussa sopimuksessa määrätty tai muuhun toimenpiteeseen on ryhtytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin. Toinen virke on hyvin avoin lainkohdan muotoilun osalta ja yritysjärjestelyjen osalta merkityksellistä onkin selvittää raja hyväksytyt verosuunnittelun ja veronkiertämisen välillä. Huomioitavaa on toisen virkkeen sanamuodon vaatimus, jonka mukaan verovelvollisen on nimenomaan tullut ryhtyä erityisiin toimenpiteisiin suoritettavasta verosta välttyäkseen. Veronkierron yleislauseke oli aikaisemmin VeL 56 §:ssä. Nykyisen säännöksen sisältö on pysynyt samana vanhan säännöksen kanssa ja siten entinen oikeuskäytäntö säilytti merkityksensä.²⁸¹

Yleinen veronkiertämispäykälä voi tulla sovellettavaksi vain tilanteissa, joissa on otettava kantaa toisen vero-oikeudellisen normin soveltamiseen tai soveltamatta jättämiseen. Säännöstä on sovellettava samansuuntaisesti, kuin sillä korvattua säännöstä olisi sovellettu. Yleinen lauseke mahdollistaa veron toimittajan

²⁷⁹ Tikka 1972:150–152, 189–190, 316

²⁸⁰ Tikka 1972:305

²⁸¹ Andersson 1996:41, Immonen 2006:422, Ryyänen Olli 2007:393, Tikka, Nykänen & Juusela. Yritysverotus I-II, 25. Luku (jatkuvatäydenteinen).

tarkastelun siirtymisen verotuksellisten relevanttien toimenpiteiden yksilöllisestä arvostelusta niiden kokonaisvaltaiseen arvosteluun. Tällöin voidaan katsoa, että verotuksen toimittajalle on annettu oikeus käyttää tunnusmerkistön määrittelemissä tilanteissa normaalin toimivallan ylittävää ja laajaa harkintavaltaa. VML 28 §:llä on lähinnä täydentävä rooli tilanteissa, joissa EVL 52 h § ei kata kaikkia sarjatoimen osia.²⁸²

On kuitenkin huomattava, että mikäli verovelvollisen tekemä järjestely on epänormaali tai se johtaa verosta vapautumiseen ja voi viitata luonteeltaan veronkiertoon, niin toimea ei tulisi automaattisesti tulkita veronkierroksi, vaan järjestely on tulkittava kokonaisuudessaan. Yleislauseketta tulee soveltaa vain, mikäli toimi ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta ja tehdyille toimenpiteille ei ole esittää riittäviä taloudellisia syitä. Mikäli näin ei toimita voi veronkiertopykälän käyttö muodostua liian laajaksi ja soveltamiskynnys puolestaan matalaksi. Yleislausekkeen soveltaminen tehtyyn toimeen edellyttää, että verovelvollinen on saanut hyväkseen tai tavoittelee konkreettista veroetua, jonka arvo on rahassa mitattavissa ja sen tulee olla olennainen. Tällainen on verottomuus yritysjärjestelyjen osalta, jonka vaikutus on myös mahdollista mitata rahassa vältettävien verojen muodossa. Veronkiertonormin soveltuminen edellyttää veroedun lisäksi sitä, että saatava tai tavoiteltava veroetu on perusteeton ja toimeen on ryhdytty nimenomaisesti veronkiertotarkoituksessa.²⁸³

VML 29 § eli peitellyn osingonjaon säännös ei sovellu yritysjärjestelyihin. Peitellystä osingosta verottamista voidaan pitää EVL:n yritysjärjestelysäännösten ja yritysjärjestelydirektiivin vastaisena. Sitä ei voida soveltaa EVL 52 h §:n kanssa. Peitellyn osingon säännös on soveltamisperusteiden osalta itsenäinen ja rajattu, mutta sitä on oikeuskäytännössä sovellettu samanaikaisesti VML 28 §:n kanssa eräissä tapauksissa, joissa sen omat soveltamisedellytykset eivät täyty. Tällöin VML 28 § ikään kuin korvaa peitellyn osingon säännöksen soveltamisedellytyksen puutteen. Yritysjärjestelyissä VML 28 ja 29 §:iä voidaan soveltaa yhdessä lähinnä monivaiheisissa toimissa.²⁸⁴

---

²⁸² Immonen 2007:79, Tikka 1972:215–218

²⁸³ Andersson 1996:43, Immonen 2006:422–423, Rynnänen 2007:393–399

²⁸⁴ Immonen 2007:79, Järvenoja 2007:329

8.6 Elinkeinoverolain veronkiertosäännös

Yritysjärjestelydirektiivin veronkiertosäännös on implementoitu EVL 52h §:ään, joten sillä on suora liityntä EY-oikeuteen. Tämä merkitsee sitä, että kyseistä normia tulkittaessa on otettava huomioon yritysjärjestelydirektiivin tarkoitus ja tätä myöten EU:n perussopimuksen periaatteet.²⁸⁵ Veronkiertosäännöksessä määritetään elinkeinoverolain 52 §:ssä tarkoitettuja yritysjärjestelymuotoja. EVL 52 h §:n mukaan 52 a-g §:ssä olevia säännöksiä ei sovelleta, jos on ilmeistä että järjestelyjen yksinomaisena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on ollut veronkiertäminen tai veronvälttäminen. Tällöin verotuksessa menetetään kunkin lainkohdan mukaiset jatkuvuuteen perustuvat veroedut. Se ei kuitenkaan tarkoita välttämättä koko järjestelyn osalta veroetujen menetystä, vaan vain osa yritysjärjestelyjen veroeduista voidaan evätä. EVL 52 a–g §:n mukaiset toimet edellyttävät direktiivin vaatimia taloudellisia syitä, jotta saavutetaan kyseiset veroedut.²⁸⁶

Hallituksen esityksessä²⁸⁷ todetaan, että EVL 52 g §:n, nykyään lainmuutoksen jälkeen EVL 52 h §, ottaminen lakiin oli tarpeellista, koska Suomessa ei ollut direktiivissä tarkoitettua veronkiertosääntelyä. Hallituksen esityksessä todetaan myös, ettei yleinen veronkiertosäännös ollut riittävä torjumaan yritysjärjestelyihin liittyvää veronkiertämistä.²⁸⁸

Hyväksyttävän vero-optimoinnin rajan etsinnässä nousevat tarkasteltavaksi verovelvollisen suorittamien toimien motiivit. Verovelvollisen on syytä varautua perustelemaan ja esittämään riittävät ja hyväksyttävät liiketaloudelliset perusteet toimilleen.²⁸⁹

Valtionvarainvaliokunnan mietinnössä 49/1995 on tarkennettu veronkiertämisen kriteerejä. Mietinnössä todetaan, että yritysjärjestelyjä koskevan sääntelyn tarkoituksena on se, ettei verotus olisi esteenä toteutettavissa liiketaloudellisiin perusteisiin toimeenpantavissa järjestelyissä, joissa on kysymys yritysrakenteiden muokkaamisesta, toiminnan uudelleen organisoinnista tai rationalisoinnista.

²⁸⁵ Kukkonen & Walden 2009:334

²⁸⁶ Immonen 2006:417, 419, Penttilä 2008:95

²⁸⁷ HE 177/1995 vp

²⁸⁸ Immonen 2006:240, HE 177/1995 vp.

²⁸⁹ Mehtonen 2001:57, 103–104

Tarkoituksena ei ole estää normaalia verosuunnittelua vaan toimia, jotka toteutetaan puhtaasti verotuksellisista syistä.²⁹⁰

VaVM 41/2005 otettiin kantaa EVL 52 veronkiertämisykälän sananmuutokseen ja haluttiin selventää yritysjärjestelysäännöksiä koskevan veronkiertosäännöksen laajentuvaa soveltamisalaa. Mietinnössä korostetaan sarjatoimien kokonaisharkintaa ja liiketaloudellisten perusteluiden tärkeyttä sekä veronkiertosäännösten soveltumattomuutta tällaisiin perusteltuihin tilanteisiin. Mietinnössä on myös todettu, ettei merkittävienkään veroetujen syntyminen järjestelyjen yhteydessä saa yksinään johtaa veronkiertosäännöksen soveltamiseen. Tällöin mietintö korostaa liiketaloudellisia perusteita ja korottaa EVL 52h §:n soveltamiskynnystä sekä vahvistaa säännöksen ennaltaehkäisevää asemaa toimien motiivien ohjaavana tekijänä.²⁹¹

EVL 52 h §:n tarkoituksena on korostaa liiketoiminnallisten perusteiden roolia yritysjärjestelyjen syynä. Se pyrkii asettamaan veroetujen tavoittelun yhdeksi osaksi yrityksen järjestelyjä eikä sen pääasialliseksi tarkoitukseksi. EVL 52 h §:n voi tulkita sallivan veronkiertämisen osana tehtyä toimea, muttei toimen pääasiallisena tarkoituksena tai tavoitteena²⁹². Tämä mahdollistaa verosuunnittelun, jossa verotus on yksi osa yrityksen tulossuunnittelua mutta ei sen pääasiallinen tarkoitus. Tätä tulkintaa puoltaa VaVM 49/1995.²⁹³ Merkityksellistä veronkiertopykälän soveltamisessa tehtyyn järjestelyyn on sen liiketaloudellisesti hyväksyttävien toimien merkitysten ja painoarvojen suhde saatuihin veroetuihin.²⁹⁴

Kun elinkeinoverolain veronkiertopykälän paikkaa muutettiin 52 g §:stä 52 h §:ksi, muutettiin samalla pykälän sanamuotoa. Entisen sanamuodon mukaan säännöksen soveltaminen edellytti, että veronkiertäminen oli järjestelyn yksinomainen tai pääasiallinen tarkoitus. Nykyinen sanamuoto edellyttää, että veronkiertäminen on yksi pääasiallisista tarkoituksista. Sanamuodon mukaan soveltamiskynnys on madaltunut. Lain esitöissä²⁹⁵ kuitenkin todetaan, että aiem-

²⁹⁰ Immonen 2006:420, VaVM 49/1995

²⁹¹ Immonen 2007:82, Penttilä 2008:94, VaVM 41/2005

²⁹² Penttilä 2008:93

²⁹³ Immonen 2006:420, Tikka 1972:32, VaVM 49/1995

²⁹⁴ Mehtonen 2001:101–102

²⁹⁵ HE 193/2005

min syntynyt käytäntö on edelleen relevanttia ja veronkiertämisen raja pysyy ennallaan, eikä muutos lisänne säännöksen soveltamistapauksia. Sanamuoto voidaan kuitenkin katsoa puoltavan entisestään liiketaloudellisten syiden merkitystä.²⁹⁶

Lainvalmisteluaineiston²⁹⁷ mukaan veronkiertämiseen voivat viitata keinotekoisten apuyhtiöiden perustaminen, perättäiset yritysjärjestelytoimenpiteet, yhtiötetyn toiminnan lopettaminen pian varojensiirron jälkeen ja saatujen varojen nopea edelleen myynti. Nämä eivät kuitenkaan saa automaattisesti laukaista veronkiertosäännösten soveltamista, mikäli järjestelyjen taustalla on hyväksyttävä taloudellinen syy. EU:n tuomioistuimien on ottanut kantaa yritysjärjestelydirektiivin 11 artiklaan. Tapaus *C-28/95 A. Leur-Bloem v. Inspecteur der Belastingdienst/Ondernemingen Amsterdam 2*. koski pääasiassa osakevaihdon verokohtelua. Ratkaisun perusteluista voidaan johtaa tulkintoja, joiden mukaan järjestely on tutkittava kokonaisuudessaan eikä veronkiertosäännöksen soveltaminen saa olla laissa automaattinen toimi vaan jokainen tapaus on yksilöllinen ja tutkittava kokonaisuudessaan. Ratkaisusta ilmenee myös, että vaikka uusi yritysraakenne olisi väliaikainen, voisi se silti olla taloudellisesti hyväksytysti perusteltu.²⁹⁸

Yritysjärjestelyt ovat usein vaiheittaisia. Ne voivat kestää vuosia ja muodostaa järjestelyjen osalta sarjatoimen. Sarjatoimet voivat avautua tarkasteluun vasta vuosienkin kuluttua. Tämän takia yrityksen olisi syytä kirjata järjestelyjen perusteena olevat liiketaloudelliset syyt muistiin, esimerkiksi hallituksen pöytäkirjaan, sillä veroviranomaiset eivät kaikissa tapauksissa pysty arvioimaan toimien syitä, joiden vaikutukset saattavat ilmetä vasta myöhemmin tai liittyä toteutumatta jääviin suunnitelmiin. Tällä voidaan välttyä yllättäviltä tilanteilta ja tarkoituksettomilta veroseuraamuksilta. Verottajalla on lähtökohtaisesti todistustaakka verovelvollisen veronkierrosta. Kuitenkin verovelvollisen on syytä pystyä perustelemaan liiketaloudellisesti toimensa, sillä liiketaloudellisten pe-

---

²⁹⁶ HE 193/2005

²⁹⁷ VaVM 49/1995, kohta 2

²⁹⁸ Immonen 2006:422–423, 427, Penttilä 2008:94

rusteiden puute yhdessä muiden tekijöiden kanssa saattaa johtaa tulkintaan, jossa veronsaajan näyttökynnys katsotaan ylittyneen.²⁹⁹

8.7 Elinkeinoverolain sisältämät terminologiset erot

Elinkeinoverolain 52 h § sisältää termit veronkiertäminen ja veronvälttäminen. Veronkiertämisen käsite on tunnettu, mutta veronvälttämisen sisältö on epäselvä. Oikeuskäytännössä ei ole otettu kantaa, tarkoittavatko termit samaa vai ovatko ne itsenäisiä. Käsitteet on johdettu yritysjärjestelydirektiivin 11 artiklasta. Direktiivin ja elinkeinoverolain termit eivät vastaa toisiaan. Englanninkielisessä direktiivissä käytetään termejä "tax evasion" ja "tax avoidance"³⁰⁰. Tax evasion viittaa verorikoksen kaltaiseen ilmiöön, ja sitä vastaisi suomenkielinen termi "verovilppi". Direktiivissä ilmenevät termit ovat selvästi moitittavampia kuin elinkeinoverolaissa olevat. Tällöin verotuksen välttämällä tulisi EVL 52 h §:ssä tarkoittaa lähinnä rikollista menettelyä sivuavia toimenpiteitä.³⁰¹

Kun termistö EVL 52 h §:ssä on tuntematonta ja epäyhtenäistä direktiivin kanssa, voi se aiheuttaa epävarmuutta ja ongelmakohtia laintulkinnan ja soveltamisen kanssa. Terminologian selkeydellä on vahva liitännä verovelvollisen oikeusturvaan, ja se voi myös keventää veronsaajan työmäärää.

Tikan³⁰² mukaan Englannin ja USA:n vero-oikeudessa ja niiden oikeuskirjallisuudessa ei ole käytössä sellaista termiä, joka olisi välitön vastine veronkiertämisen käsitteelle. Vero-oikeuden piirissä esiintyviin lainkiertämisilmiöihin viitataan anglosaksisessa oikeuskirjallisuudessa yleisesti termillä tax avoidance ja sillä viitataan toimiin, joissa tavoitellaan sinänsä epätoivottavana pidetyn veroedun saavuttamiseen. Termillä tax evasion puolestaan tarkoitetaan verovelvollisen toimia, jotka eivät johda tavoiteltuun veroetuun ja näihin toimiin voidaan kohdistaa rangaistusluonteinen sanktio. Tax avoidance viittaa ei-toivottuun veronsäästämiseen ja tax evasion on puolestaan lähempänä veropestosta kuin veronkiertämisestä. Tällöin voimme erottaa tax avoidancen lievempänä

²⁹⁹ Andersson 2005:581–582, Immonen 2006:417,422, Rynnänen 2001:277

³⁰⁰ Terra & Wattel 2008:548

³⁰¹ Andersson 2005:581, Immonen 2006:418, Immonen 2000a:250, Mehtonen 2001:99

³⁰² Tikan 1972:37

ja tax evasionin huomattavasti vahvempana terminä. Voidaan tulkita veronkierron olevan lähempänä tax avoidance -termiä ja veronvälttämisen rikollisempää tax evasion -termiä.³⁰³

8.8 Veronkiertolakien suhde toisiinsa

Tavoiteltaessa yritysjärjestelydirektiivin suoma lykkääntyvää verotusta osakeyhtiön yritysjärjestelyissä on syytä kiinnittää huomiota järjestelyjä koskeviin veronkiertonormeihin. Yritysjärjestelydirektiivi sisältää oman veronkiertoartiklansa. Tämän lisäksi elinkeinoverolain 52 h § ja verotusmenettelylain 28 § sisältävät omat veronkiertonorminsa osakeyhtiön yritysjärjestelyistä. VML 29 § peitellystä osingonjaosta ei koske direktiivin mukaisia yritysjärjestelyjä³⁰⁴.

Osakeyhtiön yritysjärjestelyjä tehtäessä on huomioitava sitä säätelevät monet veronkiertonormit. Tämän takia on hyvä selvittää normien soveltamisjärjestys ja soveltamedellytykset tehtäviin järjestelyihin. On syytä selvittää, millä normilla on etusija ja voiko niitä soveltaa yhtä aikaa ja mahdollisesti, millä edellytyksin näin voi tapahtua.

Normien soveltamisjärjestyksen ratkaisee se, onko kyseinen säännös yleis- vai erityissäännös. Erityissäännöksellä on etusija, ja se syrjäyttää yleissäännöksen. Erityissäännös on EVL 52 h §, joka saa lex specialis -periaatteen mukaan ristiriitatilanteessa etusijan yleiseen VML 28 §:ään nähden. Jos tällöin havaitaan, että EVL 52 h §:n avulla ei voida ehkäistä ilmeistä veronkiertoa, sovelletaan VML 28 §:ää. Direktiivin 11 artikla taas on etusijalla kansalliseen lakiin nähden sen ylikansallisen lainvoimansa takia.³⁰⁵

Yritysjärjestelydirektiivin 11 artiklan veronkiertosäännös on erityissäännös. Se estää kansallisten viranomaisten puuttumisen direktiivissä tarkoitettuihin toimiin, jotka ovat direktiivin mukaisia. Direktiivi ei mahdollista kansallisen eri-

---

³⁰³ Tikka 1972:37

³⁰⁴ Järvenoja 2006:329

³⁰⁵ Aarnio 1989:254, Helminen 2008:38 Immonen 2006:417, Immonen 2007:79

tyisen tai yleisen veronkiertosäännöksen soveltamista direktiivin tarkoittamiin tilanteisiin, joihin ei voida soveltaa direktiivin veronkiertoartiklaa.³⁰⁶

Yritysjärjestelydirektiivi ei aseta estettä kansallisten veronkiertonormien soveltamiselle direktiivin 11 artiklassa tarkoitettuihin tilanteisiin. Tällöin EVL 52 h §:ää tai VML 28 §:ää voidaan soveltaa tehtyihin järjestelyihin. EVL 52 h § saa etusijan suhteessa VML 28 §:ään. Näitä ei voida soveltaa päällekkäin, ja sitä kautta niiden yhteistulkinnalla laajennetaan veronkiertonormien soveltamisalaa.³⁰⁷

Manninen³⁰⁸ on esittänyt, että EVL 52 §:n sisältämä veronkiertosäännös on vaikutusalueeltaan suppeampi kuin yritysjärjestelydirektiivin 11 artikla. Tällöin olisi mahdollista soveltaa VML 28 §:ää tilanteisiin, joissa EVL 52 § on liian suppea. Penttilä³⁰⁹ katsoo, että EVL 52 h § jättää yritysjärjestelyjen yhteydessä elintilaa myös VML 28 ja 29 §:n soveltamiselle, millä voidaan puuttua yritysjärjestelyjen tuomiin EVL 52 a–g §:n ulkopuolisiin veroetuihin. Yhteistulkinnalla ei kuitenkaan voida laajentaa direktiivin tarkoittamaa veronkierron sääntelyaluetta.³¹⁰ Immonen³¹¹ tukee näitä näkemyksiä ja toteaa, että VML 28 § toimii täydentävänä normina tilanteessa, jossa EVL 52 h § ei kata kaikkia sarjatoimen osia. Näin tietysti on direktiivin sallimissa rajoissa.

Sarjatoimet muodostavat veronkiertosäännöstön tulkinnan kannalta hankalia tilanteita, sillä osa toimista voi olla VML 28 §:n yleislausekkeen ja osa EVL 52 h §:n soveltamisalaan kuuluvia. Tällöin tilanteisiin soveltuu useampi veronkiertosäännös. Ongelmallisen tilanteesta tekee se, että EVL:n veronkiertosäännöksen lainsäädäntötausta on yritysjärjestelydirektiivi. Tällöin tulkinnan perusteina joudutaan ottamaan huomioon erilaiset lähtökohdat kuin kansalliselle lainsäädännön perustalle rakentuvan VML 28 §:n tulkinnassa. VML 28 §:n soveltamisessa on otettava huomioon sen vaikutus yritysjärjestelydirektiivin tarkoittamiin toimiin ja oikeuksiin. VML 28 §:n soveltamisella ei voida estää direktiivissä tarkoitettujen yritysjärjestelyjen toteuttamista, eikä sillä voida vaikeuttaa

---

³⁰⁶ Helminen 2008: 38–39, 181–184

³⁰⁷ Manninen 1998:81, Mehtonen 2001:106–107

³⁰⁸ Manninen 1998:81

³⁰⁹ Penttilä 2008:95

³¹⁰ Manninen 1998:81, Penttilä 2008:95

³¹¹ Immonen 2007:79

kohtuuttomasti niitä. Myöskään veronkierron soveltamisalaa ei voida laajentaa VML 28 §:n avulla direktiivin 11 artiklan tarkoitusta laajemmaksi.³¹²

Andersson ja Ikkala toteavat, että EVL 52 h § ei laajenna VML 28 §:n soveltamisalaa mutta se kiinnittää sekä veroviranomaisten että verovelvollisten erityistä huomiota yritysjärjestelyihin liittyviin kiertämissilmiöihin. Säännös kannustaa verovelvollisia suunnittelemaan toimensa etukäteen sekä tutkimaan ja kirjamaan liiketaloudelliset perusteet toimillensa, ja sillä on näin ikään kuin ennaltaehkäisevä vaikutus.³¹³

Verosuunnittelun rajoja on siis määrittämässä useampi veronkiertosäännös. Se ei aiheuta tulkinnan hankaluuksia ainoastaan verovelvolliselle vaan myös veronsaajalle.³¹⁴ Useamman säännöksen tilanteessa veronsaajan tulkinnan ongelma on oikean säännön soveltaminen käsillä olevaan tilanteeseen. Eri säännösten soveltamismahdollisuus voi johtaa toisistaan poikkeaviin veroseuraamuksiin. Tällöin ratkaisujen oikeusvarmuus, ennakoitavuus ja yhdenmukaisuus voivat olla uhattuna.

---

³¹² Immonen 2006:418, Immonen 1997 a:371, Manninen 1998:81–82, Mehtonen 2001:107–108

³¹³ Andersson 2005:582

9 YHTEENVETO TUTKIMUSTULOKSISTA

Yritysjärjestelyillä voi olla hyvin erilaisia ja monia tavoiteltavia vaikutuksia. Järjestelyt ovat kaikki yksilöllisiä omana tapahtumana tarkasteltavia kokonaisuuksia. Ne voivat perustua toiminnan uudelleenjärjestelyyn, varautumiseen sukupolvenvaihdokseen tai varallisuuden irrottamiseen yrityksestä verotehokkaasti. Verotekijä on yksi huomioitava asia suunniteltaessa järjestelyjä. Verosuunnittelu ei saa olla ainut tai päätavoite, mutta verolait hyväksyvät sen yhdeksi tehtävien järjestelyjen syyksi.

Elinkeinoverolain mahdollistamat verotuksellisesti edulliset yritysjärjestelytoimet ovat mielenkiintoinen ja käyttökelpoinen työkalu suunniteltaessa yrityksen uudelleenjärjestelyä. Yksinkertaisissa transaktioissa sekä veronsaaja että verovelvollinen pystyvät selvittämään toimen verotukselliset seuraamukset hyvin pitkälti. Siirryttäessä monimutkaisiin sarjatoimiin eteen tulee hyvin helposti tilanne, jossa osapuolet voivat nähdä toimien verotukselliset seuraamukset hyvin eri tavalla. Jotta verovelvollinen voi pienentää järjestelyihin liittyvää veroriskiä, on hänen hyvä olla tietoinen verotukseen sovellettavasta oikeuslähteopista. Yritysjärjestelyjen verokysymykset voivat olla varsin vaikeita ja monitahtoisia.

Oikeuslähteitä hyödyntämällä verovelvollinen saa selville voimassa olevan oikeuden mukaisen kannan, jonka avulla hän saa tietoonsa ne yksilöidyt perusteet, joita käytetään ratkaistaessa yksittäisiä oikeuskysymyksiä. Perinteisesti oikeuslähteet on jaettu kirjoitettuun lakiin, tavanomaiseen oikeuteen, oikeuskäytäntöön ja oikeustieteeseen. Oikeuslähteet ovat samat kansallisessa ja ylikansallisessa oikeudessa. Näistä lakiteksti on lähtökohta tulkinnalle. Sitä korostaa entisestään korostetunlaillisuudenperiaate veronormien asetannassa ja tulkinnassa. Koska yritysjärjestelyistä säädetään EY-laissa, niitä säätelevät kansallisen lain lisäksi EY-lait ja niiden tavoitteet. Näiden monien oikeuslähteiden luoma sovellettavien oikeusnormien runsaus tuo lainlähteiden viidakon yritysjärjestelyjen alueelle. Tämä lisää entisestään tapaukseen sovellettavien oikeuslähteiden hahmottamisen tärkeyttä.

Oikeuslähteiden hahmottaminen ei kuitenkaan vielä kerro tulevan ratkaisun sisältöä varmuudella. Ratkaisutilanteet ovat erilaisia ja ratkaisut dynaamisia

kokonaisuuksia, joissa oikeuslähteet sulautuvat toisiinsa ja tästä prosessista muodostetaan ratkaisu. Laintekstin ollessa tulkinnanvarainen nousee esille muiden oikeuslähteiden tärkeys. Näistä haetaan lain tulkinta-apua.

Verotuksen toimittajan käyttäytymisestä tulkintatilanteissa ei ole laissa säädetty. Tällöin ratkaisevaa on se, mitkä tekijät vaikuttavat siihen valintaratkaisuun, jonka veronsaaja tekee eri tulkintamenetelmien välillä. Ratkaisu verovelvollista kohtaan perustuu verotuksen toimittajan saamiin verovelvollista koskeviin tietoihin sekä vero-oikeudellisiin normeihin. Verotuksen toimittaja tekee tältä pohjalta soveltamisratkaisun. Lainsoveltajan soveltamistavat jakautuvat formalistiseen ja realistiseen tapaan. Tämän vuoksi verovelvollisen on hyvin tärkeää olla selvillä oikeuslähteiden soveltamisjärjestyksestä. Verovelvollisen on myös pyrittävä selvittämään lainsoveltajan tulkintakantaa sovellettaviin lain kielellisiin normeihin, jotta veroriski minimoituu.

Tutkimustavoitteena on selventää ja tuoda esille järjestelyihin liittyviä verotuksellisia kysymyksiä ja ongelmakohtia. Tutkimuksessa nousee selvästi esille muutamia verovelvolliselle hyvin merkittäviä verottomiin järjestelyihin liittyviä asioita. Näiden asioiden huomioonottamisella pystytään varmistamaan verotekijän siirtyminen tulevaisuuteen ja jatkuvuusperiaatteen noudattaminen sekä vähentämään yllättäviä veroseurauksia.

OYL ja EVL eroavat toisistaan monilta osin yritysjärjestelyihin liittyen. OYL on järjestelyiden osalta kauttaaltaan sallivampi kuin EVL. Eroja löytyy ainakin järjestelyihin sovellettavista yhtiömuodoista, annettavan vastikkeen kelpoisuudesta sekä liiketoimintakokonaisuuden käsitteestä. Tehtäessä yritysjärjestelyjä lykkääntyvän verotuksen periaatetta tavoitellen on syytä muistaa, että OYL määrittelee osakeyhtiöoikeudellisia asioita. Se määrittää säännöt osakeyhtiöllisiin toimiin. EVL puolestaan kertoo verotuksessa käytettävistä säännöistä. Tällöin verotuksellisia seurauksia ja menetelmiä pohdittaessa on syytä kiinnittää huomiota EVL:n sääntöihin ja sisältöön, sillä ne määrittävät viimekädessä toimesta koituvan verotuksen.

Sulautumiseen liittyvä veroriski kohdentuu hyvin pitkälti vahvistettuihin tappioihin. Verotuksessa vahvistetut tappiot siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle riippuen siitä, miten sulautuvan yhtiön omistus on muuttunut tappiovuoden

alusta lähtien. TVL 122 ja 123 §:t määrittävät tappion siirtymisen. Sulautumisen toinen suurempi veroriski on sulautumistulos ja sen laukaisema veronkier-tonormin soveltumismahdollisuus. Tämä voi syntyä suorittamalla alihintainen kauppa, jolla voidaan pyrkiä siirtämään intressipiirissä varallisuutta verova-paasti. Tämän vuoksi on pystyttävä perustelemaan tarvittaessa tehty toimi lii-ketaloudellisin perusteluin

Annettava vastike ja sen oikeansuuruinen määrittely ovat merkittäviä toteutet-tavien järjestelyjen osalta. Vastikkeen määrä voi vaikuttaa osakkaan verotuk-seen. Verotuksellisesti kyse voi olla peitellyn osingon antamisesta osakkaalle tai lahjaluonteisesta toimesta intressiyhteydessä olevien osakkaiden kesken. Toi-mea on tarkasteltava kokonaisuutena ja on selvitettävä, onko toimi tuonut jolle-kin osakkaalle tarpeetonta verotuksellista etua.

Sulautumisen ja jakautumisen kohdalla tulkinnan epäselvyys on annettavassa rahavastikkeessa. Lainteksti ei anna yksiselitteistä vastausta, onko annettava rahavastike osakaskohtainen vai kokonaisuus. EVL:n ja direktiivin laintekstit eivät anna tähän selvää vastausta. Haettaessa tulkinta-apua hallituksen esityk-sistä ja direktiivin tarkoituksesta voidaan sen katsoa olevan kokonaisuus.

Jakautumisessa vero-oikeudellisesti tärkeitä kysymyksiä ovat jakautuvan ja vas-taanottavan yhtiön verostatus ennen ja jälkeen transaktion, sillä ne voivat muuttua siirtyvän liiketoimintakokonaisuuden vuoksi. Myös liiketoimintako-konaisuuden määrittelemisen verotukselliselta kannalta on olennaista. Tämä nousee esille etenkin eriytettäessä kiinteistö- ja muuta varallisuutta yhtiöstä.

Liiketoimintasiirrossa on myös tulkinnanvaikeus liiketoimintakokonaisuuden osalta. Siirtokelpoisen liiketoiminnan osan määrittely on osoittautunut vaikeak-si. Tätä näkemystä tukee tutkimuksen liiketoimintasiirron ja osittaisjakautumi-sen kohdalla esitettyjen oikeustapausten ratkaisuisissa ilmenneet eriävät mielipi-teet.

Jokainen liiketoimintasiirto on uniikki ja yksittäinen tapahtuma, jota tulee arvi-oida omine erityispiirteineen. Tämä vaikeuttaa ennustettavuuden arviointia ja asettaa kyseenalaiseksi yleisten johtopäätösten tekemisen aikaisemmista ratkai-suista. Se, arvioidaanko siirrettävää kokonaisuutta siirtävän vai vastaanottavan

yhtiön kannalta, on hyvin merkittävää verotuksen ja EVL:n soveltumisen osalta. Tulkinnanvaraisuus ilmenee myös EVL:n, OYL:n ja direktiivin laintekstissä. Oikeuskäytäntökään ei ole yksimielinen kumman kannalta siirrettävää kokonaisuutta on tarkasteltava. Siirrettävän liiketoimintakokonaisuuden käsite on nähtävä tulkinnanvaraisena, ja se ratkaistaan tapauskohtaisesti.

Osakevaihdossa tärkeimmät kysymykset kohdistuvat äänivallan saamiseen sekä siihen, mitä osakehankintaeriä pidetään ajallisesti ja asiallisesti samana. Äänivallan osalta on otettava huomioon yhtiön yhtiöjärjestyksessä mahdollisesti olevat lunastus- ja suostumuslausekkeet.

Toimenpiteiden ja niiden veroseuraamusten ennakoimista parantaa mahdollisuus saada verovirastolta ennakkotieto ja KVL:ltä ennakkoratkaisu. Tähän on syytä ryhtyä, mikäli verovelvollinen on epävarma tulevasta verotuksesta, jotta välttyään yllättäviltä veroseuraamuksilta. Ennakollisen kannanoton hakemisen voi katsoa kuuluvan osaksi tavanomaista verosuunnittelua. On varauduttava kuitenkin mahdollisuuteen, että tulkinta-apua ei saada, sillä kaikista kysymyksistä ei ohjeita ja tiedotteita anneta. On myös mahdollista, että saatavat ohjeet tulevat liian myöhään. Ennakollisten kannanottojen maksullisuus on myös otettava huomioon niitä haettaessa, jolloin ne eivät välttämättä ole ideaaleja rahamääräisesti aivan pienimpiä järjestelyjä silmälläpitäen. Veronsaajalla on oikeus puuttua tehtyihin toimiin jälkiverotuksella. Jälkiverotusaika on viisi vuotta verovelvollisen verotuksen päättymistä seuraavan vuoden alusta, minkä jälkeen sarjatoimen ensimmäiseen toimeen ei voida enää puuttua, mikäli aikaraja on kulunut kyseisen toimen osalta umpeen. Myös verotuksen oikaisu verovelvollisen hyväksi on tapahduttava viiden vuoden kuluessa verovelvollisen verotuksen päättymistä seuraavan vuoden alusta lukien.³¹⁵

Yritysjärjestelyjä tehtäessä on muistettava, että verovelvollisella on oikeus valita tarjolla olevista vaihtoehdoista edullisin ja tämä voi koitua veronsaajan vahingoksi. Verojärjestelmän lähtökohtana on verovelvollisen valinnanvapaus lainsäädännön asettamissa rajoissa, ja tämä periaate on EY:n tuomioistuimen tuomiossa selvästi myös julkilausuttu. Verosuunnittelu on sallittua ja verovelvollisella on oikeus käyttää lain sallimaa välinettä verovapaan tulon hankkimiseksi.

---

³¹⁵ Juanto & Linnakangas 2008:289–290, Myrsky & Linnakangas 2007:36–48, 180, 187

Säännösten epäyhtenäisyys ja sen aiheuttamat tulkintaongelmat kaipaavat tarkennuksia ja voitaisiin olettaa, että tulevaisuudessa normeja yhtenäistettäisiin edelleen sekä kansallisella että ylikansallisella tasolla EU:n jatkuvan integraation edistyessä. Viime vuosina EVL:n sisältämiä järjestelyjen esteitä on poistettu ja tämän linjan voisi arvella jatkuvan. Esimerkkejä poistuneista esteistä ovat uusien vastikeosakkeiden vaatimus ja liiketoimintasiirron vapautuminen kirjanpitosidonnaisuudesta. Tulevina vuosina yrityksissä toteutettavat sukupolvenvaihdokset kasvattavat tehtävien järjestelyjen määrää. Myös tämän vuoksi olisi suotavaa, että järjestelyt tehtäisiin entistä sulavammiksi ja houkuttelevimmiksi lainsäädännöllisin toimin.

LÄHTEET

- Andersson, Edward (2006). Johdatus vero-oikeuteen. Talentum: Helsinki.
- Andersson, Edward (1996). Verotusmenettelylain kommentaari. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.
- Andersson, Edward, Jarmo Ikkala & Seppo Penttilä (2009). Elinkeinoverolain kommentaari. Helsinki: Talentum.
- Andersson, Edward & Jarmo Ikkala (2005). Elinkeinoverolainsäädännön kommentaari. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.
- Aarnio, Aulis (1988). Laintulkinnan teoria. Helsinki: WSOY
- Blumme, Nils Tomi Pitkänen, Merja Raunio & Leena Äärilä (2008). Yritystoiminnan uudelleenjärjestely. Helsinki: KHT-Media Oy.
- EV 171/2008 vp. Eduskunnan vastaus 171/2008 vp. Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä tuloverolain 45 §:n muuttamisesta. HE 176/2008 vp [on line]. Helsinki: Eduskunta. Saatavissa Internetissä: <URL:http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/ev_171_2008_p.shtml>.
- Eerola, Risto Tuomas Mylly & Päivi Saarinen (2000). EU-oikeuden perusteet. Jyväskylä: Tampereen yliopisto.
- Eilavaara, Pertti (2007). Eurooppaoikeuden perusteita. Teoksessa: Oikeusjärjestys 2000. Osa 3., s. 187–342. Toimittanut: Risto Haavisto. Rovaniemi: Lapin Yliopisto. 5 täyd. p.
- HE 176/2008 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä tuloverolain 45 §:n muuttamisesta [on line]. Saatavissa Internetissä: <URL:<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2008/20080176.pdf>>

HE 103/2007. Hallituksen esitys eduskunnalle rajat ylittäviä pääomayhtiöiden sulautumisia ja jakautumisia koskevaksi yhteisölainsäädännöksi [on line]. Saatavissa Internetissä: <URL: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2007/20070103>>.

HE 247/2006. Hallituksen esitys eduskunnalle eräitä yritysjärjestelyjä koskeviksi muutoksiksi verolainsäädäntöön [on line]. Saatavissa Internetissä: <URL: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2006/20060247>>.

HE 193/2005. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta [on line]. Saatavissa Internetissä: <URL: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2005/20050193>>.

HE 109/2005. Hallituksen esitys eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi [on line]. Saatavissa Internetissä: <URL: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2005/20050109>>.

HE 92/2004 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle yritys- ja pääomaverouudistukseksi [on line]. Saatavissa Internetissä: <URL: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2004/20040092.pdf>>.

HE 177/1995 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle yritysjärjestelyjä koskevien elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja eräiden muiden lakien säännösten muuttamisesta [on line]. Saatavissa Internetissä: <URL: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1995/19950177>>.

Helminen, Marjaana (2008). EU-vero-oikeus: välitön verotus. Helsinki: Talentum Media Oy.

Helminen, Marjaana. Kansainvälinen verotus. Jatkuvatäydenteinen. Helsinki: WSOY, Yritystietosarja [on line]. Saatavissa Internetistä: <URL: <http://www.wsoypro.fi>>.

Ikkala, Jarmo Raimo Pallonen, Ossi Haapaniemi & Outi Raitasuo (1997). Verosuunnittelun käsikirja I: Yritysverotus. Helsinki: Kauppakaari Oy.

Immonen, Raimo (2009). Yritysjärjestelyjä koskevia uusia lakeja ja tulkintoja. Verotus 1/2009, s. 12–21.

Immonen, Raimo (2008). Yritysjärjestelyt. Helsinki: Talentum Media Oy.

Immonen, Raimo (2007). Yritysjärjestelyjen verosuunnittelusta. Teoksessa: In memoriam Kari S. Tikka 1944–2006., s. 77–88. Toim. Edward Andersson ... et al. Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys.

Immonen, Raimo (2006). Yritysjärjestelyt. Helsinki: Talentum Media Oy.

Immonen, Raimo (2002). Yritysmuodot ja liiketoiminta. Jyväskylä: Lakimiesliiton kustannus.

Immonen, Raimo (2001). Verotuskäytäntö 2000. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Immonen, Raimo (2000). Yritysmuodot ja liiketoiminta. Helsinki: Kauppakaari Oyj.

Joutsamo, Kari, Pekka Aalto, Heidi Kaila & Antti Maunu (2000). Eurooppaoikeus. Helsinki: Kauppakaari Oyj.

Juanto, Leila & Esko Linnakangas (2008). Vero-oikeuden perusteet. Teoksessa: Oikeusjärjestys osa 2, s. 267–289. Toim. Anssi Sinnemäki. Rovaniemi: Lapin Yliopisto. 5 täyd. p.

Järvenoja, Markku (2010). Osakevastike yritysjärjestelyissä [on line][siteerattu 2010-04-19]. Saatavissa Internetissä: <URL: <http://www.edilex.fi/lakikirjasto/>>.

Järvenoja, Markku (2007). Yritysjärjestelyjen verotus. Helsinki: WSOY.

Kellas, Sebastian (2007). Yritysjärjestelyjen verosäännökset muuttuneet. Tax View 1/2007, s. 5–6.

Kukkonen, Matti & Risto Walden (2009). Elinkeinoverolaki käytännössä. Helsinki: WSOYpro Oy.

Kuusikko, Kirsi (2007). Hallinto-oikeus. Teoksessa: Oikeusjärjestys 2000. Osa 3., s. 103–186. Toimittanut: Risto Haavisto. Rovaniemi: Lapin Yliopisto. 5 täyd. p.

Lehtonen, Asko (2000). Veron torjunta ja verosuunnittelu oikeudellisessa systematiikassa. Teoksessa: Pohjois-Suomen tuomarikoulu. Julkaisuja 4/2000, s. 37–110. Toim. Ahti Saarenpää. Rovaniemi: Lapin Yliopisto ja Rovaniemen hovioikeus.

Lepistö, Markku (2004). Yritysjärjestelyiden mahdollisuudet verouudistuksen jälkeen. Tax View 2/2004, s.10–11.

Linnakangas, Esko Immonen Raimo & Puronen Pertti (1998). Verotuskäytäntö 1997. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Makkonen, Kaarle (1998). Luentoja yleisestä oikeustieteestä. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Manninen, Petri (1998). Yritysjärjestelyjen veronkierrosta EY-oikeuden näkökulmasta. Verotus 1/1998, s. 70–84.

Mattila, Pauli (1999). Liiketoimintasiirtoa ja jakautumista koskevien säännösten tulkinnasta. Verotus 5/1999, s. 432–442.

Mehtonen, Pekka (2001). Liiketoimintasiirto tuloverotuksessa ja konsernirakenteen muokkaamisessa. Helsinki: Oy Edita Ab.

Myrsky, Matti (2002). Prejudikaattien merkitys verotuksessa. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Myrsky, Matti & Esko Linnakangas (2009). Kansainvälinen henkilö- ja yritysverotus. Helsinki: Talentum.

Myrsky, Matti & Esko Linnakangas (2007). Verotusmenettely ja muutoksenhaaku. Helsinki: Talentum.

Myrsky, Matti & Esko Linnakangas (2006). Elinkeinotulon verotus. Helsinki: Talentum.

Myrsky, Matti & Jaakko Ossa (2008). Verotuksen perusteet. Helsinki: Talentum.

Myrsky, Matti & Jaakko Ossa (1995). Vero-oikeus pääpiirteittäin. Turku: Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja.

Neuvoston direktiivi 2005/19/EY, annettu 17 päivänä helmikuuta 2005, eri jäsenvaltioissa olevia yhtiöitä koskeviin sulautumisiin, diffuusioihin, varojensiirtoihin ja osakkeidenvaihtoihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä annetun direktiivin 90/434/ETY muuttamisesta. NDir 90/434/ETY [on line]. Saatavissa Internetissä: <URL:<http://www.edilex.fi/saadokset/eu-lainsaadanto/31990L0434/?toc=1>>.

Niskakangas, Heikki (2009). Johdatus Suomen verojärjestelmään. Helsinki: WSOY.

Penttilä, Seppo (2008). Yritysjärjestelyt: Verosuunnittelua, veron kiertämistä ja rajat ylittäviä tilanteita. Teoksessa: Keskuskauppakamarin Suuri Veropäivä 2008: Finlandia-talo, keskiviikko 24.9.2008., s. 87–114. Helsinki: Keskuskauppakamari.

Ryynänen, Olli (2007). Veron kiertämisen yleislausekkeen soveltamisen käytännön ongelmakohtia. Teoksessa: In memoriam Kari S. Tikka 1944–2006., s. 391–406. Toim. Edward Andersson ... et al. Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys.

Ryynänen, Olli (2001). Selvittämisvelvollisuus ja todistustaakka verotuksessa. Defensor Legis 2/2001, s. 262–285. [On line]. Saatavissa Internetissä: <URL:http://www.edilex.fi/lakikirjasto/defensor_legis/>.

Ståhl, Kristina (2005). Fusionsdirektivet. Svensk beskattning i EG-rättslig belysning. Uppsala: Iustus.

Terra, Ben J.M. & Peter J. Wattel (2008). European tax law. The Hague: Kluwer. 5th ed.

Thömmes, Otmar. Commentary on the merger directive. EC Corporate Tax Law. International Bureau of Fiscal Documentation (jatkuvatäydenteinen).

Tikka, Kari S. (1972). Veron minimoinnista. Helsinki: Förslagsbolaget Judex Kustannusyritys.

Tikka, Kari S., Olli Nykänen & Janne Juusela. Yritysverotus I-II. Jatkuvatäydenteinen. Helsinki: WSOY, Yritystietosarja [on line]. Saatavissa Internetistä: <URL: <http://www.wsoypro.fi>>.

Tolonen, Hannu (2003). Oikeuslähdeoppi. Helsinki: WSOY.

Tuominen, Esko & Esko Linnakangas (1995). Verosuunnittelu ja yritysverotus. Porvoo: Weilin + Göös.

VaVM 23/2008 vp. Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä tuloverolain 45 §:n muuttamisesta [on line]. Saatavissa Internetissä:

<URL:http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/vavm_23_2008_p.shtml>.

VaVM 42/2006 vp. Hallituksen esitys eräitä yritysjärjestelyjä koskeviksi muutoksiksi verolainsäädäntöön [on line]. Saatavana Internetissä: <URL: http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/vavm_42_2006_p.shtml>.

VaVM 41/2005 vp. Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta [on line]. Saatavana Internetissä: <URL:http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/vavm_41_2005_p.shtml>.

VaVM 49/1995. Hallituksen esitys yritysjärjestelyjä koskevien elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja eräiden muiden lakien säännösten muuttamisesta

ta [on line]. Saatavana Internetissä: <URL:
<http://www.edilex.fi/kela/fi/mt/vavm19950049>>.

Wikström, Kauko (2008). Yleiset opit verotuksessa. Turku: Turun Yliopisto.

OIKEUSTAPAUSLUETTELO

Korkein hallinto-oikeus

22.4.2003 taltio 975	KHO 2003:19	s. 36
29.6.2007 taltio 1762	KHO 2007:43	s. 36
26.5.1994 taltio 2438	KHO 1994 B 515	s. 44
3.2.1997 taltio 216	KHO 1997:5	s. 45
19.9.2005 taltio 2412	KHO 2005 T 2412	s. 45
24.10.1991 taltio 3772	KHO 1991 T 3772	s. 45
31.12.1999 taltio 4387	KHO 1999:75	s. 47
24.2.2010 taltio 324	KHO 2010:9	s. 51
29.11.2004 taltio 3068	KHO 2004 T 3068	s. 53
7.4.2005 taltio 766	KHO 2005 T 766	s. 53
23.2.2010 taltio 323	KHO 2010 T 323	s. 53
1.12.2009 taltio 3451	KHO 2009 T 3451	s. 57
2.12.2009 taltio 2799	KHO 2009:98	s. 58
23.5.2001 taltio 1244	KHO 2001 T 1244	s. 59
25.1.1999 taltio 119	KHO 1999:2	s. 61

17.11.1999 taltio 3101	KHO 1999:63	s. 55, 61, 62, 63
4.2.2005 taltio 254	KHO 2005 T 254	s. 69
8.9.1997 taltio 2157	KHO 1997 T 2157	s. 71
17.1.2001 taltio 59	KHO 2001:3	s. 71
8.9.1997 taltio 2160	KHO 1997:88	s. 73
26.5.2006 taltio 1381	KHO 2006:32	s. 73
22.1.2001 taltio 92	KHO 2001 T 92	s. 79
4.2.2005 taltio 254	KHO 2005 T 254	s. 80
21.3.2003 taltio 615	KHO 2003:13	s. 81
25.11.2002 taltio 3052	KHO 2002:81	s. 82

Keskusverolautakunta

13.6.1996	KVL 1996/169	s. 42
24.10.1996	KVL 1996/274	s. 42
16.12.1996	KVL 1996/333	s. 42, 49
27.5.2009	KVL 2009/39	s. 46
18.8.2004	KVL 2004/49	s. 53
18.4.1996	KVL 1996/101	s. 53, 68

14.12.2005	KVL 2005/97	s. 53, 54
18.12.2002	KVL 2002/98	s. 54
21.3.2001	KVL 2001/30	s. 56
15.3.1999	KVL 1999/37	s. 56
16.2.1998	KVL 1998/26	s. 57
19.4.1999	KVL 1999/48	s. 60
7.6.2000	KVL 2000/65	s. 63
29.4.1996	KVL 1996/110	s. 68
28.11.1996	KVL 1996/311	s. 68
21.3.1996	KVL 1996/80	s. 71
22.9.1997	KVL 1997/185	s. 71
12.2.1996	KVL 1996/39	s. 71
29.11.2000	KVL 2000/126	s. 72
5.2.2003	KVL 2003/6	s. 79
27.4.1998	KVL 1998/67	s. 80
19.12.2001	KVL 2001/115	s. 81
22.5.1997	KVL 1997/131	s. 82
8.5.2002	KVL 2002/29	s. 83